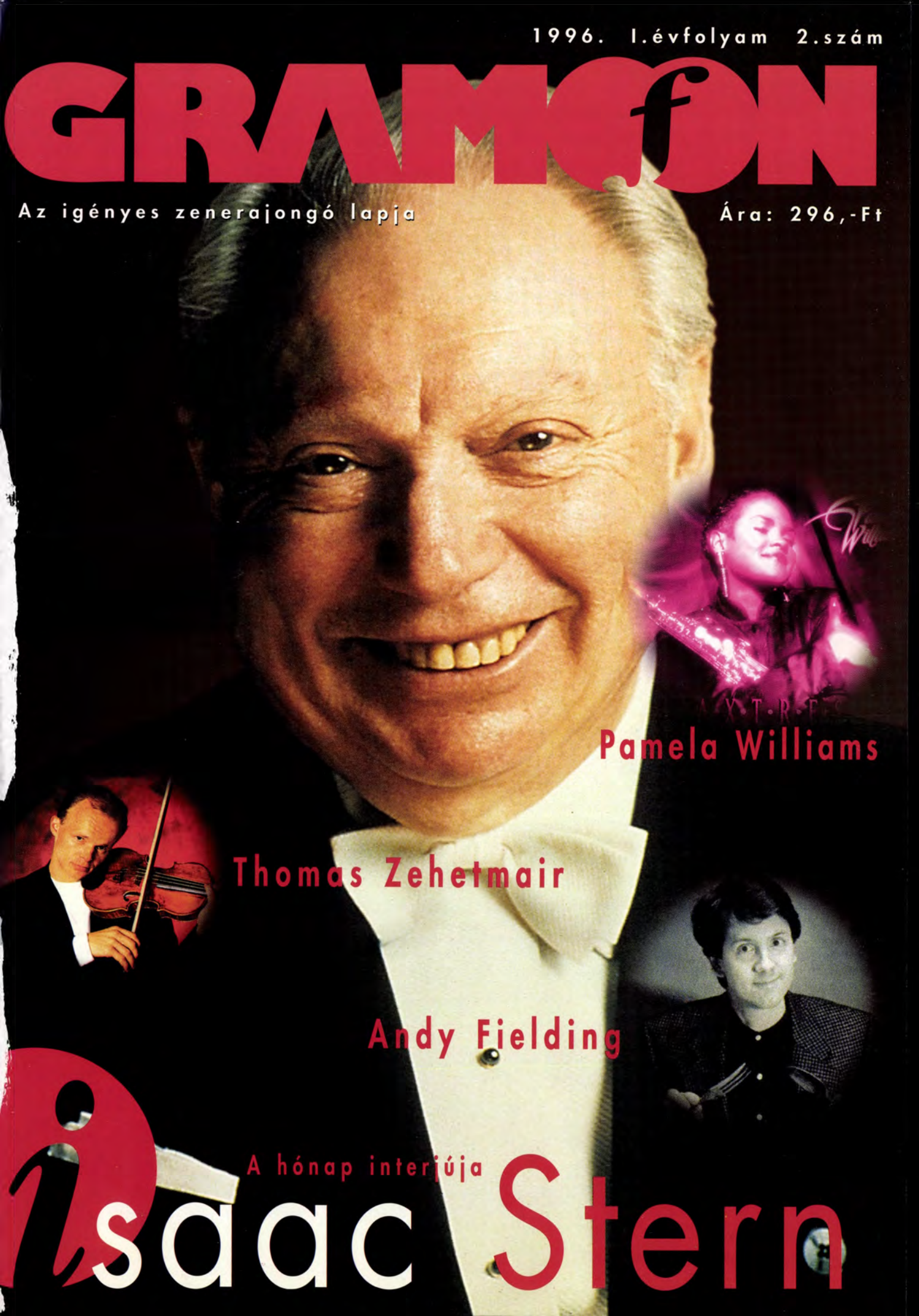

1996. I. évfolyam 2. szám

GRAMMOfON

Az igényes zenerajongó lapja

Ára: 296,-Ft

Thomas Zehetmair

Pamela Williams

Andy Fielding

A hónap interjúja

 sdac **Stern**

**MÁR TÖBB MINT
380.000 EMBER
HALLGATJA
BUDAPESTEN!**

BUDAPEST RÁDIÓ
96.4 FM
STEREO

1022 BUDAPEST, Bimbó út 7.
Fax:212-4968 Telefon:212-4507

Retkes Attila
Főszerkesztő

Bősze Ádám
Lapigazgató

Pataki Andrea
Szerkesztő

Human Telex Kft.
Lapterv és tipográfia

Aradi Varga István
Művészeti igazgató

Novák Gábor
Tipográfia

Takács Ágnes
Asszisztens

Rovatok:

Bősze Ádám
Retkes Attila
Interjú, Klasszikus,
Pop-rock

Zipernovszky Kornél
Jazz

Szentmártoni Gergely
Hi-Fi

Pataki Andrea
Kiadói panoráma,
Gramofon posta

Szerkesztőség címe:

1025 Budapest
Mandula utca 31.
Tel: 06-30-418-016
Fax: 212-4782

Kiadja:

Amfisz Kft.

Dr. Iványiné Balogh Margó
Felelős kiadó

1025 Budapest
Mandula utca 31.
Tel./fax: 212-4782

Terjeszti:

Hírker Rt., az NHE,
a Kiadói Lapterjesztő
Kft., és alternatív terjesztők.

Terjesztés-szervezés:

MediaTrade Bt.
Tel./fax: 342-2362

Nyomatás:

Novoprint Rt. Dorog

Felelős vezető:
Miseje Attila
elnök-vezérigazgató

Tisztelt Olvasó!

Örömmel értesítjük, hogy két hónapos kényszerszünet után újraindul az igényes zenerajongó lapja, a **Gramofon**. Bizonyára Önnek is feltűnik, hogy a szeptemberi számot már új kiadó gondozta. Ezúton kérünk elnézést mindazoktól, akik postai úton próbáltak kapcsolatot teremteni az előző kiadóval és a szerkesztőséggel - mindeddig sikertelenül. Reméljük, a kezdeti megpróbáltatások senkinek sem szegték kedvét, s továbbra is velünk tartanak.

Köszönjük azt a sok-sok visszajelzést, amely mégis eljutott hozzánk, s megerősített bennünket abban a hitben, hogy a Gramofon valóban hézagpótló folyóirat, s hogy a sokszínű hazai sajtópalettáról mindeddig valóban hiányzott egy olyan lap, amely szinte teljes egészében hanglemezekkel foglalkozik, s amelynek lefontosabb műfaja a tárgyilagos hangvételű de időnként markáns egyéni véleményt is megfogalmazó kritika.

Új számunk összeállításakor is az értéket kívántuk a középpontba állítani, áttekintve az elmúlt negyedév hazai és nemzetközi hanglemezpiacát. **A hónap interjúja** rovatban a világhírű hegedűművész, Isaac Stern nyilatkozik, a klasszikus zenéi kritikák közül **A hónap felvétele** címet a Budapesti Fesztiválzenekar Bartók CD-je nyerte el. **A könnyűzenei és jazz újdonságok** között is található kiemelkedő produkciók, **Hi-Fi** rovatunk pedig továbbra is a zenehallgatási kutúra technikai-műszaki hátterét elemzi.

Tisztelt Olvasó! Továbbra is várjuk észrevételeit, javaslatait, most már az új szerkesztőség címére; s biztosíthatjuk, hogy az indulás nehézségein túllendülve a Gramofon szerkesztősége újult erővel vág neki a munkának, remélve, hogy hamarosan előfizetőink között üdvözölhetjük Önt is. Tartson tehát velünk és olvassa hónapról hónapra az igényes zenerajongó lapját, a Gramofont.

Retkes Attila főszerkesztő
Bősze Ádám lapigazgató

GRAMOFON
The Hungarian CD Review

T a r t a l o m

A hónap interjúja
Isaac Stern: **2**
A muzsika mindenkit kibékíthet

Kritika

Klasszikus **4**

Jazz **14**

Pop - rock **20**

Hi-Fi **32**

Fotó: Ormándi Péter

Kiadói panoráma

Warner - Magneoton -
Rózsa Records: **43**
A sikeres együttműködés titkai

Hírek **46**

Gramofon posta **48**

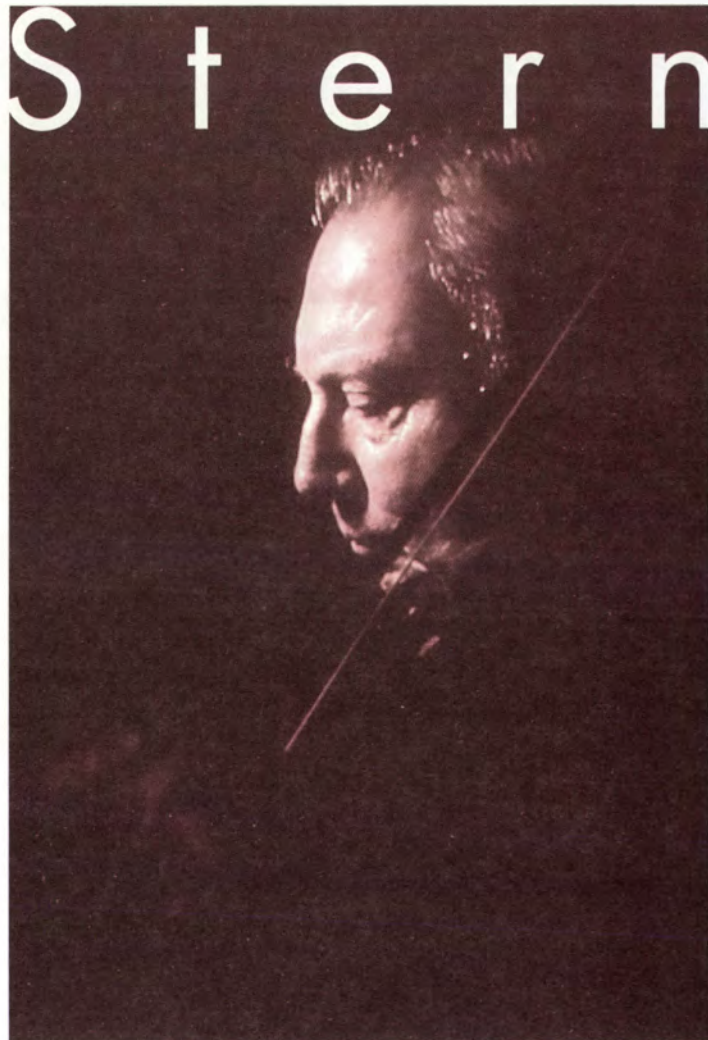

DANIEL BARENBOIM

JENNIFER LARMORE

Isaac Stern

Isaac Stern, a több mint hat évtizede koncertező hegedűművész játékát ma már több száz felvétel őrzi. Olyan világhíres művészekkel játszott együtt, mint Leonard Bernstein, Pablo Casals, Jean Pierre Rampal, vagy a Liszt Ferenc Kamarazenekar.

Gramofon: Ön Oroszországban született, s alig tíz hónapos korában Amerikába került. Milyen nemzetiségűnek vallja magát?

Isaac Stern: Oroszország soha nem volt a hazám. Amerikában nevelkedtem, itt kaptam meg mindent, ami az élethez szükséges. Igaz, a családban sokat beszéltünk oroszul, rengeteg olyan tárgy vett körül, ami Amerikában szinte ismeretlennek számított, szülőföldemen viszont mindennapos volt. Későbbi életemben rengeteg orosz barátot szereztem.

G Milyen érzésekkel tért vissza 1956-ban először Oroszországba?

I Vegyes érzelmekkel keltem útra, hiszen félttem attól, mit találok ott. Végül is én voltam az első amerikai művész, akinek megengedték, hogy a Szovjetunióban turnézzon. Szerencsére félelmeim nem igazolódtak be, a közönség csodálatos volt. Hosszantartó művészbarátságokat kötöttem, ekkor ismertem meg Gilelset és Rosztropovicst is. Kölcsönösen felfedeztük egymást, s rengeteget tanultunk egymástól. Mindig büszke voltam tehát, hogy én vol-

tam az első, aki orosz földre lépett az akkori kemény rendszer alatt.

G Térjünk vissza gyermekkorához. Kik voltak első tanárai, kire emlékszik vissza legszívesebben?

I Első tanárom Louis Persinger volt, aki 1928-tól 31-ig tanított a San Francisco-i konzervatóriumban, s neki köszönhetem az első "lépéseket". Igazi művésszé azonban Naoum Blinder irányítása alatt nőttem, s az ő érdeme, hogy játékomban gyökeret vertek az orosz hegedűiskola alapelemei.

G Milyen elemekre gondol?

I Nehéz ezt megfogalmazni, hiszen nem konkrét technikai fogásokról van szó, hanem inkább érzelmvilágról, kapcsolatteremtésről. Számomra ugyanis minden hangversenyen az a legfontosabb, hogy kommunikálni tudjak a hallgatókkal.

G Tanulmányai befejeztével hogyan alakult a pályafutása?

I Alig fejeztem be az utolsó órákat, máris

„A muzsika mindenkit kibékíthet.”

elkapott a hangversenyzés sodrása. Rendkívül sikeresnek mondhattam magamat, hiszen az 1935-ös debütálásom után sorra érkeztek a felkérések a legnevesebb zenekarokhoz, a legrangosabb karmesterekkel. A bemutatkozó koncerten például Monteux dirigált, egy évvel később pedig Klemperer irányítása alatt játszhattam. Művészi pályafutásom alatt rengeteget tanultam a dirigensektől, hiszen többek között ők közvetítették azt az európai zenei tradíciót, amelyet amerikai tartózkodásom alatt el voltam zárva.

G Ennyire rossz véleményel van az amerikai muzsikáról?

I Nem, nincs rossz véleményem, csak keveréknének tartom, tudja, innen is egy kicsi, onnan is, máris kész a mű. Bernsteint viszont, aki egyike volt legjobb barátaimnak, a XX. század egyik legjelentősebb zeneművészenek tartom. Kiváló érzéke volt ugyanis ahhoz, hogy megfogalmazza, mi a komponista mondanivalója az adott da-

rabban. Rendkívüli képzelőerővel rendelkezett, s emellett, ha szólistát kísért, mindig az ő véleményét részesítette előnyben. Nagyszerű művész volt.

G Legutóbbi budapesti hangversenyén magyar művészekkel játszott. Milyennek tartja őket?

I Elsőrangúak. A Liszt Ferenc Kamarazenekar hangszereseivel évek óta jó barátságban vagyok. Kevés olyan együttes van, akikkel ilyen jól megértem magam, ugyanis szinte mindennel rendelkeznek, ami egy - a szó jó értelmében vett - profi zenekar tulajdonsága. Legfőbb erényük azonban a zenei fegyelem, és a neveltetés. Egy-egy próba például igen jó lecke mindnyájunknak, hiszen kölcsönösen hatunk egymásra. Gyorsan kommunikálunk, hiszen nyitottak minden művészi rezdülésre. Egyszerűen, örömmel velük játszani.

G Ön művészeti tevékenysége mellett közéleti szerepet is vállal. Miért teszi ezt?

I Pontosítanom kell, ugyanis csak olyan szerepet vállalom, amelynek köze van a zenéhez. 1960-ban például azért szerveztem egy csoportot, hogy megóvjuk a Carnegie Hallt. Ezután megválasztottak a Carnegie Hall Corporation elnökévé. Később már megbízást is kaptam, például az Amerika-Izrael kulturális alapítvány elnöke lettem. Ezek a címek azonban nem tettek elbizakodottá, hiszen csak időleges megbízatásról volt szó. Minden esetben szem előtt tartottam, hogy fiatal művészeket segítsek, hiszen az a véleményem, hogy a tehetségeket nem szabad elhanyagolni, hanem ápolni, segíteni kell. Mindemellett aggodó szemekkel figyelem Európa és az egész világ jövőjét. Sokáig szilárdan hittem abban, hogy a zene egyesíteni képes az emberiséget, s kibékítheti az egymással harcoló embereket. Mostanra némileg módosult az elképzelésem, ugyanis régen volt olyan értékviszony, mint napjainkban, s a fokozódó gyűlölködés is elbizonytalanított.

G Ön még most sem fogadja el a németországi koncertmeghívásokat. Miért?

I Így igaz, noha szerintem ez nem politikai kérdés. Szabadon gondolkodom, és butaságnak tartom, hogy a mai Németországot a náciizmussal azonosítsa valaki. Mégis, a lelkem mélyén képtelennek érzem magam arra, hogy odamenjek, és hangversenyeket adjak. Remélem az elkövetkezendő generációknak már nem kell ilyen problémákkal küzdeniük, s az egész emberiség megtapasztalja majd, hogy a zene nem ismer határokat, és képes békét hozni, még a gyűlölködők szívébe is.

Bószé Ádám

G Hogyan ítéli meg az orosz zene mai helyzetét, s mi a véleménye a magyar zenei művészetről?

I Magyarországon csak kevesen tudják felmérni, milyen nagy hatással volt Bartók Béla zenéje másokra. Szerintem ő a legfontosabb zeneszerző Brahms óta. Ez nem hízelgés, hanem a világban is elismert tény. Hegedűversenyét (a másodikikat) például gyakran játszottam, mindig nagy sikerrel, de a nagyszabású alkotások mellett mindenképpen meg kell említenem a kamaraműveit is, amelyek - legfőképpen a vonósnégyesek - utolérhetetlenek. Kevesebbet játszottam, mégis igen jól le tudom mérni Kodály jelentőségét. Nincs a világon még egy olyan közönség, mint itt Önöknél. A budapesti hangversenyeken értő füleket talállok, figyelő embereket, akik képesek együtt élni azzal a zenével, amelyet tőlem hallanak, s ez szerintem egyedül Kodálynak köszönhető. Az orosz zene helyzetét nem tartom ennyire rózsásnak, illetve nincs is ekkora rálátásom. Prokofjev mindenképpen zseniális komponista volt, noha zenéjét csak kevés ember érti igazán. A kortárs zenét nem követem figyelemmel, így arról nem tudok véleményt formálni.

G Milyen szerepet játszik az Ön művésztévében a társas muzsikálás?

I Alapja és kiindulópontja volt életemnek a kamarazene. Szerintem a zenei nevelés elképzelhetetlen anélkül, hogy meg ne tanuljunk másokkal együtt muzsikálni. Talán ennek a lelkesedésnek köszönhető, hogy 1960-ban triót alapítottunk két barátommal Eugene Istominnal és Leonard Rose-zal. Fellépéseinkkel nagy sikereket értünk el, noha csak baráti együttlétnak szántuk zenélésünket. A kamarairodalom viszont alázatosságra és odafigyelésre nevelt mindnyájunkat.

G Ön életében a zeneirodalom szinte összes cencertóját eljátszotta, sőt bemutatók is fűződnek nevéhez. Emellett azonban filmzenéket is játszott. Melyik műfaj áll legközelebb önhöz?

I Mindegyik egyformán közel áll. Engem nem lehet beskatulyázni. Számomra egy a lényeg: a zene, bármilyen formában. A művészeknek ugyanis minden pillanatban a zeneszerző bőrébe kell bújni, át kell élni azokat az érzéseket, amelyeket a komponista

valaha érezhetett, s csak ezután tudja közölni azt a hallgatókkal. Ez a kommunikáció minden muzsikában megtalálható, hogy a szavaknak mekkora a súlya, azon már lehet vitatkozni. A párbeszéd e rendszerét azonban senki nem kérdőjelezi meg. Rengeteg inspirációt kaptam ehhez művésztársaimtól, legfőképpen Bernsteintől, de sokat köszönhetek Casalsnak, Szigetinek és Rubinsteinnek is.

G A kamarazenélés mellett, milyen tanácsokat adna egy karrierje elején álló hegedűművészeknek?

I Nem szívesen adok tanácsokat. A tehetség ugyanis abban áll, hogy az illető képes megtalálni a saját hangját. Nem más kell ugyanis utánózni, hanem saját, egyéni arcúval rendelkező hangra kell találni. Szerintem veszélyes más hegedűsöket hallgatni, jómagam is csak a legritkább esetben tettem ezt. A művészek közül a jó énekeseket ajánlom, hiszen úgyszólván ez a feladat: énekelni tudni, bármilyen hangszeren. A sikereket nem lehet akarni. Ha valaki tehetséges, nagyon valószínű, hogy sikeres művész lesz belőle, ha pedig tehetségtelen, hiába akarja. Egyfajta erőt kell érezni, késztetést arra, hogy van a hallgatók számára mondanivalóm, sőt, képes vagyok meghallgatni az előttem ülők elvárásait, vágyait. Nehéz ezt szavakba önteni, egy élet is kevés hozzá, hogy megismerjük, mi van az igazi művészetben.

Bartók Béla: Hegedűversenyek
 Thomas Zehetmair - hegedű,
 Budapesti Fesztiválzenekar,
 Vezényel: Fischer Iván

• Berlin Classics •

Bartók két hegedűversenyének komponálása között több mint harminc év telt el. Az első, melyet végül nem fejezett be, 1907-ben, a másodikat pedig 1938-ban komponálta. A két kompozíció kitűnően reprezentálja Bartók pályájának két szélső pontját: az első hegedűversenyben Bartók mint kirobbanó tehetségű komponista áll előttünk, aki a késő romantika liszti és straussi örökségének avatott őrzője és továbbfejlesztője. A második hegedűversenyben a pályája csúcán álló klasszikust tisztelhetjük. Második concertója olyan művek társaságában született, mint a Zene húros-, ütős hangszerekre és cselesztára és a kétzongorás Szonáta. Bartók hegedűversenyei, különösen a második, ma már a hegedűsök repertoárjának olyan állandó résztvevői, mint Beethoven, Mendelssohn vagy Brahms concertója. Thomas Zehetmair és a Fesztiválzenekar előadásában a két hegedűversenyt valódi jelentőségüknek megfelelő tolmácsolásban hallgathatjuk meg. Gyönyörűen felépített crescendáló bevezetést kapunk az első versenymű nyitó, Andante sostenuto tételében. Bartók a nyitó-crescendo hatásos ellenpólusaként elcsendesülő befejezést komponált a tétel végére, s e zeneszerzői szándék Fischerék produkciójában maximálisan érvényesül. Így a tétel egyetlen nagy sóhajra emlékeztet. Zehetmair játékából még egy kis rezignációt is hallani vélünk, ami ebben az esetben kifejezetten telitalálat, ha a szerző Geyer Stefi iránt táplált érzelmeire gondolunk, mely érzelmek, ha hinni lehet a biográfusoknak, közvetlenül ebbe a műbe csordogáltak. A második tétel (Allergo giocoso) előadásából egy kicsit hiányzik az az ironikus hang, mely a tétel

alapintonációja lehet. Zehetmair a virtuóz és nehéz állásokat könnyedén megoldja, előtérbe állítása ebben a tételben, túl a concerto-hagyományon, valóban indokolt. A tutti szakaszokban a zenekari hangzás igen plasztikus és differenciált. Ki kell emelnünk a fafúvósok teljesítményét. A tételt záró bizarr fortissimo Fischerék tolmácsolásában a feltételezett bartóki szándéknak megfelelően ördögi fricskaként hangzik. A második verseny népzenei impulzusai, bár a szólista nem magyar származású, tökéletesen érvényesülnek. A zenekari tempók igen széles skálán mozognak, de a tételek egészét meghatározó tempókarakterek végig világosak maradnak. Talán a második tétel előadása Zehetmair részéről kicsit tartózkodóra sikerült, de igen muzikális. Bár e lemez nem mérőföldkő a Bartók-interpretációk történetében, mégis, akinek még hiányzik a gyűjteményéből ez a két kompozíció, a lemez alapján hiteles képet alkothat magának Bartók fiatalkori és érett remekművéről. S ez a mai ínséges időkben nem kevés.

Molnár Szabolcs

BARTÓK BÉLA

 Bartók Béla:
 Hegedűversenyek
 Thomas Zehetmair-
 hegedű,
 Budapesti Fesztivál-
 zenekar,
 Vezényeli: Fischer Iván

J e l m a g y a r á z a t

**

*

kiváló

jó

közepes

hallgatható

hallgathatatlan

**A SZTÁROK NEM SZÜLETNEK!
DE NÁLUNK ... SZÜLETHETNEK.**

**Pop, rock, jazz, filmzene,
szinkron, színházi műfa-
jokhoz 20 BIT-es digitális
hangrögzítő rendszer,
effektek, soksávós technika**

**Exkluzív szerződésben ren-
delkezésre álló, kitűnő
akusztikájú kastélytermek,
értékes hangszerpark**

Alpha-Line Studio

**1124 Budapest, Vércse u. 4/a.
Telefon/fax: (36-1) 319-6105**

LEADING MAN

Thomas Hampson

Thomas Hampson

The Best of Broadway:
Thomas Hampson

The Best of Broadway -
Thomas Hampson

• Angel - EMI •

Ez Amerika! - mondhatnánk a fiatal amerikai bariton, Thomas Hampson legújabb lemezét hallgatva, amelyen népszerű musicalekből, dalokból válogatott az előadó. Kritikai megjegyzéseink előtt meg kell említenünk, hogy véleményünk egyéni ízlést tükröz. Az, aki rajong az amerikai muzsikáért, bizonyára megveti érveinket, számára a CD mindenképpen „ötcsillagos” felvételt jelent. Kétségtelen, hogy Thomas Hampson e megnyilvánulása leplezetlenül a popularitásra törekszik. Teszi ezt oly módon, hogy olcsó, az európai muzsikában gyökerező opuszokat mutat be a gyanútlan hallgatónak. Felületes érzelmek kapnak szárnyra, a szerelemről szóló All the things you are kezdetű song, amely egy bemutatásakor megbukott Jerome Kern-musical egyik betétdala, pedig finom pizzicatói ellenére is édeskés marad. Minderre Hampson előadása a legmegfelelőbb, hiszen a művész saját bevallása szerint is ebben a hagyományban nőtt fel, azzal az elképzeléssel, hogy „csak szívből lehet énekelni”. Claude Michel Schonberg komponálta a zenéjét a nyolcvanas évek egyik legsikeresebb musicaljének, a Les Misérables-nek. Thomas Hampson előadásában az a Jean Valjean elevenedik meg, aki istenét hívja segítségül a Bring him Home kezdetű dalban, amely meglepően igényes muzsika. Hampson hangja nemcsak selymes és lágy, hanem érthető, rövid „belemenései” inkább az „autentikus” előadásmód fogásai, mint a hang általános jellemzői. Ki ne emlékeznék olyan musicalre, mint Webber: Az Operaház fantomja, amelyet 1987-ben hallhatott először a közönség. A CD kísérőfüzetének szerzője Puccinihez hasonlítja ezt a zenét, amit a Puccini-ismerők valószínűleg csak nehezen fognak megbocsátani. Webber zenéje, s ez bizonyítást nyert az itt bemutatott The Music of the Night címet viselő dalban, nélkülöz minden valódi emberi tragikumot, a felszínen lebegve, hatásvadász eszközökkel borzogatja a hallgató idegeit. Az Európában kevésbé ismert Carousel című

musicalból hallunk részletet ezután. A Soliloquy-val kötéltráncot jár Thomas Hampson, hiszen csak nehezen dönthetjük el, hogy az operához vagy a musicalhez húz a szíve. A tizenegy tracket tartalmazó felvétel leghosszabb alkotása ez, önálló történettel, elbeszéléssel. Fontos ez a szcenikusság, hiszen ez teszi operáivá: a zene azonban távol áll az operától. Az első filmzenék világába kalauzol minket a következő dal, amely a Gigi címet viseli. Nos, ez a tolmácsolás csodálatos érdemel, legfőképpen azért, mert ritmikájában bámulatosan szabad, dinamikájában pedig igen széles skálán mozog. A többi részlet közül még Alan Menken és Tim Rice produkcióját kell megemlítenünk, az If I can't love her című dalt, amely a Beauty And The Beast filmből való. Ezt a művet csak azért emeltük ki, mert megvétel előtt kéretik meghallgatni, s csak azután dönteni!

Hegymegi Ákos

Berlioz: Fantasztikus szimfónia,
La Marseillaise
Plácido Domingo (ének),
Chicagói Szimfonikusok,
Vezényel: Daniel Barenboim

• Teldec - Warner •

Hector Berlioz 1830-ban keletkezett alkotása, a Fantasztikus szimfónia több szempontból is mérföldkő az európai zenei történetben. Egyrészt azért, mert - bár a barokk periódusban és a bécsi klasszika korában is születtek képekhez vagy irodalmi értékű szövegekhez társítható, azok mondanivalóját kifejező zeneművek - Berlioz darabja az első igazi programzene: s egyúttal számos zenei történetész szerint a zenei romantika kezdete is. Másrészt a Fantasztikus szimfóniával - közel egy évszázados szünet után - Franciaország visszatért a kontinens zenei vérkeringésébe, hogy aztán a romantika néhány évtizedes „felkészülési” időszaka után az impresszionizmus korában az élre törjön. A Teldec új, reprezentatív lemezén a Fantasztikus szimfóniát a Chicagói Szimfonikus Zenekar játssza: az utóbbi évtizedek egyik leghíresebb és legszínvonalasabb tengerentúli együttese, amelynek zeneigazgatója Daniel Barenboim, tiszteletbeli zeneigazgatója Solti György, állandó vendégkarmestere pedig Pierre Boulez ... E három név védjegy és garancia a sikerre. A felvétel egy koncerten készült, a chicagói Orchestra Hall-ban, 1995. májusában. Az élő jelleg

B E R L I O Z

Berlioz :
Fantasztikus szimfónia,
La Marseillaise
Plácido Domingo
(ének)
Chicago Szimfonikusok
Vezényel: Daniel
Barenboim

- észlelhető, de egyáltalán nem zavaró zajok és zörejek - kifejezetten jól tesz a produkciónak: a chicagói együttes annyira profi, hogy még véletlenül sincs egyetlen apró technikai hiba sem, ugyanakkor a kilencvenes évek számos stúdiófelvételére jellemző száraz, steril hangkép helyett életteli, plasztikus hangzást kapunk, amelyben minden szólamnak önálló súlya, dramaturgiai funkciója van, miközben az össz-munka is hibátlan, az érzelmi-hangulati skála pedig a lírai költészettől (Álmok, szenvedélyek) a démoni kitörésig (Boszorkányszombat) terjed. A CD nyitánya a francia forradalom himnusz, Claude-Joseph Rouget de Lisle szerzeménye, a Marseillaise, amelyet az 1830 júliusi párizsi forradalom iránt lelkesedő Berlioz kettős kórusra és nagyzenekarra dolgozott át, még monumentálisabbá alakítva az eredetileg is markáns, diadalmos művet. Az énekes szólista Plácido Domingo, aki - mint a három tenor koncertjén is kiderült - nagyszerűen érzi ezt az ünnepélyes atmoszférát, és hangja a hatalmas kísérelő apparátus ellenére is messze kiemelkedik.

Retkes Attila

The Essential Richter - The Poet
Szvjatoszlav Richter - zongora

• Philips - PolyGram •

A világhírű pianista 80. születésnapjának alkalmából indított sorozatot a Philips Classics. Az önkényes The Poet, The Mystic alcímet viselő, nemrég megjelent válogatások maximum a műveknek szólnak, semmi közük sincs az előadóhoz. A kendőzetlen piacorientáltság jegyében fogant sorozat azonban érdekes és maradandó élményt nyújthat a hallgatónak. A maradandóságot, időtlenséget pedig maga az előadó biztosítja. A zenetörténet nagy romantikusainak, titánjainak műveiből válogattak a szerkesztők, s így ezen a CD-n egymás után hallhatók Chopin, Beethoven, Brahms, Liszt, Schumann nagyszerű kompozíciói. Emeli a felvétel fényét, hogy a darabok nagy részét élő koncerten vették fel. A taps mellett bizonyítja ezt a viszonylag sok melléütés, ami a lényegtől nem vonja el figyelmünket. Igen ritka ugyanis az olyan zongorahang, amely pár másodperc alatt magához rántja a hallgatót, s el nem ereszi többé. Ezt az intenzitást Richter játékának minden porcikájában megtalálhatjuk. Chopin Fiszdúr barcarollája után hat prelűdöt hallhatunk, melyek közül legretszetesebb a mindössze 53 másodperces A-dúr. Apró dióhoz hasonlítható ez a mű, amelyet ebben az esetben avatott kezek törnek fel egy pillanat alatt, s teszik azt fogyaszthatóvá, élvezhetővé. A prelűdök után az E-dúr etűd következik, s csak nehezen hisszük

L
E
T
R
I
C
H
T
E
R

The Essential Richter -
The Poet
Szvjatoszlav Richter -
zongora

el, hogy pusztán ujjgyakorlatnak szánta volna a szerző. Beethoven zongoraművei közül csak egy szerepel a lemezen, de az annál ismertebb: a C-dúr rondórol van szó. Ezen a felvételen a „poéta” igazi vidámságról tesz tanúságot. Virtuozitása teljesen egyéni, hiszen ujjai alatt a futamok nem gyöngyöznek, hanem a hangok megismételhetetlenül egyéni „sorrendben” követik egymást. Brahms e-moll intermezzója után újabb biztos technikát igénylő mű, a C-dúr capriccio következik, majd pedig a nagy Brahms-ellenfél, Liszt Ferenc cisz-moll consolationja és transzcendens etűdjei kerülnek bemutatásra. Sajnos, a koncertek helyszínéről és idejéről csak részleges felvilágosítást kapunk. A Liszt-művekről éppen tudjuk, hogy 1988-ban kerültek szalagra, szintén élő hangversenyen. E sorok írójára a legnagyobb hatást Liszt Ferenc 11. transzcendens etűdjének, az Éjszaka harmóniája címet viselőnek tolmácsolása tette. Richter olyan színes fantáziával gondolkozik az éjjelről, ami még e többszörös áttételű felvételen keresztül is a reveláció erejével hat. Robert Schumann három zongoraműve (Blumenstück, Nachtstücke, C-dúr fantázia) hallható a felvétel utolsó darabjaiként, olyan megfogalmazásban, amelyről vétek lenne lemaradni.

Hegymegi Ákos

Great Hungarian Voices: Svéd Sándor (mono)

• Hungaroton Classic •

A világhírű magyar énekesnek idén lett volna a kilencvenedik születésnapja, vagy két évvel ez-előtt? A források bizonytalanok. Vitatható az ismertető azon állítása is, amely szerint Svéd diszkográfiája a nagy pályatársakéhoz hasonlítva „rendkívül gazdag”. Ha leszámítjuk Koch - Schwann kiadó „élő bécsi operasorozatának” törmelék-perceit és a Metropolitan két előadását az 1930-40-es évekből, a pompás hang csak egy-egy Preiser és Bongiovanni kiadványon hozzáférhető: azok jórészt a II. világháború körüli esztendő (1936-47) anyagát tartalmazzák. Hol marad ez a nem ritkán 15-20 CD-t megtöltő összkiadásokról? Ismeretes, a Rákosi-rendszer egyszerűen nem engedte, hogy Svéd visszatérhessen korábbi világsikereinek színe-lyére, tehát ebben az időben nyugati felvétel nem készülhetett produkcióiról, a viszonylag nagy számban fennmaradt magyar (és néhány Supraphon) hanglemezeknek s főként rádiófelvételek pedig csak a töredéke került fel néhány gyűjteményes LP-re. E hazai termés a vokális hagyaték legterjedelmesebb része és fontos dokumentuma Svéd harmadik (utolsó előtti) pályaszakaszának. A most kiadott válogatáson kívül a Hungaroton még további 2-3 CD-re valólt őriz archívumban. Ezúttal Svéd Sándor kedves Verdi-hőseinek egy csoportját hallhatjuk, a szó nemes értelmében vett profizmus igen magas színvonalán. Galériájuk egyszers-mind a művész megbízható profilját mutatja, valamivel túl a deledőn, az ötvenedik életév tá-ján. Külföldi kritikusok csodálattal szólnak Svéd ideális Verdi-orgánuról, ám gyakran fenntartással a stílusáról. A nagy terjedelmű és volumenű, tömör és fényes, mégis bársonyos hang a különleges szépségű baritonok, Ruffo, Tibett és Warren királyi törzséhez tartozik. E besorolását és a hazai értékrendben elfoglalt rangját nem kisebbíti, ha ifjúkori rajongásunk vállalásával egyidejűleg elismerjük némelyik kritikái észrevétel jogosságát, például a modorosság (hozzátéve, hogy a nagy egyéniségeknek modora van!), vagy Svéd előadásmódjának

Great Hungarian Voices:
Svéd Sándor

S
V
É
D
S
Á
N
D
O
R

„statikus” voltát, alakításainak „hasonlóságát”, másutt a pianók oly fontos árnyalatainak (a meghittség, gyöngédség és gyöngeség változatosabb kifejezőeszközeinek) hiányát. Azt Svéd legodaadóbb hívei sem állították, hogy átlagon felüli színészi képességekkel rendelkezett (e téren utódja és bámulója, Melis György felül-múlta őt), de nagyszerű partnereivel, Takács Paulával (Aida), Ilosfalvyval (Alvaro) a stúdió-ban is színházi légkört teremtettek. A műsor gerincét adó grandiózus Rigoletto-portré (2-6. sáv) mindenképpen kiemelkedik, belőle is a Gyurkovics Máriával énekelt kiváló kettősök. A Hungaroton több, mint egy évtizede volt adós ezzel az ugyancsak „piacképes” CD-vel. A sorozat következő „nagy magyar hangja” remélhetőleg éppen Gyurkovicsé lesz!

Uhrman György

Sebastian Albero: Szonáták Horváth Anikó - csembaló

• Hungaroton Classic •

Horváth Anikó csembalóművészt már régóta ismeri a hangversenylátogató közönség. Itthon és külföldön egyaránt népszerű előadó ő, fellé-péseit mindig nagy figyelem kíséri. Hatalmas repertoárjában olyan művészek darabjai talál-hatók, mint Scheidt, Kuhnau, Roux, C. Ph. E. Bach, Couperin, Scarlatti. Rajtuk keresztül ju-tott el Alberóhoz, akit még a nagy zenei lexiko-nok sem jegyeznek. Sebastian Albero 1722-ben született egy spanyol kisvárosban, a navarrai Roncalban. Mint minden akkor élt muzsik, ő is egy templomi kórusban kezdte pályafutá-sát, majd később a királyi udvar orgonistája lett. A kor összes billentyűs hangszere virtuózá-nak mondhatta magát, hiszen jól csembalózott, és clavichordon, valamint fortepianón is ki-válóan játszott. Összesen két billentyűs

Alfred Schnittke: Concerto három hangszerre, Vonóstrió, Kánon, Menüett
 Gidon Kremer - hegedű,
 Jurij Basmét - brácsa,
 Msztyiszlav Rosztropovics - cselló,
 Moszkvai Szólisták

• EMI Classics •

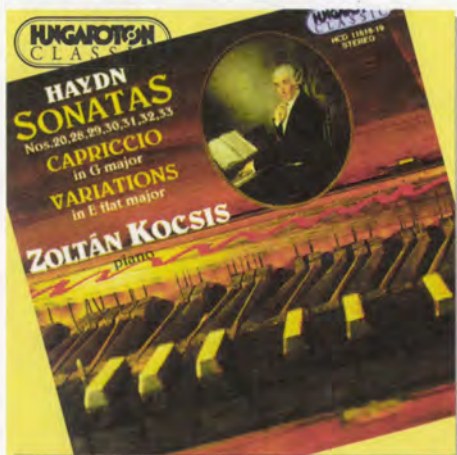
Sebastian Albero

Sebastian Albero:
 Szonáták
 Horváth Anikó -
 csembaló

sorozatát ismerjük, melyből ezen a lemezen a Sonatas para clavicordio-t hallhatjuk. A harminc rövid szonáta első hallásra nem tűnik komoly műnek, mégis érdekes párhuzamok találhatóak az egyes darabok között. A művek páros egységét a hangnemek azonossága adja. A sorozatot két fuga töri meg, a fűzér közepén és végén. A darabokra jellemző a kecses és elegáns dallamvezetés, ám virtuozitásukban meg sem közelítik a híres kortársak alkotásait. Horváth Anikó ízléses tolmácsolásával a hallgató közelebb kerülhet a spanyol királyi udvar zenéjéhez, amely a XVIII. századi Európa egyik fellegrárának számított.

Pásztai Károly

Az EMI Classics újdonsága igazi „sztárlemez” - ha kortárs zene esetében egyáltalán létezik ilyen. Az albumon Alfred Schnittke kompozíciói hangzanak fel a volt Szovjetunióból származó (s részben ma is az utódállamokban élő) neves vonósjátékosok tolmácsolásában. Alfred Schnittke (62) - aki maga is Oroszországban született, és a hetvenes évek eleje óta Hamburgban él - az utóbbi években Európa egyik legdivatosabb kortárs komponistája lett. Pályája kicsit hasonlóan alakult, mint lengyel kollégája, Górecki karrierje: már a hatvanas-hetvenes években intenzíven komponált: szűkebb környezetében fel is ismerték művészetének rendkívüli értékeit, de nemzetközi szinten nem vettek róla tudomást. Aztán jött néhány fesztivál, ahol művei szerencsés közegbe kerültek: a darabokra felfigyeltek a médiumok. Schnittke egy csapásra bekerült a köztudatba, és egy olyan - protokoll-eseményekkel és üzleti szempontokkal tüzdelte - világba, ami valószínűleg eredendően idegen tőle. Az előadók is teljes joggal nevezhetők sztárnak: a lett születésű hegedűművész, Gidon Kremer az elmúlt húsz évben beutazta az egész világot, az ausztriai Lockenhausban saját fesztivált hozott létre, „ráadásul” az európai egység és a környezetvédelem elkötelezettje. A ma is Moszkvában élő brácsaművész, Jurij Basmét nem csupán szólistaként,

Alfred Schnittke

Alfred Schnittke:
 Concerto három
 hangszerre,
 Vonóstrió, Kánon,
 Menüett
 Gidon Kremer-
 hegedű,
 Jurij Basmét - brácsa,
 Msztyiszlav
 Rosztropovics - cselló,
 Moszkvai Szólisták

hanem Szvjatoszlav Richter kamarapartnerként és a Moszkvai Szólisták elnevezésű, fiatalokból álló - és e lemezen is közreműködő - „elitzenekar” alapítójaként is világhírnevet szerzett: Msztyiszlav Rosztropovics pedig - aki ötvenöt éve a világ első számú csellistája - ma már legenda. Schnittke zenéjét szinte lehetetlen szavakkal jellemezni. Talán Rosztropovics leírása közelíti meg leginkább az igazságot: „Amikor Prokofjev, Sosztakovics vagy Britten írt nekem egy darabot, egy bizonyos pontig legalább mindig sejtettem, milyen is lesz a mű. Alfrednál azonban sohasem lehet tudni, mi következik.” A világpremierként elhangzó Koncert für Drei struktúráját különös, vázserű leegyszerűsítés jellemzi, a két monumentális tételből álló Vonóstrió viszont szinte követhetetlenül bonyolult, akárcsak Alban Berg Kánonjának zenekari feldolgozása. Egyszóval: Schnittke egyelőre megfejthetetlen. Azért érdemes hallgatni, ízlelgetni: főleg ilyen, garantáltan minőségi előadásban.

Zombori Tamás

Pablo de Sarasate: Nyolc spanyol tánc, Baszk fantázia, Zigeunerweisen, Carmen-koncertfantázia
Csűry Lajos - hegedű,
Simon Béla - zongora

• Hungaroton Classic •

Két fiatal, mégsem pályakezdő művész felvételeivel jelent meg a piacon a Hungaroton Classic. A Classical Diamonds sorozatban kiadott Sarasate CD két szólistája Csűry Lajos és Simon Béla. A rendkívüli technikai tudással megáldott hegedűs igazán otthon érzi magát Pablo de Sarasate műveiben. Tisztán és fölényesen veszi ugyanis a technikai akadályokat, kiváló hangszeréből ritkán hallott hangzásokat képes előcsalni. A felvételt nyitó Nyolc spanyol táncból kiemelkedik a 4. Jota Navarra, melyben Csűry Lajos mindent elsöprő lendülettel gyorsítja tempóját, magas és mély fekvésben előadott párbeszédei pedig vidám hangulatot keltenek. A technikai furfangokat bemutató műben a legérdekesebbek a pizzicato-arco felelgetések. A spanyol sziporkák azonban néha igen felületesek, de erről az előadók nem tehetnek. Nyári esték, cigányzene melletti borozgatások jutnak eszünkbe egyik-másik tételről. Meg kell hagyni, a művészek meglepően jól érzik ennek a mediterrán világnak a hangulatát. Figyelemre méltó az is, hogy Csűry Lajos játéka mindig a jó ízlés határain belül marad, nem hagyja magát vitetni az árral, koncentráltan, tisztán muzsikál. A felvétel leghíresebb alkotása a Carmen-fantázia (op. 25.), amely a többi darabhoz hasonlóan „egyszerű” lejegyzett rögtönzés. Érti ezt a két előadó is, hiszen - legfőképpen az utóbbi műben - szabad ritmikával, a pillanat által befolyásolt dinamikával játszanak. Simon Béla zongorajátéka rendkívül jól illeszkedik Csűry Lajos hegedűhangjához, nem kívánja azt túlszárnyalni, s csak akkor lép előtérbe, ha az feltétlen szükséges (Zapateado). Sajnálatos tény csak az, hogy a lemezfelvételen elkerülhetetlen (?) vágások néhol túlságosan is hallhatók. A CD-hez kiváló ismertető tartozik, melyben rövid, de annál lényegretörőbb összefoglalást olvashatunk Pablo de Sarasate világáról. A bevezető szerzője, Batta András így ír a komponista zeneszerzői módszeréről: „Sarasate műveiben nagy szerepet játszik a pillanat varázsa, a kiszá-

Pablo de Sarasate

míthatatlan szeszély, s az a hangvétel, amely, mint az ókor nagy szónokainál, azonnal rabul ejtette a közönséget”. Nos, mostani felvételünkön a két művész rabul ejthet mindenkit, aki fogékony e könnyen emészthető, forrásággal átitatott muzsikára.

Böszé Ádám

antonio Vivaldi - Concerti "con molti instrumenti"
The English Concert - Trevor Pinnock

• PolyGram - Archiv Produkton •

Hogyan húzzunk le több bőrt egy zeneszerzőről? Ez is lehetne a Deutsche Grammophon legújabb kiadványának mottója. Vivaldi concertoit ugyanis biztos üzleti sikert jelentenek minden kiadónak. A jelen kiadvány nyolc versenyművet tartalmaz, mindegyik esetben más szólóhangszerrel. Az üzleti szempont mellett, akarva-akaratlanul is sikerült változatos képet festeni Vivaldi concertoiról. Megbizonyosodhatunk ugyanis arról, hogy a mester szinte minden instrumentumhoz kiválóan értett, hegedűversenyeit még ma is előszeretettel tűzik műsorukra a hegedűművészek, de olyan, minimális versenymű-irodalommal rendelkező hangszerek, mint a fagott vagy a mandolin is nagyszerű játéklehetőséghez jutnak Vivaldi műveiben. A mandolinversenyeknél maradván, ebben az esetben valódi mandolinok szólalnak meg, hiszen az „irigy” lantjátékosok számos esetben mondják magukénak ezeket a concertokat. Ritkán hallunk példát arra, hogy mandolinművészek játsszák e darabokat. Az English Concert és Trevor Pinnock előadásában ezek a concertok igazi fényükben tündökölnék, olyan nagyszerű megvilágításban, amelynek alapját a virtuóz technika mellett az áttetsző vonóhangzás adja. Az ezt követő hegedű - oboa versenyben két, a régi zene világában sztárnak számító művészt ismerhet meg a hallgató David Reichenberg

Antonio Vivaldi

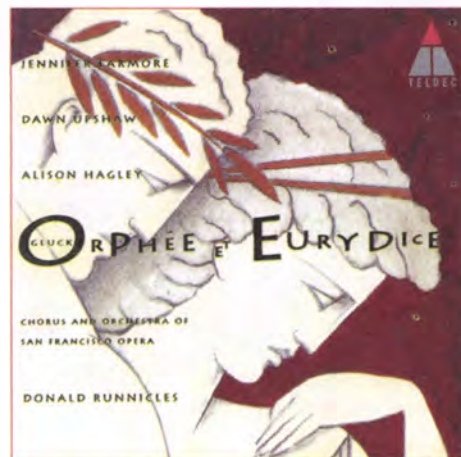
Antonio Vivaldi:
Concerti "con molti
istromenti"
The English Concert
Trevor Pinnock

(oboa) és Simon Standage (hegedű) személyében. A CD legizgalmasabb pillanatait azonban az egyetlen „hattételes” versenymű, a g-moll fuvolakoncert jelenti, melynek szólistája szintén ismerős a barokk zene rajongói előtt. Lisa Beznosiuk-ról van szó, aki bámulatos beleérzéssel és technikai tudással játssza a La notte melléknevet viselő versenymű tételeit. Már a bevezető Largo tétel unisonoi sejtetni engedik, hogy nem akármilyen drámai töltettel rendelkező alkotást hallunk. A sokszor kellemes háttérzenének titulált „vivaldis” muzsika most igazi drámai hangulatot áraszt, fájdalmakat és félelmeket kelt. A lassú bevezetést rövid Presto váltja fel, s az ismerős dallamot hallva jut eszünkbe, vége az éjnek, újból vidám napra ébredünk. Erről azonban nincs szó, hiszen az attacca egymás mellé kapcsolt tételek sorában újabb fájdalmas lassú felel az előző csillogó prestóra. Vivaldi versenyművének e párbeszéde kiválóan érthető Lisa Beznosiuk tolmácsolásában. Talán ez az egyetlen olyan megfogalmazás, amely kilép az angolos hűvösség, szürkesség homályából, és mer drámai lenni.

Böszö Ádám

Christoph Willibald Gluck:
Orphée et Eurydice
Jennifer Larmore (Orphée),
Dawn Upshaw (Eurydice),
Alison Hagley (L'amour),
a San Francisco-i opera kórusa
és zenekara,
Vezényel: Donald Runnicles

• Teldec - Warner •

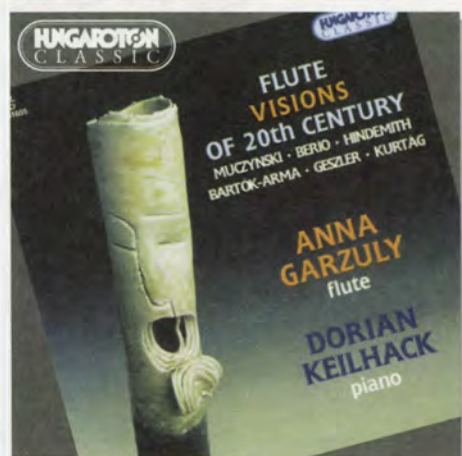
Christoph Willibald Gluck

Christoph
Willibald Gluck:
Orphée et Eurydice
Jennifer Larmore (Orphée),
Dawn Upshaw (Eurydice),
Alison Hagley (L'amour),
a San Francisco-i opera
kórusa és zenekara,
Vezényel: Donald
Runnicles

Mi az, amit hallunk? Vetődik fel óhatatlanul a kérdés olyan művek esetében, mint Gluck Orfeusza. A bécsi (1762) vagy a párizsi (1774) változatot, esetleg egy harmadikat, mint jelen esetben? Kétségtelenül egyedi izgalmakkal szolgálhat egy harmadik változat, különösen, ha olyan nevek fémjelzik, mint Hector Berlioz vagy Camille Saint-Saëns. Az 1859-es párizsi felújításról, előzményeiről, a különböző módosításokról, melyeket Berlioz alapvetően a szövegben, kisebb mértékben a zenén végzett, részletesen olvashatunk a lemezhez mellékelt igen színvonalas és gazdag füzetben, ezért ennek ismertetésétől most eltekintünk. Ám az alapvető kérdés még mindig az, hogy mit hallunk. Az autenticitás kérdése sem a bécsi, sem a párizsi verzióval kapcsolatban nem merülhet fel, hiszen mindkettő Gluck műve. Azt viszont csak ízlés vagy zenetudományi kutatás döntheti el, hogy melyik változat tarthat igényt a tökéletes jelző viselésére. Az 1859-es párizsi felújítás nyilván jelentős állomása a mű recepciótörténetének, bár a felújítás nem járt együtt a mű újrafelfedezésével. Mivel a darabot Párizsban gyakorlatilag folyamatosan játszották, azt ismerte mindenki. Berlioz Orfeusza valójában Berliozról szól, arról a mély kapcsolatról, amely Gluckhoz fűzte és arról a Párizsról, amely körülvette, arról a Párizsról, amely Európa egyik meghatározó

kulturális centruma volt. A felvétel tehát kultúrtörténeti csemege, mondhatják a lemez készítői, ám ez soványka válasz arra a kérdésre, vajon aktuális-e 1859 Párizsa. Sajnos, erre nem kapunk megnyugtató választ. Jennifer Larmore, aki már Giulio Cesareként bizonyította, hogy férfiszerepeket is színvonalasan képes megformálni, ezúttal távol jár szerepétől. Hangjába a drámai hősök erős intonációja keveredik, ami - különösen a virtuozitást igénylő tételekben - hiteltelenné válik. Énekéből hiányzik az illúzió, hogy ő Trákia dalnoka. Dawn Upshaw és Alison Hagley - igaz, kevesebb akadályt kellett átugraniuk - színvonalasan oldották meg a feladatukat. Dicséret illeti a kórust is, hiszen kiválóan, mindvégig érthetően énekelnek. A zenekar és a karmester teljesítményének értékelése helyett kanyarodjunk vissza a kezdeti kérdéshez, vajon mit is hallunk? Saját, a múlt században gyökerező szimfonikus hagyományunkat, egy csipetnyi Párizst, Berliozt, tapsra ingerlő énekeseket, látványosan virtuóz, de finom megoldásokkal szemben érzéketlen zenekart, és egy kevés Gluckot.

Molnár Szabolcs

Giacomo Puccini: Tosca
 Catherine Malfitano (Tosca),
 Placido Domingo (Cavaradossi),
 Ruggero Raimondi (Scarpia),
 RAI Szimfonikus zenekar és kórus,
 Vezényel: Zubin Mehta
 Rendezte: Giuseppe Patroni Griffi

• Teldec - Warner •

Puccini népszerű operájának filmváltozatát már láthatta a magyar közönség, hiszen azt a Magyar Televízió pár éve műsorára tűzte. A film egyedülálló a maga nemében, hiszen amellett, hogy az eredeti helyszíneken játszódik, a rendezők a Puccini által előírt időpontokat is figyelembe vették. A vállalkozás nehézségét mutatja az is, hogy az eseményeket élőben sugározták, igaz, ezáltal akkoriban néhány apró hiba is a képernyőre került (kamerába lógó kar, stb.), mindezek azonban elhanyagolhatók, s a mostani videóváltozatban már nem is szerepelnek. A librettónak megfelelően tehát az opera először a Sant' Andrea della Valle templomban, majd a Farnese palotában játszódik, s végül a Castel Sant' Angelo-ban, az Angyalvárban fejeződik be. A helyszínek betartása mellett igazi feladatot a pontos időhöz való kötöttség jelentett. Gondoljunk csak bele, melyik operaénekes hajlandó hajnali 6 órakor Puccini zenéjét énekelni, tévénezők milliói előtt! A mostani felvétel szereplői nemcsak hajlandóságot mutattak e szent ügy iránt, hanem érzelmileg is eljutottak arra a szintre, amit az utolsó felvonás ilyen korai időpontban magának követel. Az énekesek mellett a zenekarnak és a karmesternek is nagy kihívást jelentett ez a felvétel, hiszen a képfelvétel helyszínétől mintegy három kilométerre található stúdióból szólt a zene, s így kellett összehangolni zenészt s énekest egyaránt. E monstre vállalkozás, roppant méretei ellenére is megőrzi az opera eredeti intencióját, belső feszültségét. A lelki és testi vívódás háromszögébe (Tosca, Cavaradossi, Scarpia) egy negyedik „szereplő” is belép. A Tosca e felvételében

Giacomo Puccini: Tosca

ugyanis a helyszínek is magukban hordozzák a feszültséget. Tudta ezt a rendező is, aki Puccini komponistatársaként színesítette a darab emóciós világát. A fent említett építmények ugyanis valós környezetbe helyezik az operát, s ezáltal a néző egy „élőben” közvetített tragikus történet részesévé válhat. A realitás mellett a művészi élmény is állandó marad, hiszen ezek a terek festői háttérrel adnak az egész történetnek. Placido Domingo és Catherine Malfitano mellett számunkra a legnagyobb hatást a Scarpia szerepét formáló Ruggero Raimondi tette, aki nemcsak hangjával, hanem színészi képességével is maradandót „alkotott”. Tosca hangja egyedülálló a neves szopránok világában. Hangszíne ugyanis - legfőképpen a mély állásokban - egy kevés „Callas-szint” kölcsönöz, a magas légében viszont szokatlanul kitarulkozó. E kellemes ötvözetet csak kicsit csorbítja a művésznő beszédhibája. Domingo szereplését nem kell értékelnünk, hiszen színpadi alkalmassága mellett most bizonyosságot tesz arról, hogy filmszerepre is tökéletes. A Teldec kiadásában megjelent operafilmlet tehát mindenkinek ajánljuk, hiszen ezen a kazettán nemcsak egy magas minőségű zenei produkciót, hanem egy gyönyörű helyszíneken játszódó izgalmas filmet is láthatunk.

Hegymegi Ákos

MATÁV
 A MATÁV BEMUTATJA
 FRIDAY NIGHT IN BUDAPEST
 AL DIMEOLA
 JOHN McLAUGHLIN
 PACO DE LUCIA
 LIVE!
 1996. OKTÓBER 11. este 8 óra
 BUDAPEST SPORTCSARNOK
 BELEPŐJEK CSAK ELŐVÉTELLEN VÁLTHATÓK
 TDK, Blikk, MUSIC

beethoven: Zongoraszonáták
Op.10/2, Op.26, Op.27/1,
Op.110
Fischer Annie (zongora)

• Hungaroton Classic •

Fischer Annie művészetében különösen jelentős helyet foglaltak el Beethoven kompozíciói. A közelmúltban megjelent felvételen - amely egy sorozat első darabja - négy szonátát hallgathatunk meg az ő tolmácsolásában. (Az azóta már megjelent második CD-vel a Gramofon következő számában kívánunk foglalkozni.) A kritikusnak jutalomjáték Fischer Annieről recenziót írni, ha szeret szuperlatívuszokban beszélni. Ezt is tenné szíve szerint, de a felvételek körülményeiről sajnos nem feledkezhet meg. Akik figyelemmel kísérik Fischer Annie művészi hagyatékának sorsát, tudják, hogy ezek a felvételek egy tervezett Beethoven szonáta-összkiadás részét képezik. Fischer Annie azonban nem volt elégedett munkájával, talán túlságosan is szigorú kritikusa volt ömagának, és életében nem jelenhettek meg a szonáták. A CD több etikai-morális kérdést vet fel. Egy, az előadó által nem hitelesített felvétellel kapcsolatban ugyanis számtalan olyan probléma merülhet fel, mely a befogadót könnyen zavarba hozza. Néhány anomáliára szeretnénk ezúttal felhívni a figyelmet. Az F-dúr szonáta első tételében, a szerzői utasítás szerint, nem csak az expozíciót kell megismételni, hanem a tétel második részét is. Ez utóbbi gyakran elmarad, ahogy Fischer Annie felvételén is. Ám ebben az esetben nem tudhatjuk, hogy ez a megoldás megfelel-e az előadó elképzeléseinek, vagy más, lemezkészítői szempontok játszottak közre. Ha Fischer Annie szándékait tükrözi, akkor fel kell tennünk a következő kérdést. Vajon elégedett volt-e ezzel a megoldással? Ugyanez a kérdés merül fel a szonáta harmadik tételével kapcsolatban is. Jóval kritikusabb a helyzet az Esz-dúr (Op. 27/1) szonáta esetében. A tételek végén Attaca subito utasítás olvasható, mely nem teszi lehetővé, hogy az előadó a tételek között szünetet tartson. Ezt a szándékot az utasításon kívül Beethoven még néhány zenei elemmel is megerősítette,

F I S C H E R A N N I E

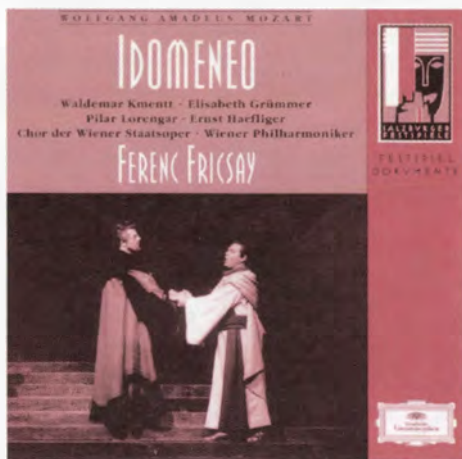

tette, hiszen a szonáta koncepciójának alapeleme az egybekomponáltság. Nem valószínű, hogy ettől Fischer Annie eltért volna. Gyanúnkat erősíti a tételeket elválasztó erős, sőt néha durva „vágászaj”. Montírozásra utaló bicsaklásokat vélünk felfedezni az Asz-dúr szonátában (Op. 110). Itt nem a mű formai síkján, hanem a motívumok szintjén jelennek meg az előadótól idegen szándékok. Az osztályozás igen nehéz feladat ebben az esetben. Technikai jellegű kifogásainkat feledteti Fischer Annie csodálatos játéka, erkölcsi dilemmáinkat pedig elhomályosítja autonóm muzikalitása.

Molnár Szabolcs

Mozart: Idomeneo - opera seria K. 366.
Bécsi Filharmonikusok,
Bécsi Állami Opera Kórusa,
Vezényel: Fricsay Ferenc,
Élő felvétel, Salzburg, 1961. július 26.
3 CD

• Deutsche Grammophon - Polygram •

M O Z A R T : I D O M E N E O

A legendás magyar karmesternek, Fricsey Ferencnek (1914-1963) állít emléket e felvétel, amely eddig a művész egyetlen megjelent rögzített élő operaelőadása. A salzburgi Neues Festspielhaus megnyitására tervezték a bemutatót - Bernhard Paumgartner adta közre a művet kutatásai alapján - de végül egy évvel később került sor rá. Fricsey produkciója igen pozitív visszhangot keltett, a kritika szerint Furtwängler óta nem volt ilyen intenzív, drámai Mozart előadás Salzburgban. A főszereplők közül a címszereplő, Waldemar Kmentt pályája csúcspontján álló sztár-énekes. Ernst Haefliger (Idamante) főként oratóriuménekesként volt ismert, de stílusa, kultúrált énekhangja igen jól illeszkedik a királyfi szerepéhez. Elisabeth Grümmer (Elektra) nagy formátumú, érett hangja, energikus éneklése (egy belépési tévesztéstől eltekintve) jelentős alakítással jár együtt. Iliát, a trójai hercegnőt a pályája elején álló Pilar Lorengar alakítja kellemes, szívhez szóló szopránhangon. Kis szerepben tűnik fel két jövőendő neves énekes, Eberhard Wächter (főpap) és Renato Capecchi (Arbace). A lemezen is élményt nyújtó előadást (rendező Paul Hager) e művészek kiváló együttes produkciója, és a kórus, valamint a zenekar nagyszerű teljesítménye jellemzi. Fricsey Ferenc salzburgi tevékenysége azonban itt megszakadt. Gyógyíthatatlan betegsége miatt több fellépést nem vállalt. Herbert von Karajan, az Ünnepi Játékok művészeti igazgatója Fricseyt olyan nagyra tartotta, hogy a halálos beteg művészt, mint rendezőt is meghívta Salzburgba. 48 évesen hunyt el e kiváló dirigens, aki 1948-tól a berlini, majd a müncheni opera, illetve a RIAS szimfonikus zenekarának volt vezető karmestere. Hangzó életművét a Deutsche Grammophon több, mint ötven CD felvételen adta ki, és a lemezsornak reméljük nem záróakkordja az Idomeneo e különleges felvétele.

Székely György

McCoy Tyner: Infinity
 McCoy Tyner - zongora,
 Michael Brecker - tenorszaxofon,
 Avery Sharpe - bőgő,
 Aaron Scott - dob,
 Valtinho Anastacio - konga, ütőhangszerek

• Impulse - BMG •

M
C
C
O
Y

T
Y
N
E
R

McCoy Tyner: Infinity
 McCoy Tyner - zongora,
 Michael Brecker -
 tenorszaxofon,
 Avery Sharpe - bőgő,
 Aaron Scott - dob,
 Valtinho Anastacio -
 konga, ütőhangszerek

Sokáig úgy tűnt, a hatvanas években indult és villámgyorsan divatosá vált zongoravirtuózok és karizmatikus művészegéniségek - Chick Corea, Herbie Hancock, Keith Jarrett és McCoy Tyner - közül egyedül e legutóbbi az, aki az évek folyamán nem akart eltérni az általa kialakított és népszerűvé tett stílusból. Míg az előző három muzsikos Miles Davis zenekarában szerzett hírnevet, addig Tyner Davis valamikori nagy partnerével, John Coltrane-nel vált világsztárrá. A pályák eltérő jellege több egyszerű történelmi tényről: Davis emberei a Mester irányításával az elektronikus jazz lehetőségei iránt mutattak nagy érdeklődést, ezzel szemben Coltrane zongoristája csak akusztikus hangszereken dolgozott: az általuk művelt avantgárd zenei program nem tűrte volna a szintetizátorok és az elektromos zongorák tónusait. Coltrane halála után Tyner jó néhány lemezt készített a szaxofonos bővületében, míg nem úgy gondolta, ideje neki is más műfajokkal kísérleteznie. Így születtek triólemezei, funkos-szintetizátoros, vagy éppen big band-felvételei. Azonban az az érzésem, hogy Tyner, akárcsak jó néhány még élő kortársa és volt közvetlen kollégája, máig Coltrane hatása alatt áll. Ezt mutatja az is, hogy az Infinity mintha határozott lépés lenne - visszafelé az időben. Nemcsak a több, mint tízperces Impressions-feldolgozás mondhatja ezt velem, hanem a CD egész hangvétele, a Michael Breckernek juttatott főszerep, valamint a zeneszerző Tyner makacs ragaszkodása a legendás hatvanas-hetvenes évekhez. A lemezen hallható kilenc darab közül hat dicséri Tyner komponálót zsenijét: hibátlanul megszerkesztett kompozíciók sorakoznak egymás után, a Flying High-tól a Mellow Minorig bármelyiket fújhatná Coltrane is. Minden nagyon szép és precíz ezen a lemezen: Aaron Scott nem Elvin Jones, de éretten dobol, Avery Sharpe remek bőgőjátékáról már nem is szólva: még az afrikai gyökereket tudatosító elem - Valtinho

Anastacio ütősjátéka - is adva van, csak hogy... Csakhogy Coltrane nincs ott a lemezen, bárhol keresem is. Brecker varázslatos technikájú tenorjátékos, mindent tud a hangszerről, de más generáció szülötte, és azt is mondjuk ki: fehér muzsikos, akitől nem várható a Nagy Előd mindent elsöprő zenei ereje, intenzitása. Tyner ezáltal két összevegyíthetetlen elemmel kísérletezett, és az eredmény felemás lett. Nem hogy Coltrane, de még a követők - Azar Lawrence, Sonny Fortune - sound-ját sem hallhatjuk itt. Brecker - nagyon helyesen - Brecker marad, csak éppen muzsikusi karaktere tűnik idegennek ebben a zenei közegben. Az Infinity: öserő nélküli technikai bravúr. S ez kevés.

Máté J.György

Chick Corea Quartet: Time Warp
 Chick Corea - zongora,
 Bob Berg - szoprán- és tenorszaxofon,
 John Patitucci - bőgő, Gary Novak - dob

• Stretch - BMG •

A hosszú ideje várt új kvartett-lemez azt a sort igyekszik gyarapítani, melybe olyan legendás felvételek tartoznak, mint az 1978-as Friends (Joe Farrell-lel, Steve Gadd-del és Eddie Gomezzel), vagy az 1981-es Three Quartets, amelyen Michael Brecker szaxofonozott. A várakozást csak erősítette, hogy Henderson és Corea, Roy Haynes-szel és Gary Peacockkal kiegészülve, Montreux-ben adott koncertet 1981-ben, és ez is megjelent nem olyan régen a Stretch-nél, a Corea vezetése alatt álló GRP-fiókcégnél. Bár a mostani szaxofonos, Bob Berg energikus játékával az új kvartett kiemelkedő egyéniségének számít, a Time Warp mégsem tud megfelelni az előbb említett lemezek adta várakozásoknak. Jobb, ha előzékenyen elhallgatjuk Corea drámaírói ambícióit, mert a lemez tizenegy darabja egy zavaros fantáziatörténethez íródott, mely terjedelmében a borító felét teszi ki. De a tizenegy darab valójában csak hét, ugyanis külön számot kapott például egy zongorabevezető vagy egy szaxofonkadencia. Corea ezekben a szólisztikus szakaszokban hozza igazi formáját, ezek egyébként a lemez legélvezetesebb részei. Amúgy megelégszik a zeneszerző-hangszerelő-kísérő szereppel, és Berget a szólkban érezhetően előtérben hagyja. Sajnos, hiányoznak a már szinte védjegyzett „coreás” szólók. Hiányoznak az eddig megszokott, szinte azonnal azonosítható Corea-remekművek is, melyek komplexek és fülbe-mászóak tudnak lenni egyszerre. Talán csak a címadó Time Warp kivétel ezek

C h i c k C o r e a

Chick Corea Quartet:
Time Warp
Chick Corea - zongora,
Bob Berg - szoprán-
és tenorszaxofon,
John Patitucci - bőgő,
Gary Novak - dob

közül, mely a Three Quartets-et idézi, vagy még a Discovery című kompozíció, melyben jut idő a kibontakozásra. Hátterben marad viszont végig Patitucci és Novak, pedig egyikőjük sem erről híres. Talán csak „produceri” fogás ez Corea részéről. Szóval, van mit megemészteni ezen a lemezen, és persze akad néhány „nagy” pillanat, de összességében volt már jobb, és biztos, hogy lesz is.

Bori Viktor

Paul Motian Trio Live At the Village Gate:
You Took the Words Right
Out Of My Heart
Joe Lovano - tenorszaxofon,
Bill Frisell - gitár, gitárszintetizátor,
Paul Motian - dob

• JMT - PolyGram •

Ritka összeállításban játszik a trió - basszus-hangszer nélkül. A dallamok improvizáció-hangulatának tökéletesen megfelel, hogy nem támaszkodnak a szólisták semmiféle kijátszott alaphangra. Így furcsa, lebegő hatása van a zenéjüknek. A dobot is felszabadítja ez a hagyományos kísérő szerepéből, és Paul Motian nagyszerűen ki is használja a lehetőséget - érdekes, hogy a mély doboknak bizonyos szempontból basszus-szerepük lesz, amit az ember nem hall meg, ha basszusgitár vagy bőgő is játszik a zenekarban. Elgondolkodtató, balladaszerű, ködös „úszkáló” zenét játszanak, amiben a gitár néha megszólaltat egy-két egyértelmű rockos vagy blues-os figurát, de nem ez a jellemző. Bill Frisell a tőle már megszokott teljesen egyéni stílusban gitározik. Az ő egyénisége éppen attól jellegzetes, hogy nehezen lehet gitározáson „rajta-kapni” - mindent elkövet, hogy ne legyen gitárszerű a játéka. Joe Lovano is olyan hangon és olyan felfogásban játszik, ahogy régebbi munkáiból, így például a John Scofield kvartettel is megismertük. A többihez képest a hetedik felvétel - erősza-kos hangfelvételével - meglehetősen kilóg a sorból. Az összjáték az, amitől a trió egyéni és újszerű lesz. Az általában visszafogott, többnyire hosszú hangokat és hangzatokat használó gitározást nagyon szerencsésen egészíti ki Joe Lovano virtuózabb, szabdaltabb, „idegesebb” játéka, és a kettőt remekül fogja össze Paul Motian dobolása.

Kardos András

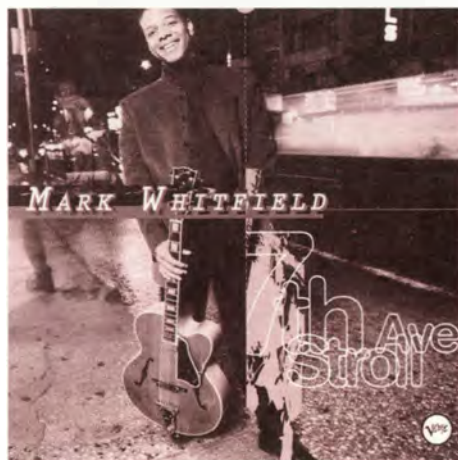

O
-
L
T
n
a
i
t
W
o
I
u
a
P

Paul Motian Trio Live
At the Village Gate:
You Took the Words
Right Out Of My Heart
Joe Lovano -
tenorszaxofon,
Bill Frisell - gitár,
gitárszintetizátor,
Paul Motian - dob

Mark Whitfield: 7th Ave Stroll
 Mark Whitfield - gitár,
 Stephen Scott - zongora,
 Christian McBride - bőgő,
 Gregory Hutchinson - dob,
 Tommy Flanagan - zongora,
 Dave Holland - bőgő, Al Foster - dob

• Verve - PolyGram •

 Mark Whitfield:
 7th Ave Stroll
 Mark Whitfield - gitár,
 Stephen Scott - zongora,
 Christian McBride - bőgő,
 Gregory Hutchinson - dob,
 Tommy Flanagan - zongora,
 Dave Holland - bőgő,
 Al Foster - dob

Ha valaki - legalább képzeletben - végig akar sétálni a 7. Sugárúton, vegye meg ezt a lemezt. Mark Whitfield, a hamisítatlan New York-i gitáros jó kalauz. Szinte minden szám, és persze a lemez címe is a Városra utal, noha Whitfield nem ott, hanem a szomszédos Long Island-en nőtt föl. Szülei gyermekkorában még a jazzklubok környékére sem engedték, inkább a komolyabb műfajok felé terelgették volna. Talán éppen ezért volt revelatív élmény számára a jazz-zel való találkozás. Whitfield azon fiatal muzsikusok közé tartozik, akiket a szaksajtó „új jazz konzervatívok”-nak nevez, és velük kapcsolatban már az is hírértékű - ezt épp Whitfieldről olvastam -, ha nem öltönyben, hanem pólóban és farmerben lépnek föl. Ez paradoxnak tűnik, ha a jazz műfaját a szabadság és öntörvényűség kifejeződésének tekintjük. Ez a muzsikus azonban nem forradalmár. A modern jazz nem túl régi, de már megszilárdult hagyományát viszi tovább, és pedig a legkellemesebb hagyományokat. Ez az oka annak, hogy a lemez első hallásra nem hangzik kifejezetten eredetinek: sok a Wes Montgomery- és George Benson-utánérzés, amit a szerző nem is restell, sőt a lemezborító szövegében ki is emeli George Benson hatását, és az egyik számot (Headin' to the Wes' Side) Wes Montgomery emlékének szenteli. Mark Whitfield nem epigon. New Yorkban állítólag több gitáros van, aki hasonló szellemben játszik, valószínűleg ő köztük a legjobb, de mindenestre a legismertebb. A CD-re (négy ismert standard kivételével) az ő kompozícióit vették fel, de ezek a darabok is híven követik a standard jazz formavilágát. A borítón olvasom, hogy George Benson javaslatára játszik veteránokkal, akik ezen a CD-n: Tommy Flanagan (zongora), Dave Holland (bőgő) és Al Foster (dob). Ez a formáció és Whitfield állandó zenekara felváltva hallható a lemezen. Talán nem a sznobizmus beszél belőlem, amikor azt mondom, hogy

az „öregekből” áradó nyugalom és finomság jobban tetszik, mint az állandó zenekar - egyébként rendkívül megkapó - ereje. A lemeznek komoly erénye, hogy az anyag egységes, kompromisszumoktól mentes, szintiszta jazz. Manapság az ember szépségre, nyugalomra, ellazulásra vágyik olykor, vagy talán állandóan. Ez a CD egyike lehet azoknak a daraboknak, amiket mindig elől tartunk, és szinte automatikusan nyomjuk be, amint hazaérkezünk a mi Városunk zajából vagy utazgatásainkból. Az a mosoly, amivel muzsikálás közben kollégáit ajándékozza meg ez a fekete fiú, szétárad a hallgató otthonában, és derűvel tölti el.

Juhász Gábor

Pamela Williams: Saxtress
 Pamela Williams - szoprán és altszaxofon,
 Patti LaBelle, Teena Marie, Pat Peterson,
 Analisa Ripke, Annette Hardemann - ének,
 Jason Bucklin - gitár,
 Daran Deshazo, Gerald Veasley - basszusgitár,
 Matthew Forencei - konga,
 William Brock, Ene Scortia,
 Martin Walters - szintetizátorok, programok,
 Scott Weltner - kiegészítő ütőhangszer ízesítés

• Inak (Music Dome) •

Itt a női Kenny G.! De én sajnos nem hiszek a teltkarcsú hölgy csábos pillantásának. A stílus maga már első (male) kiadásban sem volt túlságosan ízléses, de ebben a „remasterolt” változatban aztán különösen nem az. Amint csak lehetett, azt szintetikus anyagból oldották meg a felvételen: kényelmes és költségkímélő egyszerre (langyos mosószeres vízzel tisztítható). Tulajdonképpen nem történt más, mint hogy Pamela rájátszott egy számítógépen összerakott alapra, s egy-két számhoz még felkért néhány énekest. (Pedig igazi kedvencem a szintetizátor „human voice” hangszíne!) A promóciós anyag szerint a felvétel műfaja fúziós dzsessz. Hát... Igaz, ugyanezen a papíron az is olvasható, hogy Pamela Williams a szaxofon új sztárja. A szintén itt található életrajz szerint a művésznő afféle műfaji fenomén: egyaránt jártas a rhythm and blues-ban, a dzsesszben, a latin-amerikai stílusban, és a pop különféle rétegeiben (mellesleg, talán ha a popzene lenne a CD műfaji meghatározása, akkor némileg jobb osztályzatot kaphatott volna). Ebből - mármint a műfaji divertizásból - talán annyi igaz, hogy az egyszemélyes számítógépes zenekar, ha nagyon akarja, megtalálja a különféle alapokhoz szükséges, előre betáplált lüktetést. Bár azt sem mindig. A latinóra beharangozott „The Matador and the Maiden” című nótában mindhiába kerestem a tüzes rumbát. A számok zeneileg nem is jók, nem is rosszak. Néhol a „kevés ötlet - sok stúdióidő” elvén monotonná, unalmassá válnak. (Nyilván az éjszakai autővezetők kedvéért). Valószínűleg

P a m e l a W i l l i a m s

Pamela Williams: Saxtress
 Pamela Williams - szoprán
 és altszaxofon,
 Patti LaBelle, Teena Marie,
 Pat Peterson, Analisa Ripke,
 Annette Hardemann - ének,
 Jason Bucklin - gitár,
 Daran Deshazo,
 Gerald Veasley - basszusgitár,
 Matthew Forenci - konga,
 William Brock, Ene Scortia,
 Martin Walters -
 szintetizátorok, programok,
 Scott Weltner - kiegészítő
 ütőhangszer ízesítés

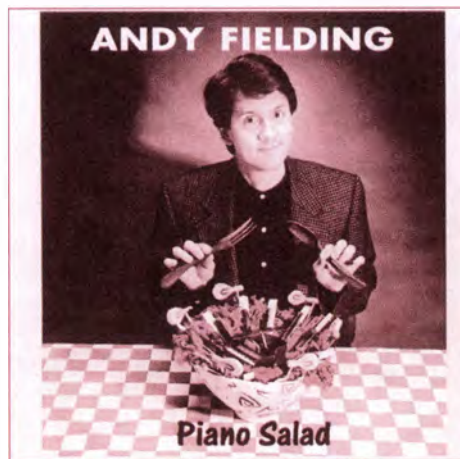
ezt félig kikerülendő (és a megfelelő mennyiségű zenei anyag előteremtése érdekében) kerültek a lemez régi, híres számai (Aretha Franklin, Quincy Jones) átiratai is. A lemez énekes vendégművészei valódi profik, műszaki rajzos pontossággal énekelnek, de kevés az igazi „filing”. Patti LaBelle hangja egyenesen izgalmas. Csak sajna kilóra mérk már az effélét a lemez boltok. Kár. Lehet, hogy nem is volna olyan rossz szaxofonos ez a philadelphiai lány.

Faludi Gabriella

Andy Fielding: Piano Salad

• Fielding Music -
 Kecskeméti Jazz Alapítvány •

Néha, amikor magyar focicsapat játszik, az az érzése támad az embernek, hogy az ellenfél színeiben kétszer annyian vannak a pályán. Valahogy ilyenféle érzésem volt, amikor Andy Fieldinget először hallottam zongorázni. Mintha neki kétszer annyi billentyű jutott volna, mint más „rendes” embernek. Úgy látszik, másnak is hasonló benyomása lehetett, mert a borítón egy teli tál, Steinway-billentyűkből készült zöldsaláta látható. Persze, ez elsősorban a stílusbeli sokszínűsége utal, de Fielding megközelítésében azért van valami analitikus. Andy Fielding amerikai, de Kanadában él. Tavasz magyarországi turnéja az V. Dreher Bohém Ragtime és Jazz Fesztivál alkalmából hét várost érintett. Bár tradicionális stílusokban van leginkább otthon, Fielding nem par excellence ragtime-zongorista, inkább a stride stílus a sajátja. Példaképe Fats Waller, akitől itt két számot is játszik. Nota bene, az egyik címe: A Handful Of Keys (Egy marék billentyű). Ez a lemez bravúrdarabja. Fielding azonban nem csak bravúrozik, bár virtuozitása nem ismer határokat. Ez annak köszönhető, hogy a gyakorlást sosem tudja abbahagyni: első magyarországi koncertje után - míg a többiek vacsoráztak - ő engedélyt kért, hogy addig hadd gyakoroljon. Hajnalban hagyta abba, de csak azért, mert zárták a termet. Piano Salad című lemezére sajnos csak két saját szerzemény került fel, mindkettő lassú kerिंगő, és mindkettőből egyéni harmóniavilág tűnik ki. A lemez nagy része untilg ismert repertoárdarab - itthon azt mondjuk rá: bárzongoristáknak való. De Fielding nem csak a jazztörténeti jelentőségű szerzők (például Waller és Willie „The Lion” Smith) darabjait, valamint a sokszor feldolgozott standardeket, hanem a veszélyesen könnyűzenének tartott slágereket (Sunrise; Sunset; If I Only Had a Brain; Blackbird) is nagyon gazdagon, minden árnyalatot megszólaltatva, bőségesen harmonizálva adja elő. Azért a leginkább sokat mondó, az anyagot

Andy Fielding:
 Piano Salad

A n d y F i e l d i n g

élvezettel visszaadó számok a Chattanooga Choo Choo és a Blue Moon - két klasszikus swing-sláger. Végül is, ha úgy vetjük fel a kérdést, hogy a „zongorasaláta” izletes-e, a válasz az, hogy igen, mert nemcsak az alkotórészek változatosak, hanem az arányuk is jó, össze is érett már egészé, és a fűszerekből is pont ennyi kellett.

Zipernovszky Kornél

Szabados Trió: Elfelejtett énekek
 Szabados György - zongora, hang,
 Dresch Dudás Mihály - fúvóshangszerek,
 Geröly Tamás Sándor - ütőhangszerek

• Adyton - Fonó •

Szabados Trió

Szabados Trió:
 Elfelejtett énekek
 Szabados György -
 zongora, hang,
 Dudás Mihály -
 fúvóshangszerek,
 Geröly Tamás Sándor -
 ütőhangszerek

Mondják: korunk zavaros. Veszélyben a természetesség, az ösztönös megnyilatkozás közvetlensége, a gesztus kapcsolatépítő ereje. Hívságok, kancsalul festett egék, önfeladás mindenfelé. Már énekelni sem tudunk, a száj némán tátog, a fej megadóan rázkódik a ritmusra, ezredvég. Van azonban, aki a tiszta hangokért egyre visszább araszol az időben. Vereckénél kilép, átkel a nagy pusztaságokon, míg eljut az eredethez. Az eredet lehetséges változataihoz. Az elfelejtett énekekhez. Többről van itt szó, mint zenéről. Önkeresésről, önmeghatározásról, önmegtalálásról is. Szabados György zenéje már jó ideje: program. Egyfelől etnikai beágyazottságú, a magyar kultúrához, annak évezredes vonalához, ősi rétegeihez kötődik. Másfelől azonban tágabb horizontú is: a zene keletkezésének kultikus jegyeit őrzi. Szabados utóbbi három lemeze (A szent főnixmadár dürrögései 1990, Homoki zene 1992, Elfelejtett énekek 1996) a zongorista-zeneszerző három jellegzetes arcát mutatja. Az első szólószongorajátékát örökíti meg, a második a MAKUZ (Magyar Királyi Udvari Zenekar) előadásában a kortárs improvizatív zenéhez kapcsolódó, nagyobb apparátusra készített kompozíciót rögzít, a harmadik, a talán legjellegzetesebb Szabados-formáció, a trió kamarafelvételeit tartalmazza. Korokat, világokat lép át, egyesít művészetében Szabados György. Az Elfelejtett énekek irodalmi párhuzamot sugall, Ady Endre Fölfölddobott kő című versét idézi fel a hallgatóban, hiszen a zene az értől (magyar zeneiség, pentatónia) az óceánig (szertartászenék, tizenkétfokúság, szabad rögtönzés) röpíti úgy, hogy mindig visszatér kiindulási pontjához. A népdalszerű, magasba szárnyaló témák a zenei anyanyelv közvetlenségével találják meg az utat a magyar hallgatókhoz, ám Szabados absztraháló hajlama egyetemesebb, elvontabb dimenziókba emeli az üzenetet. A hetvenperces anyag két részből áll. Az első,

koncerten rögzített egység három darabját (Elfelejtett énekek, Rozsdatemető, Szól a figemadár) elő, illetve közjátékok kötik össze, a lemezzáró Trió nagyobb lélegzetű, de ugyancsak pentaton témába oldódó szabad rögtönzés. Ez a keret természetes átmenetet teremt a kompozíciók között, a hallgató újra és újra megéli a genezist. Igen, a keletkezés, az építkezés zenéje ez: hangok, gesztusok, érzetek, energiák szüntelen útnak indulása, áramlása, összetalalkozása, egymásra hatása, összecsapása, majd elmúlása, örök körforgás. Lényege a küzdelem az anyaggal, az ismeretlennel, a birtokba veendővel: ez az a kötőanyag, ami egybefogja az egymástól amúgy térben és időben távol álló elemeket (pentaton dallam + kromatikus futamok + swinges ritmika). A tudatos erőfeszítés az ösztönre, az ember eredendő zeneiségére, közlésvágyára, szépségére épít. Az eredmény azonosítható anyagokra emelt, égi magaslatokba törő univerzális, egyedi építmény: bejárása fáradságos munka muzsikusként, útítársnak egyaránt.

Turi Gábor

Bop-Art Orchestra: Samba Concertante
 Malecz Attila - billentyűs hangszerek,
 Faludi Tamás - basszusgitár,
 Rudnai Péter - dob, Kormos János - gitár,
 Patrícia Beysens - szárnykürt, ének,
 David Janeway - zongora

• MABAO •

A nemrég megjelent, és egy trilógia harmadik tagjaként jegyzett koncertalbummal - úgy gondolom - befejeződött azoknak a számoknak, annak a zenei elképzelésnek maradandó formában való megjelentetése, amely már 1984-ben is a Malecz Attila vezette Bop-Art zenekar műsorának magvát képezte. A különféle lemezekon, együtt vagy külön-külön megjelent darabokban ugyanis Malecz kísérletet tett egy műfajhatárokat elmosó, megkomponált zenei világ megteremtésére. Ebben a világban magától értetődően keverednek a rock, a műzene és a jazz elemei. E műsorból most hallható a Super Jedi - egy természetesen áradó, nem igazán szolisztikus, inkább finom zenekari színekkel kikevert szám -, az Akvárium című album Jedijének újabb változata. Az eredetileg kétfételes szvitként megalkotott Szökési sebesség - Éjfél című szám - bár ugyancsak több változatban ismert - először jelent meg az eredeti elképzelésben is szereplő ének-témával és a két rész egyenlő kompozíciós súlyával. A most Escape Velocity címmel kiadott, éles cezúrával stilisztikailag is - kamara-elektro-jazz és progresszív beat tételekre - tagolt darab a lemez egyik legjobbja. Szintén elismerést érdemel a két billentyűs versengésére épülő Samba Concertante. A talán fúziós latin jazz-nek nevezhető - és a szárnykürtön játszó Beysens belépésével Chuck Mangione fénykorának hangulatát megidéző - darabban a gitárosra is érdemes figyelnünk. Kár, hogy a szám megkomponált varázsát a huszadik perc táján történő felkonferálás megtöri. A Snake Garden a progresszív rock hagyományaiból táplálkozó, de a ritmusrészleg játékában kissé „leült” zenei mese, Malecz billentyűs hangszereivel a középpontban. A felvételre általában jellemző a számok megkomponáltsága.

Bop-Art Orchestra

Bop-Art Orchestra:
Samba Concertante
Malecz Attila -
billentyűs hangszerek,
Faludi Tamás -
basszusgitár,
Rudnai Péter - dob,
Kormos János - gitár,
Patrícia Beysens -
szárnykürt, ének,
David Janeway -
zongora

Éppen ezért nem értem, hogy hogyan került ide a Rondó torzója: egy rögzítés vége és az azt lezáró téma részlete fel- és lekeveréssel. Az élő felvételekhez ráadásként egy abszurd stúdiófelvétel társult: a Blues For The Next Century című free funk a gitáros és a billentyűs bravúrijátékát elegyíti tapssal, nevetéssel, Petőfi-versidézettel. A lemezen még csak magyarnak (The Hungarian), de a legutóbbi koncertsorozaton már európainak (The European) nevezett csoport a tőle megszokott igényességgel és nagyfokú szakmai tudással felvértezten szólaltatta meg az olykor összetett felépítésű, leginkább romantikusnak minősíthető darabokat. A lemez elsősorban a zenekari színek, összjátékok kedvelőinek ajánlott.

Libisch Károly

1 Joe Pass: Virtuoso
Joe Pass - gitár

• Pablo - Karsay Kft •

Joe Pass, az 1929-ben született amerikai gitáros arról a legismertebb, hogy tagja volt Oscar Peterson egyik nagy triójának, amelyben Niels-Henning Orsted Pedersen bőgőzött. De játszott Herb Ellis-szel és George Shearinggel is, és partnere volt Ella Fitzgeraldnak, valamint Sarah Vaughan-nak. 1994-ben bekövetkezett halála előtt Pepe Romero, Paco Peña és Leo Kottke társaságában turnézott. A zenei témák és a szolisták iránti alázata, érzékenysége és kiváló technikája a legnagyobb kísérőzenészek közé emeli Pass-t, azonban - mindezek mellett - kreativitása és a gitáron produkált összetéveszthetetlen és rendkívül tömör sound-ja szólóműveit is kikerülhetlenné teszi. Egy individuális jazz-zenész számára hatalmas kihívás a szóló előadásmód. Különösen igaz ez a gitár esetében, amelynek lehetőségei a zongorához képest nagyon korlátozottak. Ezért a gitárt általában kísérőhangszerként alkalmazzák, és kevesen vállalkoznak arra - vagy szólóhangszerként játsszanak rajta. Pass azonban olyan egyéni technikát alakított ki, amellyel képes volt erre és olyan szintre fejlesztette azt, hogy egyáltalán ne gátolja elképzelései megvalósítását. Virtuoso című szólólemeze 1973-ban jelent meg, ezt a hetvenes években további három követte ezen a címen. A lemezeken jazz standardok feldolgozásai hallhatók, köztük a Night and Day, a Round Midnight, a Stella by Starlight, egy blues, mely az előadó szerzeménye, valamint két Kern-szerzemény. A felvételen Pass csodálatosan kapcsolja össze a basszusmeneteket, a dallamot és a harmóniát. Utóbbiakat olyan változatosan, fantáziadúsan fordítja és helyezi új összefüggésekbe, hogy még az ismert fordulatok is - amiket a blues-darabban alkalmaz - megunhatatlannak. Alkotókészsége és a zene iránti tisztelete nem kerül összeütközésbe egymással. Épp ellenkezőleg: felemelő élménnyé válik. Ha Joe Pass játékát más nagy gitárosokéhoz hasonlítanám, hajlamos lennék arra a

J o e P a s s : V i r t u o s o

Joe Pass: Virtuoso
Joe Pass - gitár

következtetésre jutni, hogy azok kevésbé jelentős zenészek. Ez természetesen igazságtalan volna. Pass műve - érzésem szerint - mindenképpen egyedülálló.

Sáska Zsolt

Fenyő Miklós: Made In Hungaria

• Rózsa Records - Warner •

Fenyő Miklós

Fenyő Miklós:
Made in Hungaria

Csak egy újabb lemez. Talán igazságtalannak tűnhet így értékelnünk Fenyő Miklós új albumát, hiszen még tőle sem várhatunk minden évben a tavalyi Hungaria-koncerthez hasonló szenzációkat. Az igazi meglepetés tehát elmaradt, de elkészült tizenegy vadonatúj dal, és ezeket hallgatva kiderül - sőt az egyikben el is hangzik -, hogy Fenyő még mindig és már megint a régi. Csalódást tehát semmiféleképpen sem fog érezni az, aki szereti az ötvenes-hatvanas évek zenéjét, és aki „vevő” Fenyő sajátos nyelvi humorára: kedveli frappáns szójátékait, rímeit, amelyekből a szövegek könyvet olvasva a hallható poénokhoz képest is újabbakat találunk. A szövegek könyvről ugyanakkor sajnos azt is meg kell jegyezni, hogy egy jó korrektor sokat szépíthetett volna még rajta... Ettől függetlenül a szellemes fordulatok segítségével ismét nosztalgizhatnak a Fenyő-korabeliek: gyermekeik és unokáik pedig kérdegethetik tőlük: mi is az a Terv, a hábé vagy éppen a Terta, és miért volt olyan fontos a Luxemburg Rádió. Az album több dalának szövege féltreérthetetlenül önéletrajzi ihletű. Ezeket a borító illusztrációjaként kiválasztott képek is kiegészítik: Fenyő Miklóst ábrázolják gyermekként és fiatal popsztárként; látható az újra összeállt Hungaria jellegzetesen rikító, feltűnő öltözetében, az utolsó dalhoz választott fotón pedig Fenyő komolyan a múltba (vagy a jövőbe?) tekint. Ezek az önéletrajzi szövegek - vagy inkább csak néhány soruk - tekinthetők a lemez szépséghibáinak. Néhol a műfaji elvárásokhoz képest túlságosan érzelgősek, szentimentálisak (Made in Hungaria, Szalad az élet, Szép volt és egyszerű, Mig a gyertya lángja ég) vagy éppen szerénytelenek: a Napfény jön a vihar után című felvételen például varázslóknak, csillagoknak titulálja saját zenekarának tagjait. Nem szeretnék vitatkozni, de talán mégis jobban hangzik, ha önmaguk helyett mások minősítik ily módon

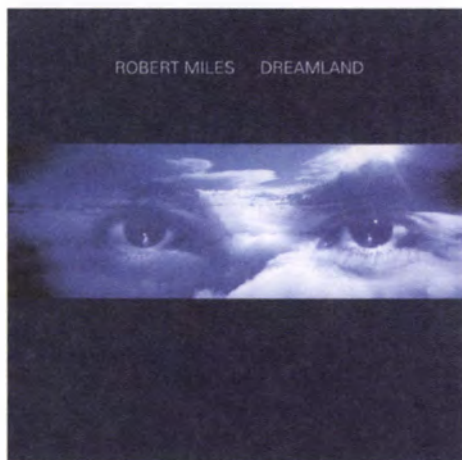
a zenészeket. A Napfény jön a vihar után című dalban egyébként egy, a szórakoztatás kategóriájába egyáltalán nem illő mondat is hallható: „S a sok piti duma, hogy kéne a zsuga.” A médiumok ugyan valóban túl sokat foglalkoznak a művészek életéről, nézeteltéréseiről szóló pletykákkal, a Fenyő-daloknak azonban mégsem szabadna ezekről a sérelmekről szólniuk, ezekre a vádakra reagálniuk. Éppen Fenyő Miklósnak nincs szüksége ugyanis a kínos magyarázkodásra, hiszen - bár saját bevallása szerint sohasem volt a szakma nagyra becsült, elismert kedvence - a közönség mindenért kárpótolta. Egy szórakoztatni vágyó zenésznek pedig csakis a közönség szeretete lehet igazán fontos. Ezt Fenyő életműve és az új album is igazolja. Fenyő Miklós elhivatottságát szakmai tudásával ötvözve kellemes, a rock and roll szerelmesei számára jó szórakozást ígérő lemezt készített, amely biztos sikerre számíthat rajongói és törzsközönsége körében. A nyolcvanas évek Hungaria-lázát, és az azt felidéző tavalyi örületet eredményező „nagy dobásra” azonban a jelek szerint ismét várunk kell.

Pataki Andrea

Robert Miles: Dreamland

• BMG •

A nyolcvanas évek diszkódömpingjében Olaszország vezető szerepet játszott, a kilencvenes évek techno-őrületével azonban már nem tudta felvenni a versenyt. A forró vérű azzurik különös módon inkább a szolidabb, lassabb tempót kedvelik, többségük nem hódol be a 140-150 BpM feletti zenéknek. Ezért is robbanhatott be hirtelen az élvonalba egy itáliai DJ, Robert Miles és Dreamland című albuma. Miles kezdetben progresszív technót és hardcore-t játszott; népes rajongótábora jórészt kábítószeres fiatalokból állt. Ki tudja mi készítette a korábbi botrányhőst, hogy műfajt váltson; mindenesetre tény, hogy a tempót lelassította, meghagyta viszont a repetitív karaktereket, amihez a trance-ből jól ismert klasszikus melódiákat fűzött. Mindezt drámai, monumentális zenei környezetbe helyezte, s ezzel új stílust teremtett. A Miles-stílus csalthatatlan jelei a sejtelmes intrók és intermezók, a hosszú bevezetők, a hirtelen kiállások és a Scooter dalaiból átvett dobpergések. Nem véletlenül lett a lemez címe Álomvilág, hiszen minden egyes szám a realitástól távol álló fantázia-képekből építkezik. Különösen igaz ez a diszkóbalesetek ellen írt Children és a Fable (Mese) című kompozíciójában. A Fable egyik verziójában női hang (Fiorella Quinn) szólítja fel mesemondásra a hallgatót, szöveges rész viszont ettől eltekintve alig-alig található a lemezen. Miles inkább szövegtelen vokálokkal közvetít érzelmeket, hangulatokat. Ezek az úgynevezett szimfonikus trance-dalok gyanúsan hasonlítanak a nyolcvanas évekből

ROBERT MILES DREAMLAND

R o b e r t M i l e s

Robert Miles:
Dreamland

ismert Koto és Laserdance együttes számaira, ami önmagában nem baj, bár elgondolkodtató, hogy két-három lemez után - saját ötletek híján - mi lehet majd a fejlődés útja. Összességében Robert Miles egy-egy dala kellemes hangulatot ébreszt, az album egésze viszont monoton, s így hatvan percnyi drogok nélküli kábulatba ejti a hallgatót.

Pásztai Károly

Mr. President: We See The Same Sun

• Warner •

1994 nyarán tűnt fel az Elnök úr (Mr. President) elnevezésű német trió. Első kislemez-sikerük az Up'n Away című dal volt, amelyből csak Németországban 300 ezer példányt adtak el. Debütáló albumukat egyaránt jegyezték Európában, Ázsiában és Amerikában. Úgy tűnt, beállnak a már futó sztárok közé: együtt ontják a semleges slágereket a Captain Hollywood Project-tel, a Masterboy-jal, az Intermission-nel vagy az Urban Cookie Collective-vel. A koncertezés minden idejüket lefoglalta, s ezért csak két év múltán, idén nyáron jelent meg új albumuk, We See The Same Sun címmel. A jól bevált, dallamos techno-zene ezen az albumon is megtalálható, de azért rengeteg újítás is felfedezhető. A lemez hangulata egyrészt sokal optimistább, vidámabb, mint a korábbi albumé, másrészt jobban alkalmazkodik a kor igényeihez. Ma már nem elég a jól megírt diszkózene, „univerzálisnak” kell lenni. A Mr. President felismerte ezt: repertoárjukban reggae, trance, techno, rap, rave, hardcore és evergreen egyaránt szerepel. A CD kezdetén, a bevezetés után hangzik fel az elmúlt nyár talán legnagyobb slágere, a Coco Jamboo. Az ezt követő Goodbye Lonely Heart vérbeli „trance-dance melody”, a Love Zone pedig tipikus rave-zene, 160 BpM feletti tempóval. A Show Me The Way az Ace of Base lassú dallamait követi, a You Can Get It inkább DJ Bobo szerzeményének tűnhetne, az I Love The Way You Love Me pedig Dune számaira emlékeztet. A várható kasszasiker reményében egy olimpiai dal (Olympic Dreams) is rákerült a lemezre, amelyet a Mr. President Nino de Angeloval ad elő. Az I Love To Love nem csupán hasonlít valamire, hanem valódi feldolgozás: Tina Charles régi slágerének új verziója. A We See The Same Sun jól szerkesztett és sokszínű album, bár az eredetiség nem tartozik legfőbb erényei közé.

Pásztai Károly

Mr. President:
We See The Same Sun

M r . P r e s i d e n t : W e S e e T h e S a m e S u n

The Scorpions: Pure Instinct

• Warner •

Az 1971-ben alakult német rockzenekar, a Scorpions negyedszázados jubileumán újabb igényes albummal lepte meg rajongóit. A Pure Instinct (Tiszta ösztön) címet viselő CD ugyanis megőrizte azt az értékes hagyományt, amely a Scorpions eddigi felvételeit is jellemezte: a melodikus rock-soundot. Az album első felvétele, a Wild Child a könnyen megjegyezhető dallam mellett jellegzetes skót hangulata miatt is kitűnő nyitánya a lemeznek. A lendületes gitárszólók kedvelőinek ajánljuk a következő nótát, amely a But The Best For You címet viseli. A harmadik track is tipikus: a Does Anyone Know című dal ugyanis a Scorpionsnál elmaradhatatlan lírai ballada-hangon szól meg. Úgy tűnik, Klaus Meine csapata még a kilencvenes évek kemény világában is erősen vonzódik a lassú, szentimentális dalokhoz, amelyek nélkül egyszerűen nem is létezhet Scorpions-album. A Does Anyone Know-ban ugyanakkor nincsenek zenei közhelyek: tiszta és egyéni hangja van, akár csak a Soul Behind The Face-nak vagy a When You Came Into My Life-nak. A csendesebb, befelé forduló rock világot az említettek mellett még három dal képviseli: a Where The River Flows ötletes basszusgitár-meneteivel, a You And I és az Are You The One pedig természetes egyszerűségével lopja be magát a hallgatók szívébe. Talán kicsit túl sok a lírai hang a lemezen, de ezt feltehetően senki sem bánja, hiszen a számokat ötletesen, változatosan hangszerelték, bár néha felbukkan egy-egy konvencionális, más zenekaroktól is megszokott fordulat. Legfőképpen a Queen-es dallamvilág érezhető egy-két dalban. Keményebben, határozotabban szól viszont az átlagnál a Stone In My Shoe, amely a CD egyik legígéretesebb dala. Különleges csemege a Time Will Call Your Name, amely úgy kezdődik, mintha semmi köze nem lenne a rockzenéhez, és az akusztikus gitárokhoz csak fokozatosan, de annál hatásosabban társulnak az elektromos hangszerek.

Az elmúlt években már többször leírt Scorpions a Pure Instincttel ismét bizonyította: van még mondanivalója az igényes rockzene rajongóinak.

The Scorpions:
Pure Instinct

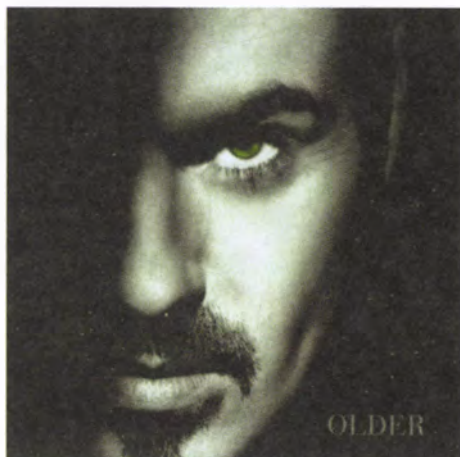
S C O R P I O N S : P U R E I N S T I N C T

George Michael: Older

• EMI-Quint •

George Michaelt még mostanában is a popvilág meghatározó egyéniségei közé sorolja a szakma és a közönség. A görög származású fiatalember - június 25-én ünnepelte 33. születésnapját, tehát még mindig nagyon fiatal, annak ellenére, hogy új lemezét Older (Idősebben) címmel jelentette meg - az utóbbi két-három évet ugyan bírósági tárgyalásokon töltötte (miután összeveszett régi lemezkiadójával), de a rajongók még jól emlékeznek Michael korábbi sikeres szóló-projektjeire, és nem utolsósorban a már-már legendás Wham-korszakra. Az Andrew Ridgeley társaságában 15 éve alapított Wham-duó valójában új fejezetet nyitott a nyolcvanas évek popzenéjében: a Wake Me Up Before You Go-Go, vagy akár a Last Christmas című dalból áradó kezesellen egyszerűség, derű és őszinteség nem csupán a tinédzsereket hódította meg, hanem a könnyed, (de mégsem ízléstelen) szórakozásra vágyó felnőtteket is. George Michael, a szölista teljesen más. Két évente változtatja imázsát, kísérletezik, új stílusokkal próbálkozik, és mindenképp jótékonykodik. Közreműködött a Band Aid-en, a Live Aid-en, a Mandela Day - koncerten, a Freddie Mercury - emlékkoncerten és alapítványokat támogatott. Közben rosszindulatú pletykák keringtek róla (homoszexuális, AIDS-es, ideggyógyászati kezelés alatt áll), de ez nem törte meg, bár korábbi lendületét érezhetőleg elvesztette, és egyre ritkábban jelentkezett igazán újszerű produkciókkal. Az Older című albumon a kényszerű szilencium évei során - tehát meglehetősen hosszú idő alatt - keletkezett dalok szerepelnek. A jónéhány hónappal az album megjelenése előtt piacra dobott első single-t (Jesus To a Child) például Michael koncerten már 1994-ben előadta. Ez a CD legszebb dala, bár lassú, vontatott

Bősze Ádám

George Michael

George Michael:
Older

tempójával és a popműfajban extrémnek számító hosszúságával (közel hét perc) nem kifejezetten „hallgatóbarát”. Sokkal fogyasztathatóbb a hallgatók és a rádióállomások számára a májusban (még ugyan-csak az album előtt) kiadott második kislemez, a Fast Love, ami, ha nem is átütő erejű, de kellemes és lendületes felvétel. Úgy tűnik azonban, Michael ezzel el is lőtte minden puskaporát. Lehet, hogy egy-két újabb dal - az énekes személyes varázsának, vagy a kiadó hatékony promóciós tevékenységének köszönhetően - felkerül még a különböző slágerlistákra, de az Older semmiképpen sem korszakos jelentőségű album, legfeljebb egy sikeres és még mindig sokat ígérő pálya átmeneti állomása.

Zombori Tamás

Hootie And The Blowfish: Fairweather Johnson

• Warner •

A Hootie And The Blowfish karrierje tipikus amerikai sikertörténet. Egy remek, tehetséges zenészekből álló csapat éveken át dolgozik, független kiadóknál jelenteti meg lemezeit, koncertsorozatokkal örvendezteti meg egyre bővülő és igen hűséges rajongótáborát. Aztán egy multinacionális kiadó felfigyel rájuk, és kiadja soron következő albumukat, amely természetesen világra szóló szenzáció lesz. A nyolcvanas évek végén, a Dél-Karolinai Egyetem négy diákjából alakult együttesnek ezt a kiugrást az 1994-ben kiadott Cracked Rear View című album jelentette, amely azonnal két Grammy-díjat is hozott. Az albumhoz kapcsolódó koncertsorozat alatt és után a zenészek nem pihentek: fáradhatatlanul írták a dalokat. Így készült el a Fairweather Johnson tizennégy vadonatúj felvétele. A Hootie And The Blowfish hangzása egészen egyedül. Aki egy dalukat hallotta, minden bizonnyal néhány taktus után felismeri bármelyik másikat is: elsősorban sajátos gitárjátékuknak és az énekes, Darius Rucker fantasztikusan kifejező, érzékeny hangjának köszönhetően. Első hallásra - talán éppen ezért - az új album egyhangúnak tűnhet. Még a Cracked Rear View felvételeihez képest is kevesebb az eltérés a dalok tempójában, hangvételében. Nincsenek például jól elkülöníthetően lassú, lírai, illetve gyors, lendületes szerzemények, és kevesebb a könnyen énekelhető, „slágergyanús” dallam is. Az igényes produkciónak örök érvényű szabálya tehát a Hootie And The Blowfish esetében is igaz: többszöri, figyelmes hallgatás során kapnak újabb és újabb értelmet a dalok, és ha egy felvétel az autórádióban „csak” kellemes rockzenének tűnt, otthon felfedezhetjük benne a rengeteg latens értéket, hangszereket és vokális bravúrt. Az új lemez tehát az együttes változatlan felállásából (ének, két gitár, mandolin, zongora, dob és ütősök) adódó azonosságokon kívül szinte semmi-lyen sem hasonlít a sikert hozó Cracked Rear View-hoz, és ez az eredmény megfelel

Hootie and
the Blowfish:
Fairweather Johnson

Hootie and the Blowfish

a csapat előre meghatározott céljának. Csak remélhetjük, hogy a világ ízlése és a rajongótábor követi új kedvencét a fejlődés útján, és a Hootie And The Blowfish-nek nem kell eltűnnie a tehetséges névtelenek között, csak azért, mert valami mást, valami újat mert játszani.

Pataki Andrea

Ladánybene 27: Bob Marley emlékére

• Hungaroton Gong •

Elismerésre méltó az a kitartó és céltudatos munka, amellyel a nyolcvanas évek közepe óta amatőr szinten együtt zenélő, majd a rendszerváltás idején profivá lett Ladánybene 27 együttes megismertette és népszerűvé tette Magyarországon a reggae - muzsikát. Pedig nem volt könnyű dolguk, hiszen a műfajnak Kelet-Közép-Európában egyáltalán nincsenek gyökerei - mindmáig a Ladánybene az egyetlen komolyabb reggae-zenekar, amelyben nem játszanak fekete muzsikusok, és a megszállott zenerajongók is csupán egy-egy klasszikus (így Bob Marley) vagy éppen „futó” reggae csapat (UB40, Inner Circle) nevét ismerték. Az LB 27 azonban bizonyította, hogy a műfajnak itthon is van létjogosultsága, ha megfelelő szinten művelik. A színvonallal pedig nincs probléma, hiszen a zenekar tagjai alaposan felkészültek: a zenei képzettség mellett jól ismerik a reggae múltját és jelenét, a különböző áramlatokat, a stílus jamaikai gyökereit és európai variánsait is. Tavalyi, magyar nyelvű stúdióalbuma (Ha van még a világon) után az együttes teljes joggal érezhette úgy, hogy új kiadóhoz (Hungaroton Gong) szerződve „megengedhet” magának egy feldolgozás-lemezt, amellyel a reggae fejedelme, a tizenöt éve elhunyt Bob Marley előtt tiszteleg. Összegyűjtöttek hát Marley ma már klasszikussá vált slágereiből és méltatlanul elfeledett daliból egy albumra valót, és a törökbalinti stúdióban - nyugati színvonalú technikai körülmények között - rögzítették az anyagot. A Bob Marley emlékére című lemez minden szempontból figyelemreméltó: egyetlen dal sem tűnik mechanikus másolatnak, értéktelen utánzatnak, minden egyes számnak markáns karaktere és hangulata van, miközben az interpretáció stílusos és autentikus. László M. Miksa nagyszerűen érzi a reggae őshazájából, Jamaicából származó énekesek, jellegzetes néhol improvizatív előadásmódját, Bodnár Tibor zenekarvezetőhöz méltó magabiztossággal

7

Ladánybene 27:
Bob Marley emlékére

2

e

n

e

b

e

n

y

b

e

n

e

L

fogja össze a produkciót. Jók a vokálok és Árokszállási Tamás virtuóz ritmuskombinációi is hatásosak. Kiemelkedő az albumot beharangozó One Love, a Chant Down Babylon és a lassú, lírai Johnny Was tolmácsolása, de a CD valamennyi száma kulturált és kellemes. A Gramofon szerkesztősége felfokozott érdeklődéssel várja a szeptember 27-ére irt újabb (saját dalokat tartalmazó) Ladánybene-albumot.

Reikes Attila

The Cure: Wild Moon Swings

• PolyGram •

A Cure a punkzenével együtt indult. 1977-ben a híres - hírheft londoni 100 Clubban adta első koncertjét, de hamar megtalálta saját hangját, és kiemelkedett az agresszivitásban uniformizálódó punkbandák tömegéből. Zenéjük a punk dühével szemben csendes depressziót, melankolius önpusztítást kínált, ezért a nyolcvanas évek elejére a Cure az ezredvégi halálvára fiatalok kultikus zenekarává vált. Mindez elsősorban az énekes-gitáros Robert Smith érdeme. Ő teremtette meg a Cure fekete-vörös világát, helyenként irodalmi értékű szövegeivel, a különböző stílusok elemeit ötvöző, felismerhetetlen hangzásvilág és polgárpukkasztó külsőségek kitalálásával. Úgy tűnik, a kilencvenes évekre a régi Cure-ból csak a külsőségek maradtak: a feltüpirozott fekete hajtömeg, a karikás szemek és a vérvörösre rúzszott ajkak. Az édes-bús melankóliát és a pszichedelikus delírium-hangulatot már a négy évvel ezelőtti, Wish című albumon is könnyed hangvétellő szerzemények váltották fel, ami még nem lenne baj. Am a most megjelent lemezen már az eredetiség is a múlté. A Wild Moon Swings a Cure tizedik albuma, és az együttes - mintha csak összefoglalni szeretne volna eddigi munkásságát - a régi slágereket bújtatta új köntösbe, friss dalokként feltüntetve azokat. A lemezzől kimásolt első kislemez, a 13th arcátlan másolat: olyan, mintha a Caterpillar latinos átírata lenne, a Round and Round and Round pedig a Catch és az In Between Days ötvözetéből született, ugyancsak csekély változtatással. Általában a többi szám is utánérzés: a gyorsabb dalok többnyire a Wish, míg a melankolikusabbak a Disintegration című lemez hangulatát idézik.

T
h
e
C
u
r
e

The Cure:
Wild Moon Swings

Ez alól talán csak három dal kivétel, amelyek messze kiemelkednek az anyagból. A This Is A Lie pazarul hangszerelt katartikus számvetés, bús vonós kísérettel. A Gone! jazzes szólóival biztat aktivitásra: „ha semmit sem teszel, hiányozni fogsz a világnak” - éneкли Smith. A Return igazi visszatérés: újra feltűnik a szokványostól eltérő dallamvezetés, a régi lendület, amelyet kiváló fúvósszekció erősít. Természetesen a Cure tagjai (Robert Smith - ének, Perry Bamonte - gitár, Simon Gallup - basszusgitár, Roger O' Donnell - szintetizátor, Jason Cooper - dob) rutinos zenészek, akik többi szerzeményüket is feljavították egy-két ötlettel, és hangszereléssel. Aki nem ismeri a Cure régebbi produkcióit, kellemes háttérzeneként hallgathatja majd a lemezt. Aki ismeri az előzményeket, valószínűleg csalódní fog.

Kovács Gergely

Pa-Dö-Dö: Hét. Kérem a következőt!

• EMI-Quint •

A színvonalas produkcióknak bizony elengedhetetlen feltétele a pénz. Kétségtelenül eszébe juthat ez mindenkinek, aki meghallgatja a Pa-Dö-Dö „kisegyüttes” legújabb albumát, amelyen a bevezető fél percet és a záródalt támogatóinak szentelte a két lány. Ez a gesztus egyre inkább jelen van napjainkban, megszokjuk, elfogadjuk, sőt külön örömet is jelenthet, ha a kedvelt művészeink szépen, ízlésesen „hálálják meg” pártfogóik jószívűségét. A lányoknak ez sikerült: az említett két track szerves részét képezi az albumnak, ha úgy tetszik, a reklám lett „Pa-Dö-Dös”, és nem fordítva. Ez a sajátos jelző („Pa-Dö-Dös”) az egész lemezt is jellemzi: a tavasz végére remekül időzített CD-ről szép sorban kerültek ki a nyár slágerei, amelyek a fantasztikus energiával előkészített és végigvitt, híresen jó hangulatú, több hónapos (májustól-szeptemberig tartó) koncertsorozat végére még közelebb férkőztek a hallgatóság szívéhez. A Pa-Dö-Dö által képviselt stílus magában hordozza az állandó változást: az éppen aktuális, divatos irányzatok megjelenését a dalokban. Ezt - mint mindig - ezen az albumon is a szerzőválasztás garantálja. Például a Náksi - Dömötör páros (Soho Party), akik manapság a techno- és dance zene sztárjainak számítanak Magyarországon. A megszokott feldolgozások, „újrarendelések” sem maradhattak le a lemeztől. Ezek egyike az eredetileg Kern András által énekelt Te majd kézen fogsz és hazavezetsz, amely ismét bizonyítja: rengeteg stílust és szerzői felfogást képes összehangolni egyetlen tényező, a két lány egyénisége és előadóművészi munkája. A Pa-Dö-Dö-produkciónak most is fontos alkotórésze - az átdolgozásra kerülő dalok kiválasztása során pedig alapvető szempont - a szöveg, amelynek megírásában ezen az albumon maga a duó játszott a főszerepet. Összességében a Kérem a következőt! című album tizenegy dala ironiájával, sajátos érzelmességével azt nyújtja hallgatóinak,

Pa-Dö-Dö: Hét. Kérem a következőt!

Pa-Dö-Dö:
Hét. Kérem a következőt!

amit egy Pa-Dö-Dö lemeztől joggal várhatunk: vidám, eredeti, könnyed és mégis igényes szórakozást.

Pataki Andrea

Kentaur: Valaki az eltűnt városból

• BMG •

Kentaur: Valaki az eltűnt városból

★★★★

Kentaur:
Valaki az eltűnt
városból

Kentaur - polgári nevén Erkel László - igazi polihisztor: zenész, festő és díszlettervező egyszemélyben. A nyolcvanas években az újhullámos popzenét játszó Satöbbi énekes volt, itt kapta a Hintakentaur becenevet. 1987-re, szólókarrierje kezdetére ebből csak a Kentaur maradt meg, és zenéje is megkomolyodott. Dalainak szövegében a misztikum váltotta fel az abszurd humort. Ebben az évben készült el Tímár Péter Mozi-klip című filmje, amelyben Kentaur Sirálysziget című száma volt az egyik legérdekesebb alkotás, zeneileg és képi világát tekintve egyaránt. Az énekes koncertjein is komoly szerepet kapott a képzőművészet és a mozgásszínház, performance - jelleggel kölcsönözve az előadásoknak. Hét éve jelent meg az első Kentaur-lemez, Új világ címmel. A dalokat Presser Gábor és Sztevanovity Dusán írta, és a neves szerzőpáros a második album 1991-től mostanáig elhúzódo munkálataiban is résztvett. A Valaki az eltűnt városból színvonalas, igényes produkció, ahogyan azt az alkotók és a közreműködők (Presser Gábor - billentyűs hangszerek, Sipeki Zoltán - gitár, Borlai Gergely - dob, Tóth Tamás - hegedű, Lepés Gábor - billentyűs hangszerek, Ákos, Tisza Bea és Faith Ildikő - vokál) illusztris névsorát olvasva elvárhattuk. Kentaur egyéniségéhez igazodva a jól ismert Presserhangzást mélabús hegedű egészíti ki, amely Dusán gyönyörű szövegeivel fájdalmasan szép, szurreális világot teremt. Az album hangulatának egységét csak Az éjszaka hangjai című szerzemény töri meg, amikor Kentaur hirtelen „A padláson” találja magát a Vígszínház népszerű színészeinek társaságában. Ez a dal ugyanis - mint ha csak a szerzők nagy sikerű musicaljéből maradt volna ki - a misztikus szövegek költői mélységeiből egy kissé együgyű mesevilágba kalauzolja a hallgatót. A többi szám hallatán ez is megbocsátható, nem marad keserű szájjzunk a lemez meghallgatása után. A Tovább kifejezetten slágergyanús

szerzemény. Az elkeseredett elégedetlenség lendülete hatja át a dalt, űzi, hajszolja az előadót. A legszebb dal talán a Meddig vársz még rám. Az albumot az eddigi legnagyobb Kentaur-sláger, a Tűz átdolgozása, és a szintén 1989-ből származó Valaki az eltűnt városból zárja.

Kovács Gergely

Gloria Estefan: Destiny

• Sony •

A kubai származású, ma Amerikában élő énekesnő, Gloria Estefan több, mint egy évtizede ontja a slágereket. A Miami Sound Machine elnevezésű kísérelőeggyüttesel előadott Conga és Bad Boy 1985-ben több héten át vezette a különböző chartokat. Estefan eddig kiadott kilenc albuma közül egy tripla-platina, öt dupla-platina, kettő pedig platinalemez lett, és huszonegy single-sikere került fel a listákra. A csodálatos karrier csak egyszer került mélypontra: 1989-ben Gloria súlyos autóbusz-balesetet szenvedett, és azt hitték, örökre megbénul. Sokáig tolokocsival járt a stúdióba, de emberfeletti akaraterének, kitartásának és férje, Emilio Estefan producer támogatásának köszönhetően végül felépült. Azóta persze már sok idő eltelt, és az énekes-dalszerző néhány hete új lemezzel jelentkezett, Destiny címmel. Az album utolsó dala (Reach) máris világszláger lett; a nagyszerű kompozíció egymás után került fel az európai és a tengerentúli slágerlistákra, és az atlantai olimpia hivatalos himnuszává választották. Ezzel az „ajánlólevéllel” látott napvilágot az album, amelyen tizenegy felvétel található. A számok többsége ezúttal is latin-amerikai ritmusokon alapul, kifejezett európai hatás csak két dalban érezhető. Napjaink felfokozott, örült tempójú világában nem árt néha kissé „lelassítani”, és meghallgatni ezeket az érzelmmel teli, néhol erotikus töltésű, néhol vérpezsdítő zenei csemegéket. „Ezt a zenét nagyon nehéz játszani, és szinte lehetetlen tökéletesen megtanulni, de mégis boldog vagyok, amikor énekelhetem” - mondta egy interjúban Gloria. Aki jártas a latin zenében, annak biztosan sokat mond a merenge, a cha-chacha,

Gloria Estefan

Gloria Estefan: Destiny

a bachata, a bolero, a joropo, a malambo, a salsa vagy a marinera. Aki viszont sose hallott ezekről, annak figyelmébe ajánlom a pesti aluljárókat, ahol rendszeres vendégek a jellegzetes ruhájú, fekete hajjú, közép- és dél-amerikai utcazenészek. Kezdetnek ők is megteszik, aztán irány a lemezbolt, ahol megvásárolható az új Gloria Estefan lemez, amelyről különösen a címadó dalt, valamint az I'm Not Giving You Up, a You'll Be Mine (Party Time) és a Higher című felvételt érdemes többször meghallgatni.

Pásztai Károly

Soho Party: Remix album

• BMG •

Hatféle vélemény a Soho Party-ról - lényegében ez a népszerű dance-csapat nemrég megjelent remix albumának „üzenete”. Náksi Attila énekes-producer ugyanis gondolt egy merészet, és kiválasztott féltucat DJ-t, akikkel újramixeltette - vagyis tovább gondoltatta - azokat a nótákat, amelyeknek egy része (Balatoni nyár, Álom) már a Soho Party tolmácsolásában is remix volt. Egyébként a felkért „mixerek” között van maga Náksi is, aki F.R. David Words című egykori slágerének Álom címmel (éppen általa) készített remixéből csinált egy újabb változatot. Szóval, ötletes vállalkozás. Igaz, sokan eleve megkérdőjelezzik: lehet-e egyáltalán valódi zenei minőségről beszélni a dance-műfaj, így például a Soho Party kapcsán. Vagyis érdemes-e egyáltalán tárgyyszerűen értékelni e limonádé stílus legjobb dalait és főleg azok remixeit. A műfaj jelenleg szinte minden mást felülmúló népszerűsége azonban mindenképpen arra kötelez, hogy bizonyos fokig engedve a közözlés csábításának, e „műveket” komolyan véve döntsük el: jó vagy rossz dance zene-e az, amit hallunk. Nos, a most megjelent Soho remix inkább az utóbbi. Tommy Boy, DJ Levi, Amadeus és Kovács Nagyember László ugyanis kiválóan ért ehhez a műfajhoz, és nem kizárt, hogy magához a „valódi” zenéhez is. Abban, amit három és kilenc perc közötti egyvelegeikben hallhatunk, vannak egyéni ötletek és sajátos effektek, s ráadásul valamiféle, szintetizátorokkal és komputerekkel kifejezhető vélemény is tükröződik a Soho Party nótáiról. Más a helyzet Pierrot-val, akitől dance-slágernek remixelése helyett vélhetően mindenki szívesebben látna és hallana még egy, a Ha sírni látod a bohócot című számhoz hasonló színvonalú dalt. Viszont ettől függetlenül - profi zenész módjára ötletesen és a műfaj adta kereteken belül igényesen - megoldotta a remix feladatot. Komoly probléma az albumon egyetlen „mixerrel”, Császár Előddel van. Vélhetően az a fő gond, hogy

S o h o P a r t y

Soho Party: Remix album

Császár sem zenészként, sem pedig DJ-ként nem tekinthető profinak. Ehhez képest viszont ötletei sincsenek, legalább is „darth vader rotterdam rmx” címszó alatt - az album negyedik opuszként - nem jutott eszébe semmi. A népszerű közép-kelet-európai tinédzser szórakoztató valószínűleg csak valamiféle rosszul értelmezett kollégialitásból csatlakozhatott a dance - műfajban illusztrisnak számító társasághoz, és ezért kerülhetett rá az albumra dicsőségesnek nem nevezhető zenei névjegye.

Bóday Pál Péter

Eros Ramazzotti: Dove c'è musica

• BMG •

Dove c'è musica. Ahol zene van. Ez a címe napjaink első számú olasz popéneke-se, a hazáján kívül is töretlen népszerűségnek örvendő Eros Ramazzotti legújabb albumának. A posztindusztriális korszellemnek megfelelően gyönyörű kerékpárral illusztrált lemezén pedig valóban, a szó szoros értelmében is zene van: összesen tizenkét igényes dal. Ami viszony kifejezetten hiányzik róla, az egy igazi nagy sláger, például egy olyan felvétel, mint Ramazzotti előző albumáról a máig is emlékezetes Cosa della vita. Egy olyan, könnyen megjegyezhető és énekelhető, fülbemászó, lírai kompozíció, amelynek hallatán az is rögtön felismeri Eros sajátos olasz romantikáját, aki, nyelvismeret híján, az átlagos színvonalúnak tekinthető Ramazzotti-dalokat talán nem tudja kellőképpen értékelni. E nagy sláger hiányát feltehetően maga Ramazzotti és a kiadó is érzékelte, hiszen a maxi single formájában kiadott előzetes, a Piu bella cosa az albumon végül elrejtve, súlytalanul, a harmadik helyen szerepel. Bár az ízlések köztudottan különbözőek, talán nem nagy tévedés viszont a sorrendben tizedik, Lei pero című dalt potenciális slágernek tekinteni. Ebben köszön vissza leginkább az a speciálisan „ramazzottis”, nem érzelmős, de vállaltan érzelmes, szenvedélyes, romantikus stílus, aminek Eros hihetetlen (és néha indokolatlan) népszerűségét köszönheti. Az album legnagyobb csemegéje kétségtelenül a Yo sin tí című, spanyol nyelvű és spanyolos hangvételű dal, amit ez a tipikusan olasz fiú tökéletes természetességgel, magától értetődő egyszerűséggel énekel végig. Összességében Ramazzotti legújabb CD-je inkább átlagos, mint lenyűgöző. „Közepessége” azonban semmiképpen sem a magyar viszonyokra lefordítva értendő, hiszen mifelénk inkább a hallgathatatlanul egy kicsit jobb albumokat illetik e kíméletes jelzővel. Nos, Ramazzotti esetében másról van szó: az olasz popsztár ismét egy zeneileg és a szövegeket tekintve

E
R
O
S
R
A
M
A
Z
Z
O
T
T
I

Eros Ramazzotti:
Dove c'è musica

is rendkívül igényes albumot készített, csak éppen hűséges rajongóinak tartozik azzal a bizonyos nagy slágerrel.

Bóday Pál Péter

Def Leppard: Slang

• PolyGram •

A Def Leppard Sheffield legkelendőbb áru-cikke. Mindig megalkuvás nélküli, kemény rockzenét játszottak, albumaik mégis több millió példányban keltek el világszerte. A „Süket leopárd” diadalmenetét katasztrófák sora akadályozta. Talán ennek köszönhető, hogy az 1977-óta létező együttes most megjelent, Slang című dupla albuma csak a hetedik a sorban. Az 1984-ben Rick Allan, a dobos súlyos autóbalesetet szenvedett, és elvesztette bal karját. Egy speciális dobfelszerelés segítségével Allan a zenekar tagja maradhatott, bár többen hihetetlennek tartják emberfeletti teljesítményét, és azt állítják, hogy valaki a színpalak mögött dobol helyette. Két évvel később Mutt Lange autója karambolozott, de szerencsére a producer könnyebb lábsérüléssel megúszta a balesetet. 1990-ben elhunyt az együttes gitárosa Steve Clark: fájdalomcsillapítóra ivott alkoholt. A Def Leppard azonban talponmaradt, újra és újra képes volt a folytatásra. Népszerűségüket a zenekar nevéhez fűződő világrekord is jól bizonyítja: tavaly október 23-án, huszonnégy óra leforgása alatt három földrészen koncerteztek. Hajnalban egy tangiersi barlangban (Marokkó), délben Londonban, este pedig Vancouverben. Három nappal később Szingapúrban rögzítették azt a koncertet, amelyről hat régi sláger akusztikus feldolgozása alkotja a Slang egyik CD-jét. Az átdolgozások jól sikerültek, a közönség tombolt - ez jól hallható a lemezen is. Különösen a From The Inside lírikus szépsége és az Animal lendületes, ötletgazdag világa megkapó. A másik CD-n tizenegy új szerzemény szerepel. A nyitó szám, a Truth? naprakész hangszíneit és az indusztriális elemek ötletességét bármelyik fiatal hardrock-banda megirigyelheti, de az erőteljes, torzított alap ellenére is érvényesül a dallamcentrikus szerkesztés, amely a Def Leppard-ot kezdettől

D
e
f
L
e
p
p
a
r
d

Def Leppard: Slang

fogva jellemezte. Az album talán legjobban sikerült darabja Turn To Dust, amely az angolszász rockzenét indiai etno-elemekkel ötvözi. A lendületes dalok kérelhetetlenségét néhány gyönyörű balladával ellenpontosították, amelyekben Joe Elliott kiváló adottságai igazán érvényesülni tudnak. A legszebb lírai szerzemény a Where Does Love Go When It Dies, amelyben Elliott mély, rekedtes hangját akusztikus kíséret támasztja alá. A Pearl Of Euphoria pszichedelikus hangzásvilága méltó befejezése az albumnak, amely megítélésem szerint az eddigi legjobb Def Leppard lemez.

Kovács Gergely

Black-Out: Esőnap

• Sony •

A Black-Out együttesnek már évekkel ezelőtt is voltak próbálkozásai, de első komolyabb sikereiket akkor érték el, amikor az angol nyelvről magyarra váltottak, és elkészítették a Fekete kék című albumot. Ennek pozitív fogadtatása érezhetően lendületet adott a Black-Out-nak, és a quartett (Kowalsky - ének, Csányi Szabolcs - gitár, Andrics László - basszus, Csányi Tamás - ütőhangszerek) Esőnap címmel új lemezt jelentetett meg. Az Esőnap szövege és zenéje szokatlan módon kapcsolódik egymáshoz. A zene pontosan, tudatosan megszerkesztett - ezért a dalok néha rendkívül hosszúak -, a versek viszont egy különös lélek belső hangjait próbálják feltárni, gyakran összefüggéstelennek tűnő kontextusban. Figyelmes hallgatásnál az is feltűnik, hogy néhány szó (mélység, gonosz, átok, vér, áldozat) rendszeresen, pilléreként ismétlődik, s ez pesszimizmusra utal. Ez a furcsa atmoszféra nemcsak hallható, hanem látható is: Kowalsky, a Black-Out (polgári nevét titkoló) énekesese maga festette a bookletben található, az impresszionizmushoz közel álló képeket. Az egyéni stílusú, izgalmas festmények hűen ábrázolják az együttes és Kowalsky lelkivilágát, s így felkészítik az új hallgatókat a zene befogadására. A CD-t végighallgatva feltűnik a feszült, nyugtalan hangulat, amelynek zenei magyarázatát a sűrű, lefelé haladó kromatikában - amely már a barokk kor óta a halál jele - és a sorok végén található, hirtelen kivilágosodó, úgynevezett pikárdiai zárásban leljük. E két elem intenzív jelenléte néha kifejezetten zavaró, s ezzel magyarázható az is, hogy a második és a kilencedik track egy része szinte hangról hangra megegyezik. Ehhez társul a gitárok erősen torzító hangja, a basszus gyors menetei, és az ének „kerengő” dallama. A Rituálé című dalban figyelmet érdemelnek Csányi Tamás bravúros ritmusváltásai, a lemez igazi meglepetése azonban az utolsó felvétel (Ma). A Rituáléban is használt akusztikus hangszereket itt

B
l
a
c
k
-
O
u
t
:
E
s
ő
n
a
p

Black-Out: Esőnap

nem csupán a dal kezdetén, hanem mindvégig alkalmazzák, lezárva, lekerelve a korábbi tizenegy szám vad kitöréseit. Összességében: aki nem hajlamos a depresszióra és szereti az igényes, de kemény zenét, annak ajánlom figyelmébe a Black-Out albumát.

Pásztai Károly

Bon Jovi: These Days
(2 CD, turnéverzió)

• PolyGram •

—

Bon Jovi: These Days
(2 CD, turnéverzió)

>

o

J

u

o

B

Újabban nem könnyű hozzájutni a Bon Jovi zenéjéhez. Nem elég, hogy meg kell küzdeni a dupla CD tokjának ravasz mágnespatentjével, az első szám előtt még azt is ki kell várni, amíg Richie Sambora, a gitáros komótosan rágyújt egy cigarettára. Az imázsra mindig adni kell! Ha már a frizurájukkal kevesebbet foglalkoznak a fiúk, a hallgatónak legalább éreznie kell a cigarettafüstöt, anélkül nincs is igazi rockzene. Az új Bon Jovi albumon azonban ez az egyetlen momentum, amelybe bele tudtam kötni. A These Days sokszínű, izgalmas és rendkívül igényes produkció. A zenekar nem kíván a divatnak megfelelően újszerű, meghökkenítő ötletekkel kétes hatást kiereszokolni, inkább kiforrott stílusuk már meglévő elemeiből építik fel a számokat - a kidolgozottság és a kiváló hangszerelés nyújt különleges élményt. A dalok hangulatához nagy mértékben hozzájárul a jól megválasztott kíséret: a vonós- és fúvós-hangszerek, a harmonika, az orgona és a zongora, amely nemegyszer egyenrangú szerephez jut a gitár mellett. A Something For The Pain című számban elektronikus szitár is hallható, de nem tolakszik az előtérbe, mint más együtteseknél egyik-másik effekt. Nincs egy oda nem illő hang, nincsenek öncélú improvizatív betétek sem, a számok mindvégig egyszerű, feszes témákra és rifekre épülnek. Sőt, szólók is alig vannak: igaz, ez annak is betudható, hogy az erőteljes rockhangzást viszonylag kevesebb szerzemény reprezentálja, a lírai dalmelvezetés szépsége kerül előtérbe a lemezen. A slágerlistákról már ismert This Ain't A Love Song az előző album nagy sikerének, az Always című szám folytatásának tekinthető: hasonlóan szenvedélyes és katarikus, de talán túlságosan is nyilvánvaló a párhuzam. Hitelesebb és originálisabb a Something To Believe In című szám, amelyben a Bon Jovinál visszatérő témának számító hit-problematika bukkan fel ismét. A szenvedélyes énekstílusáról ismert Jon Bon Jovi

- az együttestől ritkábban hallható - visszafogottabb szerzeményekben is remekel, és ezek a felvételek (különösen a Lie To Me) bizonyítják leginkább, hogy nem könnyen kiismerhető és beskatulyázható zenésze-gyéniség. A Bonus CD-n aztán a banda tagjai is lehetőséget kaptak a mikrofonnál, ez az anyag ugyanis valódi jutalomjáték a jól végzett munka után, de azért szerencsére nem csak számokra élvezhető mulatság. Három demófelvételükön fantáziájukat szabadon engedve, saját stílusuk korlátain átlépve igazi örömmel játszanak, és öt jól sikerült feldolgozással eddig ismeretlen oldalukról mutatkoznak be. A dobos, Tico Torres egy Willie Nelson slágerét, David Bryan billentyűs a Rolling Stones Tumblin' Dice című számát, Richie Sambora pedig egy Ronald Miller szerzeményt énekel - méghozzá nem is rosszul!

Kovács Gergely

a Dzsungel Könyve

• BMG •

Hegedűs D. Géza estéről estére Kipling meséjét olvasta kislányának. A gyermek egyszer megkérdezte: „Miért nem játsszák a Dzsungel Könyvét színházban?”. Alig telt el egy év, és a színész-rendező már a próbákat dirigálta a Pesti Színházban, ráadásul egy saját, magyar musical-változatban. Hegedűs D. ugyanis a színpadi változat megírására Békés Pált, a komponálásra pedig a kiváló jazzmuzsikust, Dés Lászlót kérte fel, aki az utóbbi években filmzenéivel aratott jelentős sikereket. Dés ötlete volt, hogy a dalok szövegét Geszti Péterre, a nemrég feloszlott Rapülök - önmagát „szövegmondó kisparosként” aposztrofáló - frontemberére bízzák. A két, eltérő indíttatású zenész (már amennyiben a tévés személyiségként és reklámszakemberként is ismert Geszti zenésznek mondható) nagyszerű szerzőpárosnak bizonyult: A Dzsungel Könyve az elmúlt színházi évad talán legnagyobb sikerre lett. A musical CD-n megjelent hanganyag azok számára is élvezhető, akik még nem látták az előadást. Geszti ötletgazdag, iróniával és rengeteg humorral átszótt szövegei a történet nélkül is megállják a helyüket, játékosságuk és kétértelműségük nemcsak a gyerekeknek szól. Az albumon néhány rövid dialógus is szerepel a darabból, a hallgató szinte maga előtt látja a mozgalmas cselekményt - egyszóval sikerült átmenteni az előadás hangulatát. Ebben jelentős szerepet játszik a kítőnő szereplőválasztás, hiszen az előadók többsége a Pesti Színház művészei közül került ki. Reviczky Gábor (Balu), Kútvolgyi Erzsébet (Bagira), Méhes László (Ká), Szervét Tibor (Shir Kán), Borbiczki Ferenc (Akela) és Dányi Krisztián (Maugli) pusztán hangjukkal is képesek pontos jellemrajzra. Jó választás volt a kiváló hangj adottságokkal rendelke-

A Dzsungel Könyve

A Dzsungel Könyve

ző Tombor Zoltán, Juhász Réka és Juhász Miczura Mónika szerepeltetése is. A zene remekül igazodik a karakterekhez és a cselekményhez: az anyagot műfaji kavalkád jellemzi, mégsem eklektikus. A tipikus musical-szerzemények mellett hallhatunk erőteljes rockot Akelától, monkey funkot hip-hop betétekkel, vadászindulót, dixielandes keselyű-vallomást a kegyeletről. Sejtelmes, bossa nova ritmusokra szíszeg Ká, és jazzes kezdés után énekel Balu a pedagógiáról. A felvételeken kiváló muzsikusok hallhatók, többek között Gőz László, Ráthonyi Róbert, Nikola Parov, Horváth Kornél, Csepregi Gyula és László Attila; a pazar hangszerelésben pedig Malek Miklós segítette a zeneszerzőt. Az album végén bónusz-ként a szerzőpáros duettje is hallható - ez amolyan jutalomjáték, a nyugati színvonalú produkcióért cserébe.

Kovács Gergely

Elvarázsolt Edda dalok

• Magneoton - Warner •

Egészen eredeti a Magneoton kiadó - és személy szerint Pásztor László - ötlete: felkért tizenegy magyar zenészt, hogy „varázsoljanak el” néhány ismertebb Edda-dalt. A magyar könnyűzenei élet persze köztudottan nincs tele mágusokkal, így a most megjelent CD-t hallgatva hamar kiderül: varázslásról azért nem beszélhetünk. Viszont mindenki hozta a saját stílusát, meg a tőle telhető legjobb ötleteket - és voltaképpen ez sem kevés ingerszegény könnyűzenei életünkben. A dalátköltési versenyen persze nem indulhattak egyenlő eséllyel a zenészek, hiszen nem minden Edda - nóta egyformán jó. Sőt, akadnak kifejezetten közepesek is, amelyeket nyilvánvalóan sokkal nehezebb „elvarázsolni” mint mondjuk a három nagy slágert: a Hűtlent, az Éjjel érkezemet és a Kölyköd voltamot. Ez utóbbiaknak viszont az átköltései is vetekednek az eredeti változatok zsenialitásával. Az albumot a Hűtlen nyitja Ákossal, akinek romantikus technósra hangszerelt átköltése egyértelműen sallangmentesebb, énekhangja pedig bár korlátoltabb, de feltűnően intelligensebb az eredetinél. A Kölyköd voltam - Mester Tamás tolmácsolásában - viszont megőrizte az eredeti hard rockos hangszerelést. Ő inkább variációt készített az eredeti témára. Gerendás Péter Éjjel érkezemje egészen sajátos: az ő lány latinus tolmácsolásában nyoma sem marad a Pataky Attila-féle szociális feszültségeknek. Gerendás gondolatai nem egy fagyos miskolci külvárosi éjjelen, hanem inkább egy langyos casablanca-i tengerparti éjszakan járnak. Az Animal Cannibals sem lett hűtlen önmagához: a rájuk bízott Minden sarkon című Edda-dalt tulajdonképpen csak ötletadónak használták ahhoz, hogy szülőházájuk, „Yozsefváros” könnyűvérű hölgyeiről rappeljenek egy jópofát. Nótájuknak persze legfeljebb bizonyos utcasarkokhoz van köze - az Eddához és annak egykori dalához semmi. Tátrai Tibor nyilván úgy vélte: jobb, ha mindenki marad a saját

Black-Out: Esőnap

Elvarázsolt Edda Dalok

kaptafájánál, ezért aztán a Lelkünkben szól ez a dal az ő tolmácsolásában kizárólag gitáron szól - a gyönyörű szót nem rontotta el vitatható énekhanggal. Demjén Ferenc is alaposan saját képére formálta az Egyedül maradunk című számot, de ez egyértelműen előnyére vált a nem kifejezetten slágergyanús Edda-dalnak. Tulajdonképpen a többi felkért varázslójelölt - Alvajárók, Somló Tamás, Zalatnay Sarolta, Sipos F. Tamás és Keresztes Ildikó - is jó példaként említhető, hiszen erre az albumra senki nem komponált hallgathatatlan dalt. Pontosabban egy valaki azért mégis, és ez sajnos nem más mint maga az Edda, amelynek a tizenegy átdolgozás végére svasztott álszentimentális - vélhetően az olimpiára készülő sportolókat biztató - kompozíciója csak azt igazolja, hogy ami nem megy, azt tényleg nem kell erőltetni.

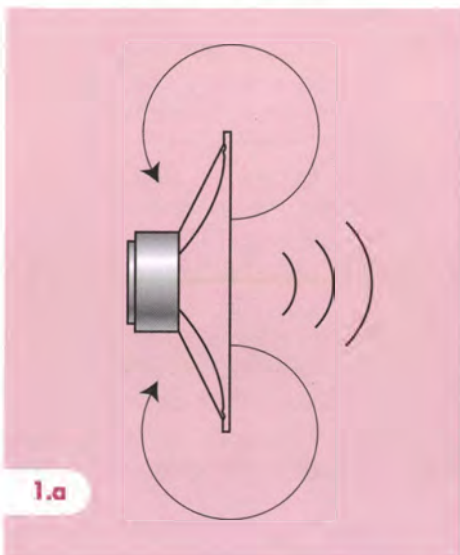
Bódy Pál Péter

A hangdoboz

Talán már közhelyszerű az a megállapítás, hogy a hangdoboz az átviteli lánc legérzékenyebb eleme. A megállapítás igazság-tartalmát azonban aligha kérdőjelezhetjük meg. Az egész elektro-akusztikai átalakító rendszer annyira bonyolult, hogy egy ilyen cikk keretein belül mindenképpen erősen korlátozni kell a szóba hozható témákat. Most elsősorban a doboz tulajdonságairól lesz szó, egy későbbi cikkben írok majd kicsit részletesebben a hangszórókról.

Mindannyian tudjuk, hogy a hangdobozal rengeteg baj van. Nem mindegy mekkora, nem mindegy hova helyezzük el, nem mindegy milyen elven működik, hogy miben készült, de még az sem mindegy, hogy mi van benne. Egyáltalán miért kell hangdobozt használni és mire jó ez?

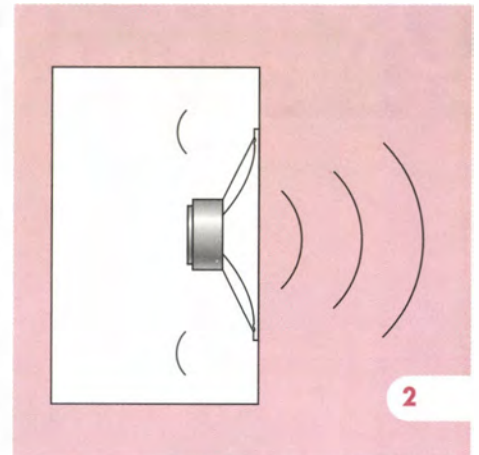
A hangdoboz virágállványnak vagy ülökének is kiválóan alkalmas, sokrétű berendezés, most azonban egy egészen más szempontból vizsgáljuk meg. Ha a mélyhangszórót kiemeljük a hangdobozból, a mélyhangok egyszerűen eltűnnek. Ennek az az oka, hogy ilyenkor kialakul az ún. akusztikus rövidzár (1.a ábra).

Ekkor az előrelökött levegő nem hullámokat kelt, hanem könnyedén átjut a hangszóró hátoldalára kitöltve az ott keletkező helyet. Ez a hatás kisfrekvencián a legjelentősebb. Ahogy a frekvencia nő, a hullámhossz egyre jobban összemérhető a hangszóró átmérőjével, és így a sugárzás hatásfoka megnő. Akusztikai berkekben hangfalnak nevezik azt a „berendezést”, amelyik megszünteti az akusztikus rövidzárát. Azért kell idézőjelbe tenni a „berendezést”, mert ilyen valójában nincsen. Ez egy elméleti képződmény, amely a hangszórótól minden irányban végtelen kiterjedéssel rendelkezik (1.b ábra).

a végtelen hangfalat. Ebből az ötletből keletkezett a zárt doboz (angol nyelvterületen erre használatos az infinite baffle elnevezés) (2. ábra).

Itt sem alakul ki akusztikus rövidzár, megjelenik azonban egy igen kellemetlen jelenség. A bezárt levegő rugóként viselkedik, és a hangszóró eredeti rugóengedékenységet felkéményíti. A kemény felfüggesztésű hangszórónak rosszabb a mélyhang-átvitelle (magasabb a rezonanciafrekvenciája) jobb azonban a tranziens átvitele vagy impulzus válasza (megint egy kompromisszum...). Minél nagyobb a doboz, annál kevésbé rontja el a mélyhang-átvitelt.

A dobozoknak további kellemetlen tulajdonságaik is ismeretesek. Két oldalfal között állóhullámok alakulhatnak ki. Ezeknek a frekvenciája sajnos általában belesik az ember által hallható tartományba. A gond az, hogy ezeken a frekvenciákon a doboz nagy impedanciát mutat a hangszóró felé, ezért itt csökkenti annak sebességét (és kitérését). Ez a hatás az átviteli jelleggörbén erős letörést eredményez. Az állóhullámok kialakulását csökkenteni lehet, ha nem szabályos téglalatest alakú dobozokat alkalmazunk.

A dobozfallak rezgése egy további kellemetlenség. Ha rezegnek az oldalfalak, akkor nem csak a hangszóróból, hanem sok más forrásból is érkeznek a hanghullámok, ez pedig zavarossá teszi a hangzást. Az

belülről

oldalfalak rezgése ellen merevítések (Matrix rendszer) és vastagabb, merevebb anyagok alkalmazásával védekezhetünk. Érdekes megoldás a rezonanciák és a dobozfallak sugárzása szempontjából is a Nautilus hangszárgzó rendszer. Itt az egyre keskenyedő csövekben fizikailag korlátozt az állóhullámok kialakulása. A falak rezgését és a még jelen lévő káros hatásokat erős hangelnyelő anyagokkal próbáljuk elnyomni. Ha azonban egy pillantást vetünk magára a hangszárgzóra, majd az árára, akkor nem kétséges, hogy nem minden lakásban fog ilyen rendszer dűbörögni még néhány év múlva sem.

Sokkal inkább valószínű, hogy a hagyományos téglatest formátumon kicsit változtatva (trapéz, íves oldalak, labirintus-szerű belső kialakítás.), és esetleg speciális kitöltő anyagokat használva próbáljuk majd új irányba terelni a hangdobozok fejlődését.

Ha egy kicsit kívülről is megvizsgáljuk a hangdobozt, további érdekessége-

ket fedezhetünk fel. A frekvenciatartományt a hangszórok hatékonyságának frekvenciában szűk korlátai miatt további sávokra kell felosztani. Vannak két-, három és többutas hangszárgzó. Azt, hogy maga a frekvenciaváltó milyen problémákat okoz, most nem tárgyaljuk, de miután a jelek elhagyták ezt az eszközt, még ekkor sincs minden rendben. Előkerül egy új fogalom, az akusztikus sík. Egy hangszórok akusztikus síkját általában a lengőcséve és a membrán találkozásához szoktál elképzelni. Ha a magas- és mélyhangszórok ugyanabba a síkba szereljük, az akusztikus síkok különbözőek lesznek (3.a ábra).

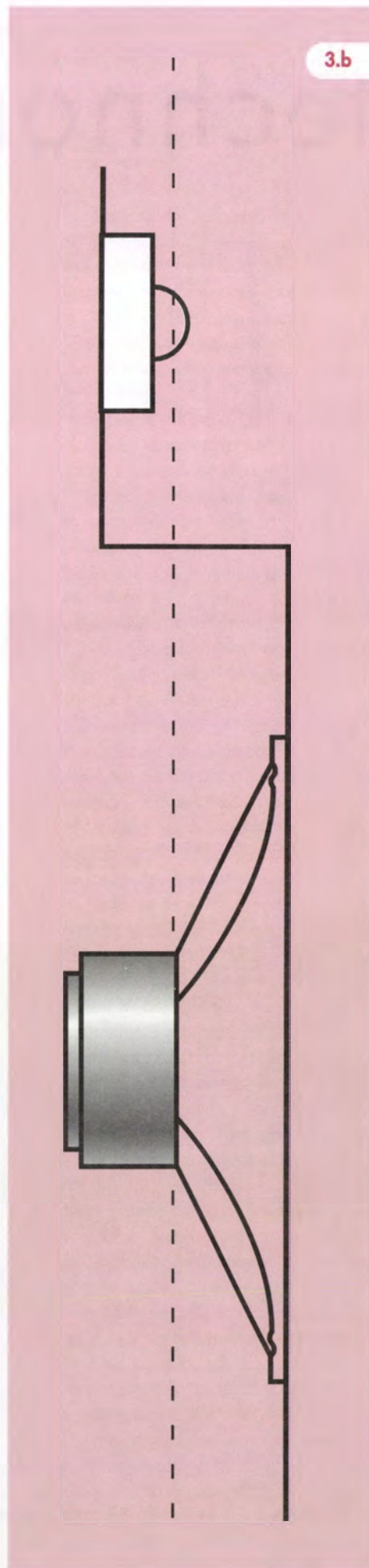
Az elektromos jel mindkét hangszórokhoz egyidőben érkezik, de mivel a magas hangszórok közelebb van hozzánk, az ő jele előbb ér el mindket. Az akusztikus síkok kiegyenlítésére általában két módszer ismeretes. Az első szerint az akusztikus síkokat a felszerelésnél egyenlítik ki (3.b ábra), a másik szerint egy digitális jelfeldolgozó egység megfelelő mértékben késlelteti annak a hangszórok a jelét, amelyik előrébb van. Hi-Fi alkalmazásoknál az előbbit használják gyakrabban.

Csupán néhány érdekességről írtam, és máris a cikk végén találom magam. A hangdobozokkal kapcsolatos problémák szinte végtelen sorából még nem esett szó többek között a különböző működési elvekről, az éldiffrakcióról, stb. A későbbiek során ezekről is, és a hangszórok ügyes-bajos dolgairól is igyekszem szót ejteni.

A problémák azonban az ezzel foglalkozó szakembereket tovább inspirálják, hogy még jobb hangdobozokat alkossanak a zeneimádóknak. A tökéletes hangzás már-már a varázslat birodalmába vezet.

Vass Tamás

3.b

kis dobozok- technomentes övezet

Tesztünk elsődleges célja, hogy megkönnyítsük, illetve tömpontokat adjunk hangberendezésünk alkotóelemeinek kiválasztásához. Nem győzöm hangsúlyozni: hangrendszerünk felépítésénél minden komponens meghatározó tényező lehet. Hiába válogatunk össze külön-külön kiváló paraméterekkel bíró hangfalat, erősítőt, lemezjátszót, ha választottjaink „nem bírják egymást”, kompatibilitási problémák merülnek fel, vagy rossz csatlakozók, kábelek alkalmazásával, helytelen bekötéssel, elhelyezéssel... stb. gondatlanságunkkal könnyedén elronthatjuk a hangzást. Lapunk első számában a fülünktől indulva néhány fejhallgatótípust mutattunk be, értékeltünk saját tapasztalataink által. Azért használok többszámot, mert noha az írás alatt csak egy név szerepel, a tesztelés mégis kollektív munka eredménye. A későbbiek folyamán lehetőséget fogunk adni érdeklődő olvasóinknak, hogy személyesen is átélhessék azt, amiről a lap hasábjain képes és írott formában számolok be. Fontos elmondani: a berendezések tesztelése kizárólag meghallgatás útján történik. Tudatosan számítottuk a műszeres méréseket, laboratóriumi vizsgálatokat, melyek borsos árúkhöz képest az átlag olvasó számára teljességgel, vagy csak részben érthetetlenek. Lehet, hogy tévedek, de úgy gondolom az igényes zenerajongók táborát nem műszaki érdeklődésű mérnökök és technikusok alkotják, hanem a muzsikát otthonukban is élvezni akaró zenebarátok, akik számára a méréseket dokumentáló diagrammok amúgy is kínaiul lennének. Elhatároljuk magunkat azoktól, akik szerint az audiofil élvezetek kizárólag a duzzadó pénztárcájú milliomosok kiváltságai közé tartoznak. Határozottan állítom, hogy léteznek azonos árkategóriájú „műanyagifik” és igazi emberi hangú berendezések. Minden hangfalat ugyanazzal a berendezéssel, állvánnyal és kábelezéssel, sőt ugyanazokkal a zenékkal hallgattunk meg. Ez az első csoport esetében Kimber kábeleket, Aura integrált erősítőt és Parasound CD-játszót jelent. Annak ellenére, hogy néhány kilogramm tömeg és pár liter ürtartalom egyszerűen közömbös legyintésre ingerli a polgárok többségét, minket is értek meglepetések (a papírforma beigazolódásán túl). A „zsúri” egységes döntése hozta az első helyre a Tannoy

Parasound CIDP-1000 CD játszó és AURA UA-80 integrált erősítő

632-est. Szép, kissé presences hangjával, lágy és érzékeny mélyeivel, kitűnő hangképpével szolgálta meg az „ötszillagos hangzás” minősítést az angol hangfal. Hangja egyáltalán nem mondható naturálisnak, jóindulatúan kozmetikázza kedvenc lemezeink hangzásbéli szélsőségeit. Kivitelét tekintve trapéz alakú, array formájú, hibátlan, precíz gyártástechnológiára utal a doboz minősége. Hiányzik azonban belül a teljes műanyag borítás miatt a természetesség érzete, a fa erezetének látványja, a kézműves termékekre jellemző apró pontatlanságok megtapasztalása. Különleges alakjára való tekintettel az Atacama cég speciális kiképzésű állványt készít a Tannoy típusokhoz. Érdekessé teszi a 633-as pártját ritkító zenei kompatibilitása mind a hat általunk vizsgált stílusban (klasszikusok, jazz, fúziós, rock, pop, techno) magas szinten teljesített. (osztályon felüli)

Küklöpszékként figyel a Wharfedale modus 3-as. Szabad elhelyezését tovább vadítja, hogy a „szemét”, forgatható magasságárzóját a nekünk tetsző irányba állíthatjuk. Zavaróan erős, sziszegő magasai miatt nem igazán tetszett, pozitívumaként említhetjük azonban a viszonylag szabad elhelyezhetőséget és a hattanagú, kis lépcsőkben építkező típuscsaládot. (szint alatti)

A forradalmi újításairól, zseniálisan megtervezett/épített hangfalairól méltán világhírű KEF a legkisebb-legcsebb hangdobozát, a Coda 7-est küldte harcba a nagy túlerő ellen, de itt csak hősies helytállásról, nem pedig győztes ütközetről tudok beszámol-

ni. Kis csalódást okozva - a teszt körülményei között - az átlagos fölé csak alig-alig emelkedő teljesítménnyel. (átlagos)

★★★★ és 1/2

A Mission 731 LE meglehetősen kicsi doboz szép tiszta hanggal, nagyon is sokrétű zenei felhasználhatósággal - techno itt is kilöve - kifejezetten tetszett! (jó)

★★★★

Most következik a legszebb. Az egyetlen zárt doboz a társaságban, a Heybrook Trio. Nem sikerült rájönnöm a névválasztás okára, hiszen - a többiekhez hasonlóan - kétutas passzív rendszer, sem az alakjában, sem a vonalaiban nincs semmi triós... Zárt dobozhoz mérten is túl kis mélyvel, ám tisztán, de valahogyan nem olyan dekoratívan szólt, ahogyan azt a külseje alapján elvárhatnánk, nem is beszélve a különböző zenékre bemutatott hisztérikus jelenetekről: kifejezetten szépen szóltak rajta a vonások, de haragban áll, pl. az elektromos gitárral, az erős, bumfordi hangzásokkal. (átlagos)

★★★★

Utoljára hagytam a két rockert: az egyre kifinomultabb JBL XE-2-t és a furcsa macho-t, a Cerwin-Vega VS-8 at. A kis JBL abszolút felülmúlta valamennyiünk várakozását. Árához, méretéhez képest nem hozott szegyet nagyobb testvére, igen kiterjedt családjára. Érdekessé teszi Ozzy Ozmosis-a nem szólalt meg rajta úgy, mint Jose Neto, vagy akár a Prodigee zenéjé-kicsi a bors, de erős! (jó).

★★★★

A Cerwin-Vega VS-8-ast nem tudtam hova tenni, kis hangerőn jellegtelen, egyszerű hangja, jobban kihajtja csúnya, fülsértő közép és magashangjai és hiányzó mély-lágéja semmiről sem győztek meg, a többi típust ismerve méginkább felmerül a kérdés: nem értem a C/V jónévű cég miért tart a palettáján ilyen terméket? (hallgathatatlan)

★

Bizonyára feltűnt már olvasóinknak, hogy a tesztjeink sohasem a többszáz ezer forintos szuper-felszerelések sajátosságait rajzolják, hanem igyekeznek a megfizethetőbb kategóriába tartozó gépek közötti eligazodást megkönnyíteni. Most is így tesztünk: előző kategóriánk versenyzőinek a zöme 50.000,- második kategóriánk legdrágábbika is 100.000,- alatti áron hozzáférhető.

Álló

hangdobozok- Nagy test, nagy élvezet

Most az egy fokkal nagyobb, álló hangfalak következnek. Bevezetőül el kell, mondjam, hogy a JBL általam kiszemelt modellje a TLX-171 olyan sikeresnek bizonyult, hogy partnereink raktárából hamar elfogyott az utolsó darab is, így a típuscsalád eggyel kisebb tagját a TLX-151-est hallgattuk meg.

De nézzük csak, mit hallottunk?

Mission 752 - Mit mondhatnék? Kétségtelenül kiváló hangfal. Szép, tiszta, viszonylag természetes hangjával meglepő mélyekkel és kompatibilitással szolgál. Érezhető rajta a visszafogott angol stílus. Nincs kifejezett gyengéje, mégis úgy érzem, várok valamire. (jól)

★★★★ és 1/2

Tannoy 636 - Jellegzetes „Tannoy-hang-

zás”, nagy, lágy mélyek, az előzőekben már emlegetett finom magastartomány és retusálási képesség (érdekes, mintha a dinamikát visszafogná egy kicsit). Nagyon kellemes hangkép, a 632-höz hasonló forma, kidolgozás. Az énekes szolista a szokottnál jobban beleolvad a zenekarba, vagy csak képzelődöm? Mindezzel együtt nagyon jól szól. (osztályon felüli)

★★★★

JBL TLX 151 - Kisebbs doboz, háromutas, nem a világ hét csodája között tartom számon, ám kiszámítható hangzásával, méretéhez képest nagy hangnyomásával jó hangfal. Elsősorban pop-rock zenékhez ajánlom. (átlagos)

★★★★

KEF Coda 9 - Mikor kicsomagoltam, megrémültem: túl könnyű, ez már gyanús! De mielőtt megszólalt, tudtam: ő az! Ő lesz a nyertes! Kitűnő hangzás, széles zenei paletta, jó ár/teljesítmény viszony rockzenéhez is megfelelő mélyek. Ha tüskékre állítjuk puha parkettánkon, nem fogja belefúrni magát. Egyöntetű a döntés. (osztályon felüli).

★★★★

Infinity Reference 31 - Durva hangzás, elnagyolt kivitelezés. Valószínűleg tartós lehet a doboz, mert tömege, fogása, kiállása bizottsággal felülméretezettnek tűnik, elfogadható hangzást kínálva a pop-rock műfaj elkötelezettjeinek. (közepes)

★★★★

Cerwin-Vega VS-12 - A házihibi folytatódik. A C/V nagy hangdobozja egyik eddigi kategóriába sem helyezhető el. A nagy hangnyomást kívánó műfajokhoz, techno, rock, esetleg disco, vagy pop kitűnően szolgál. Összehasonlítani mostani szereplőinkkel nem érdemes, a nagy Cerwin társasági lény, a partyk, házihibi szereplője. Valószínűleg a legjobban sikerült darabja a VS-sorozatnak. Hogyha elegendő van a meghívottak lármájából még el is bújhatsz mögé! De a viccet félretéve itt tényleg világosan látszik a C/V törekvése: olyan hangfalat gyártani, amely praktikusán tönkretétel-ellen, bírja a hangerőt, (Beépített kettős védelemmel óvják a hangszórókat a leégés,

Fotó: Cerwin-Vega

megrongálódás ellen minden nagyobb C/V hangfalban. A magassugárzó külön letilt a túlterhelésnél, a bemeneten pedig cserélhető biztosítékot találhatunk.) Jól megszólaltat minden keményebb stílust. Nem kedveli viszont (összhangban a cég filozófiájával) a klasszikus stílusokat, a jazzt, sőt bizonyos jazz-rock lemezeknek is „ellenszegül”. (jó - „Best buy for party”)

KEF Q50 - Az érzelmek hullámai. Hibátlan? Ennyi elég is lenne, de mégsem, nem tudom elhinni, hogy ez a törékenyek látszó kis hangfal ilyen tisztán, pregnánsan, erővel, mégis harmonikusan és (ha lehet egyáltalán ilyen mondani egy hanghordozóra) kívánatosan szól. Elsőre nem tetstett, de körülbelül egy óra alatt összebarátkoztunk és most már nem tudok érzelmek nélkül beszélni róla. Tesztünknek nagy nyertese a Q50 és azok, akik meghallgathatták, pláne, akik magukénak mondhatnak egy párat. Többször is megtapasztaltam, ahogy a zenehallgatást új dimenzióba

helyezi, a teret kiterjeszti és a zenét az ember köré vetíti. Mindezt 139.000,- forintért. Ez nem kevés. De mindaz, amit nyújt a kategóriájában tapasztalataim szerint egyedülálló és ez sem kevés. Érzékenysége, széles átvitele, tiszta sub-tartománya, eleganciája sokrétűvé teszi. Egyetlen negatívuma, mint a KEF hangfalaknál általában, a hangszórók elé helyezett védő-takaró textília keretének a hangfalra való felerősítése rendkívül gyenge, ha azt a hallgató nem távolítja el idejében, leesik magától is. (abszolút referencia, osztályon felüli)

Mordaunt-Short MS-40-Gentleman, kis testi hibával.

Az első benyomások nagyon is kedvezőek voltak. Sokkal inkább, mint a KEF Q50-nél. Nagyobb mélyek, dekoratívnak tűnő, ám kicsit kevésbé tiszta hangzás, jó térérzet. Aztán hosszabban hallgatva már kissé fárasztóvá vált. Felváltva hallgatva a Q50-nel szembe, azaz inkább fülbeötlőek lettek a különbségek. Majd elhallgatott az egyik

oldalon a magassugárzó. Kár volt érte! Nagyon kevés volt a különbség köztük. Még fogunk találkozni vele. Hogy miről ismerik meg? A nagy talpairól. Legalább 55-ös cipőt visel. (jó.)

Szentmártoni Gergely
Fotó: Juhász László

Marantz CD-63SE CD játszó
Magnum előfok és
Magnum MF-120 végerősítő

D é s L á s z l ó

Biztosan emlékeznek még a Nagy utazásra, Koltai Róbert Sose halunk meg című filmjének betétdalára, melyet a bemutató után néhány héttel már egy egész ország dúdolt. Aztán jött a Patika, ami az előzőhöz hasonlóan szintén aranylemez lett. Utána következett két színpadi mű: a Valahol Európában és a Dzsungel könyve című musical, melyek sikerét nemcsak az eladott lemezek számával mérhetjük, hanem azzal is, hogy a Radványi Géza filmjéből készült adaptáció, már túljutott a 100. előadáson, és Kipling műve is közel jár ehhez. Bár témájában ez a négyes különbözik egymástól, egyben azonban közösek. Mindegyik Dész László zenei sokoldalúságát dicséri.

Helyezzük most előtérbe a két musical technikai hátterét, melyben a zeneszerző kalauzol el minket. A komponista feladata már nem merülhet ki abban, hogy pusztán papírra vetett hangjegyek sokaságával ellássa a művészeket, hanem mindenkor figyelembe kell vennie a színházak, stúdiók technikai feltételeit is. Általában a magyar színházak JBL és Bose hangrendszereket használnak.

Akusztikailag a legjobban felszerelt színház a Vig, melynek hangberendezéseire közel 100 millió forintot költöttek. A nézők számára ez csupán úgy mutatkozik, hogy a hangfalak elhelyezése folytán az előadás még a „kakasülőre” jegyet váltók számára is élvezhetővé vált. A Dzsungel könyve azonban a Pesti Színházban került bemutatásra és mivel itt a Kőműves Kelemen óta nem játszottak zenés darabot, így hangberendezései igen csak rászolgáltak a felújításra. A produkció zenei része felplayback technikával dolgozik. A hanganyag alapját DAT-ról kimásolt 4 sávú Hard Disc Recorder-ről indítják, melyen külön tudják kezelni a sztereó zenekari alapot és a kórust. Az előadás érdekessége az úgyne-

vezett microport használata. A microport egy vezeték nélküli mikrofon, melyet a szereplő fejére erősítenek, így az nem gátolja őt a mozgásban. Természetesen egy ilyen berendezés - mely a szereplőre rögzített/ragasztott adó és a technikusok pultján elhelyezett vevő egységből áll - nem tartozik az olcsó felszerelések közé, darabja akár többszáz ezer forintba is kerülhet. Ettől függetlenül meglehetősen sérülékeny „jóság” az erős igénybevétel miatt (izzadság, por). A Broadway-n erre is találtak megoldást, ugyanis a hibaszázalékot javítandó - kettőt is felszerelnek az előadókra. Sajnos még így is előfordul, hogy mindkét microport meghibásodik, ami a technikusoknak nem kis fejfájást okoz. Ennél még bonyolultabb a helyzet a Valahol Európában-nál, hisz ott nemcsak a szereplők hangját kell erősíteni, hanem egy 30-40 fős zenekar minden egyes hangszerét is. Így alakult ki, hogy az ilyen jellegű zenés darabokat 2 hangmérnök segítségével keverik, akik közül az egyik kizárólag az énekhangok arányával foglalkozik, a másik pedig az instrumentumok keverését oldja meg. A Valahol Európában című előadás

Fotó: Ormándi Péter

gyermekkora az Operett Színházban nem csak élőben szólal meg, hanem a stúdióban előre felvett és szalagra rögzített kórus effekt is kíséri. Ezt a fajta eljárást először a Rocksínház használta, amivel a kar homogénebb, erősebb hatást ért el. A Broad-

way-n komputerrel összehangolva működik a fény-, a hangtechnika és a díszletmozgató. Nálunk ezt a hangtechnikai elemet a komputer helyett a karmester indítja egy fejhallgató segítségével, melyen takt jelet (beszámolást) hall, amire vezényli a zenekart és a szereplőket. Egy zeneszerző számára persze az is fontos, hogy otthon is lépést tartson a technika fejlődésével. Dész László lakásában megtalálható NAD alias „menőmanó” típusú erősítő, Boston hangfalakkal. Ezek viszonylag drágák, de megbízhatók, főleg klasszikus és jazz zene hallgatására alkalmasak. A dolgozószobájában, ahol kísérletképpen készülnek a musical-ek

„fapados” dalbetétei, a művész saját felszerelésén és hangjával játszik. Ez pedig egy MARANTZ erősítőtől áll, melyhez főbbéle berendezését csatlakoztathatja. Így a SONY DAT-ot, a DANON DECK-et és CD-t, a hangbankot (expandert) és természetesen a szintetizátort. Jelenleg ez a felszerelés főleg zenehallgatásra és nem komponálásra szolgál, azaz a közeljövőben új musical egyenlőre nem születik. Így most végre a szerző „régis és egy kissé beporosodott” szaxofonja is előtérbe kerülhet.

Somogyi Diána
Csehly András

Néhány mondat a Sound-check elé

A sound-checkben bemutatott lemezek nem zenekritikák. Kizárólag olyan kiadványokat mutatunk be, amelyeket különlegesen magas szintű hangzásuk miatt, művészi magasságaik révén tiszta szívből az igényes zenehallgató lemezszekrényébe ajánlunk.

Lesznek itt az eddigieknél „kommersebb” kiadványok is, ám a zenei és hangzásbeli sokrétűség és egyensúly-

tartás szempontjából úgy gondolom, nem árt felhívni a figyelmet néhány viszonylag kis példányszámban megjelent újdonságra is. Külön figyelmet szeretnénk fordítani hazai előadók nemzetközi színvonalú munkáira, ezért örömmel mutatjuk be Szabó Sándor, Major Balázs és Bagi László lemezét.

Szentmártoni Gergely

Digital Dolphins:
The dolphins featuring
Dan Brubeck

D i g i t a l D o l p h i n s

digital dolphins the dolphins featuring Dan Brubeck

Digital Dolphins:
The dolphins featuring
Dan Brubeck

• B&W records -
Penna-Poor Kft. •

Kitűnően meghangszerelt, levegős jazz-rock. A basszusgitáros-producer-hangmérnök Scott Petito a többi delfinnel együtt hibátlan munkát végzett. Dekoratív, fényes hangzás, sok csilingelő szintetizátorhang és ütőhangszer, a Fender rhodeshoz hasonló keyboard-szekció. Pontos és laza sokszor egyenesen funky-s hangszeres játék, já-

tékos, elgondolkodtató, melodikus néhol kissé szomorkás hangulatok váltják egymást, de mindenhol optimista zenék szólnak. A szép, nagy végtelen terek, (reverbs - zengetések) chorusos, enyhén phasing-es gitár és basszushangok mind-mind oldják az emberben felgyülemlett feszültséget. Van, akit ez a zene rettentően idegesít, mert

szelíd és jóindulatú. Aki nem hajlamos a gondolatait meditatív módon rendezni, aki nem kész az ilyen érzések befogadására, annak idő kell, hogy élvezni tudja ezt a lemezt. Én azt mondom, érdemes rászánni azt a kis időt!

Szentmártoni Gergely

SzaMaBa Trio: Anima

- Tandem records TR-1006 - Stereo Kft. •

S z a M a B a T r i o : A n i m a

A SzaMaBa zenéjét még a 80-as évek közepén angol független lemezkiadók (Leo, Hwyl) ismertették meg a nagyvilággal. Az immár ötödik önálló SzaMaBa korong 15 darabja lélekzenei kalandokra invitálja a hallgatókat, mégpedig olyan kalandokra, ahol a zenei alkotófolyamatban nemcsak a zenészek, hanem a hangmérnök is lehető legteljesebb mértékben részt vesz. Ebben a zenei folyamatban igen nehéz elválasztani az alkotótársak folyondárként egybefonandó, egymásba kapaszkodó alkotását. A teljes team a tartalom és a forma egységéért és harmóniájáért tevékenykedik. A Szabó Sándor szellemi/lelki vezetésével működő SzaMaBa zenéje aligha sorolható egykönnyen bárhova is. A SzaMaBa kö-

zel egy évtizeddel előzte meg csak a népszerűsége törekvőket: már akkor ezt a fajta jazz világzenét játszotta, amikor még csak kezdeti etnojazz és világzenei lépések történtek szerte a világban. Az Anima zenéje a szó legnemesebb értelmében vett etnojazz/világzene, mentes a minden áron sikert hajhászók törekvéseitől, amely ma már sajnos többek között a világzene fogalmát is elcsépelte/elcsépeeltette. Ugyanakkor etnojazz is, amely a világ legkülönbözőbb etnikumainak zenéjét a legmagasabb jazzszinten forrasztja egybe. A rendkívül összetett produkció az akusztika audiofil jazzhangzások kedvelőinek igazi csemegéje.

Simon Géza Gábor

SzaMaBa Trio: Anima

3

1. Pioneer-szuperpult DJ-knek

A Pioneer és sok más világmárka magyarországi disztribútora, a BaSys Magyarország új keverő forgalmazását kezdte meg. A DJM-500 igazi univerzális társa lehet az éjszakában dolgozó „zenemesternek”, hiszen csatornánként háromutas hangszín, és BPM-számláló is segíti a DJ munkáját a speciális effekteken, crossfaderen és az egyéb, máshol már megszokott funkciókon kívül. Az újdonság egyik első felhasználója a méltán népszerű Palace disco, Siófokon, ahol a hazai DJ-k mellett külföldi sztárvendégek is meglepéssel játszottak a DJM-500-assal.

2. Minőséget-olcsóbban

Ezentúl mindazok számára is hozzáférhetőek lesznek a JBL professzionális hangfalai, akik számára eddig megfizethetetlenek voltak. Az amerikai gyár új generációs, TR típusjelű hangdobozai klubok, vendéglátóipari létesítmények, iskolai rendezvények hangosításához készülnek, áruk viszont töredéke a JBL-től eddig megszokott áraknak.

3. Cerwin-Vega - 18kg-18"-1600W

Eszetlen hangnyomást kelt autónkban a Cerwin-Vega stroker sub-basszus sugárzója. Három méretben 30 - 37,5 - 45 cm-es átmérővel és akár dupla tekercseléssel is készül. Aki azt szeretné elérni, hogy kocijában csukott ablak mellett is lobogó hajjal üldögélhessen, annak több hangszóró beszerelését és fülvédő használatát javasoljuk!

3

4. KEF Reference Two

A KEF magyarországi képviselője a Zepelin Audio újabb csodálatos hangú berendezést mutatott be. A Reference 2-es jelű hangfalpár már túl van az első járatáson és ámulatba ejti mindazokat, akik elmennek meghallgatni a Satsystem kisáruházba.

5. Színes, szélesvásznú, szinkronizált PHILIPS

Új, széles képernyőjű TV-készüléket mutatott be a Philips. A 32PW9611 gyári

kódszámot viselő készülék nemcsak a Philipsnél már megszokott magyar menürendszerrel, hanem beépített erősítője révén kiváló minőségű Dolby Pro Logic Surround hangzással is kényezteti nézői-hallgatóit. A 82 cm-es képátlójú ultra-lapos, 100Hz-es képcsővel szerepelt készülék kristálytisztá képet és ragyogó színeket ad, mindamelllett számos szolgáltatása ejti ámulatba az embert (DNR-digitális zajcsökkentés, öt sávú grafikus hangszínszabályozás Basytext 400 oldalas memóriával...stb.) és többnormás tunere még Palplus adások vételére is alkalmas.

6. Infinity újdonságok

Új hangfalszériát jelentetett meg az Infinity. Az EL-sorozat az első kifejezetten rockzenéhez tervezett hangfalcsaládja a cégnek. Egy későbbi számunkban részletes EL bemutatót olvashatnak majd.

4

1

2

5

6

Warner - Magneoton - Rózsa: a sikeres együttműködés titkai

A Warner - és a másik négy multinacionális lemez-cég - termékeit korábban a Magyarországon 1991-ig monopolhelyzetben lévő Hungaroton lemezkiadó forgalmazta. 1990-ben a Hungarotonon belül drasztikus változások mentek végbe - mind személyi, mind szerkezeti téren. A nagy cég mellett több kisebb kiadó is megjelent, így jött létre Bors Jenő vezetésével a Quint (később EMI - Quint), illetve a Proton, és a Rákóczi Kiadó. A külföldi kiadványok az MMC-nél jelentek meg, alkalmi módon, illetve exkluzív szerződések keretében. Ez az állapot 1992-ig tartott, amikor a külföldi multinacionális cégek elérkezettnek látták az időt, hogy betörjenek a magyar piacra. Saját tőkével saját érdekeltsgű vállalatokat hoztak létre Magyarországon, emellett az itthoni, kisebb cégeket is bevonták működésükbe. Így történt ez a Warner Music International esetében is, amely 1993. áprilisában saját leányvállalatot hozott létre Warner Music Hungary névvel, továbbá megvásárolta az akkor már létező Magneoton kiadót. Így módon egyrészt terjeszti a nemzetközi repertoárt, másrészt piaci részesedést vásárolt a magyar piacon. A Warner Music Hungary és a Magneoton Kiadó működéséről Kaszás Ferencsel, a Warner marketing-igazgatójával, és Pásztor Lászlóval, a hazai képviselő-igazgatójával beszélgettünk.

Gramofon: Melyek a Warner legfőbb céljai és kik dolgoznak ezek megvalósításáért?

Kaszás: Minden kiadó elsődleges célja, hogy a lemezadást maximálja. A mi ügyvezető-igazgatónk Pásztor László (a Neoton Família egykori tagja) aki, egyben az A and R (Artist and Repertoire) menedzserünk is. A többi vezetői poszt a szervezeti egységeknek megfelelően alakult. Promóciós menedzserek legfontosabb feladata a médiumok tájékoztatása. Ezt a munkát nálunk többen is végzik: Brunecker Éva, Szűcs Ildikó és Sárdi Mariann. A marketing menedzserek - jómagam, illetve a Magneoton részéről Joós István - a konkrét reklámozásról gondoskodunk, a tervektől egészen a kivitelezésig. Az adminisztráció legfontosabb részlege a pénzügyi osztály, valamint a kereskedelmi részleg, amely az effektív üzletkötéssel, tehát a lemezek boltokba kerülésével és az eladással foglalkozik. A sales menedzserünk Matyasovszky Géza.

vannak közös pontjai - például a kereskedelmi és az adminisztratív munka közösen folyik.

G A Warner - Magneotonhoz még egy kisebb kiadó is tartozik: a Rózsa Records. Velük milyen a kapcsolat?

K A Rózsa Records-szal egy nagyon ésszerű megállapodást kötöttünk. Mivel ez a kis label nagyon jelentős repertoárral rendelkezik, (Charlie, Fenyő Miki, Tankcsapda, stb...), ők ezt a művészeti értéket hozták a közös vállalkozásba. Cserébe a Warner biztosítja azt a hátteret, amely a kiadványok megjelenítéséhez, forgalmazásához, illetve terjesztéséhez szükséges.

G Milyen a kapcsolat az „anyacéggel”? Melyik a legfelsőbb szerv ebben a hatalmas vállalkozásban? Hiszen a Warner nemcsak lemezkiadással foglalkozik.

K A felettünk álló következő szervezeti egység a Warner Music Europe, Londonban. A legfelsőbb irányítást a Time Warner végzi, amely több üzletágat is magában foglal: a Warner Brothers filmstúdiót, amelynek magyarországi képviselője az Intercom, és a nálunk is ismert HBO mozicsatornát, melynek szintén van magyarországi hálózata. Továbbá ide tartozik egy kábel-

Nálunk a külföldi és a hazai előadók-külön-külön foglalkozik a két cég, de a terjesztési procedúrának

szolgáltatásokkal foglalkozó részleg, amely többek között különféle home-shopping és interaktív kommunikációs lehetőségeket biztosít. A zenei részleghez tartozik a mi cégünk, a Warner Music International és a legfőbb labelek: a Warner Bros., az Atlantic és az Elektra, továbbá a Warner Chappell. Az ötödik üzletág önmagában a Publishing, amely a sajtótermékekkel foglalkozik. Ide tartozik a Time Magazin, a Fortune Magazin, a Money, hogy csak a legismertebbeket említssem. Ez valóban egy multi cég, hiszen áruai és szolgáltatásai a világ minden országában megtalálhatók. Csak a nagyságrendek érzékeltesére jegyzem meg, hogy a vállalat múlt évi forgalma tizenhatmilliárd dollárnak felelt meg, amely körülbelül megegyezik a magyar nettó államadóssággal.

G Milyen munkafolyamatokon megy keresztül egy lemez, mire a boltokba kerül?

P Általában a hozzánk beérkező ajánlatok, jelentkezések és demófelvételek alapján válogatjuk ki a művészeket, akikkel először általában beszélgetünk. Hangsúlyt fektetünk a muzsikuskok megjelenésére is: illeszkedik-e ahhoz az üzenetnek, amit zenéjük és szövegeik képviselnek. A dance és techno stílusnál legtöbbször egy single elkészítésével kezdődik, mintegy felméréseként annak, milyen fogadtatásra számíthat az illető művész. ha azonban rock előadóról van szó, rögtön belevágunk a nagylemezbe. A cég dolgozói közül négyen foglalkozunk a számba jöhető produkciókkal. Különbözőképpen, hiszen, különböző korosztályból valók vagyunk, és különböző hatással rendelkezünk. Én, koromnál fogva, más izlésvilággal, de remélem, még mindig nyitott füllel figyelem a zenei áramlatokat, csak úgy, mint a producer-menedzser-hangmérnök kollegáink, Lakatos Gábor. Mi ketten elsősorban a szakmai érveket soroztatjuk fel. Joós István és Geri Katalin sokkal inkább a közönség fülével hallgatja a zenét. Amikor azután eljutottunk odáig, hogy elkészült a produkció, átkerül a marketing osztályra. Itt dől el, hogy az adott lemezt milyen eszközökkel tesszük majd ismertté. Ettől a ponttól azonban a kevésbé kiszámítható szakasz következik: ne-

vezetesen, amikor a közönség kezébe kerül a lemez. A Rózsa Records esetében más a helyzet, hiszen ők egy teljesen izolált, a munkamódszerüktől igencsak eltérő, kevésbé team-jellegű munkát folytatnak.

G Mennyire tudják felvállalni a hazai rétegzene támogatását? És milyen arányban van jelen az úgynevezett slágerzene és a rétegzene Warner Magyarországon megjelenő nemzetközi kiadványaiban?

P A rétegzenét kezdetben misszióként kezeltük - így adtuk ki annak idején a Tátrai Band-et vagy a Sexepilt. A két zenekar azóta már befutott, sikeres lett. A Sexepilé amúgy is egy igen különös „pályafutás”. Idén három Arany Zsiráf díjat kaptak (annak ellenére, hogy nem magyar nyelvű a lemezük, és hogy albumukat Amerikában készítették). Ez részben szerencse kérdése volt, hiszen az együttesbe úgymond beleszeretett a producer, aki csupán lelkesedésből, a szokásosnál sokkal olcsóbban vállalta a lemez elkészítését.

K A mi repertoárunk - a cég származásából eredően erősen amerikai jellegű, ezért nem biztos, hogy közel áll a közép-európai fülelhez. A sláger, illetve a rétegzene fogalma azonban relatív. Egyik legjobb példa a Hootie and The Blowfish nevű zenekar, amelynek debütáló albuma Amerikában 12 millió példányban kelt el, nálunk pedig az eladási adatok nem érik el az ezres példányszámot. Az ő muzikájukat én nem érzem rétegzenének, a különbség oka inkább az lehet, hogy a magyar közönség nem ismeri őket.

G Milyen mértékig tudják a magyar művészeket külföldön megismertetni?

P Szeretnénk, de nem könnyű. Vagy szuper produkciónak, vagy extra módon magyar és eredeti alkotásnak kellene ezeknek lenni ahhoz, hogy külföldön felfigyeljenek rájuk, és elfogadják őket. Erre sajnos még nem volt példa.

G Említette a „szuper” minőséget. Ezek szerint a hazai áru nem éri el a nyugati színvonalat?

P Ha eltekintek a pénzkérdéstől, leginkább egy focicsapat hasonlatával élhetnék: a nyugati csapatok azért vernek meg minket, mert amellet, hogy mindenki jól végzi a saját dolgát, az összjáték is nagyszerű. A magyar csapatban hiába játszanak egyenként kiváló játékosok. Az apró hibák összedóznak, a kudarc elkerülhetetlen. Itthon remek szakemberek dolgoznak, de még nem alakult ki a művészi és munkamorál, mely jobb eredményre vezethetne.

G Mi a Warner Music Hungary teendője a külföldi művészek lemezeivel?

K A külföldi repertoár terjesztése során a promóciós tevékenységbe tudunk bekapcsolódni. A cél az, hogy minél többen megismerjék a rádiókon, televíziókon illetve a sajtón keresztül az adott művészt. Fontos tényező természetesen a reklám is, de a legjobb „eszköz” maga a művész. Erre a legjobb példa Madonna volt, akivel kapcsolatban pusztán az az esemény, hogy Magyarországon forgatott, hihetetlenül megnövelte az eladott lemezek számát. Még koncertre sem volt szükség, mégis mindenki róla írt. Tehát az egyik legfontosabb feladat, hogy a művészt minél elérhetőbbé tegyük a közönség számára - akár a médián keresztül, akár közvetlenül.

G Egy-egy felvételt sokszor az tesz sikerré, hogy egy film betétdalaként válik ismertté. A Warner Music-nak mennyiben jelent segítséget, hogy testvérvállalata egy olyan nagy film cég, mint a Warner Brothers?

K A közelmúlt filmzenéi tekintetében egyik legnagyobb sikerünk a Batman volt - a zenéje is remek, de a végső eredmény eléréséhez hozzájárult a film népszerűsítő ereje. De íme az ellenpélda: Vangelis 1492-je, és a hozzá kapcsolódó mozi. Ez a film ugyanis a magyar mozikban csaknem

megbukott, zenéje viszont hihetetlen siker lett. Az összefüggés tehát nem egyértelmű.

G Visszatérve a magyarországi leányvállalatra: milyen változások, fejlesztések történtek a megalakulás óta?

K Néhány személyi változástól eltekintve ugyanaz a csapat dolgozik. Emellett természetesen egyre növekszik a cég. Ennek egyik jele, hogy néhány hónapja költöztünk át egy, a korábbiánál kétszer nagyobb alapterületű irodába, amely szintén a Hűvösvölgyi út 54. alatt található.

G Gondolom, a kiadványok száma is egyre növekszik. Most havonta átlagban mennyi hanghordozó jelenik meg?

K Úgy 25-30, ami persze változik az év időszakaitól. Ezek közül néhányról már a megjelenés pillanatában tudni lehet, hogy nem kel majd el belőle több százezer példánynál. Szeretnénk azonban, hogy minden színvonalas produkció hozzáférhető legyen Magyarországon is, és nem csak a közönség igényéről van szó. A külföldi művészek közül sokan érdeklődnek a központi kiadónál, milyen a lemezük fogadtatása a kelet-európai piacon. Úgy tűnik, most már számolnak velünk.

Csík Gabriella

A Bangles egykori éneke, Susanna Hoffs szólókarrierbe fogott. Még ebben az évben kiadja új nagylemezét, amelynek előhírnöke hamarosan megjelenik. Az első kislemez egy régi Lightning Seeds dal, az All I Want feldolgozása lesz.

A Van Halen éneke, Sammy Hagar is megvált együttesétől. Okáról egyelőre sem a menedzser, sem a kiadó nem nyilatkozik. Eddie és Alex csapata azonban nem keseredett el, hiszen máris készenlétben áll az eredeti felállás éneke, David Lee Roth, aki szólókarrierjét félretéve ismét a Van Halenben fog énekelni. Így az eredeti felállásban vettek fel négy dalt Glenn Ballard producer segítségével - aki többek között Alanis Morissette és az Aerosmith lemezeinek munkálatait is irányította. Az új Van Halen-lemez őszre készül el.

Miután az Aerosmith kiadót váltott, szeptemberben új albummal jelentkezik, ám a nagylemez címét egyelőre homály fedi. A Get A Grip sikerei után remélhetőleg az új nagylemez sem hagyja cserben a rajongókat.

Tizenhat évvel a híres San Francisco-i „péntek esti” koncert után Paco De Lucia, Al Di Meola és John McLaughlin fergeteges triója ismét közös lemezt ad ki, amely szeptemberben jelenik meg. Az albumot bemutató turné is hamarosan indul, amelynek október 11-ei állomásán, a Budapest Sportsarnokban a hazai közönség is jelen lehet.

A rég nem hallott Boston, miután végigtornázta a nyarat a Cheap Trick társaságában, egy gyűjteményes albumot készül kiadni. Új zenei anyagra egyelőre azért nem számíthatunk, mert Tom Scholz, a Boston gitárosa csuklósérülést szenvedett, ezért a turnét is félbeszakították. Folytatás októberben lesz.

Napjaink egyik dancésztárja, a Captain Jack frontembere, Udo Niebergall zenekara mellett egy „mellékállás-szerű” feladaton, a Dreamtime-on is dolgozik. Attól nem kell félni, hogy hanyagolja együttesét, hiszen a hamarosan megjelenő kislemezen hallhatjuk a Queen egykori dalát, az Another One Bites The Dust-ot a Captain Jack feldolgozásában.

A korábbi hírekkel ellentétben Brian Eno helyett Nellee Hooper, Flood és The Edge foglal helyet a produceri székben a U2 ősszel megjelenő albumának felvételein. A lemeztől egyelőre csak annyi szívárgott ki, hogy a felvételek a Bahamákön készülnek.

Jim Steinman új filmet készít Bat Out Of Hell címmel, amely címéhez hűen Meat Loaf Bat Out Of Hell című lemezén, illetve annak folytatásán alapul. A film kedvéért a rockzene hatalmas „fasírtja” 8-10 új dalt készít el. A többi zenét a Bat Out Of Hell című albumokról válogatják be a film betétdaljai közé.

A Nirvana tagjai, Dave Grohl és Krist Novoselic összeállítottak egy olyan gyűjteményes albumot, amely az 1989 és 1994 között készült koncertfelvételeket tartalmazza.

A lemez titokzatos címe: From The Muddy Banks Of The Wishkah.

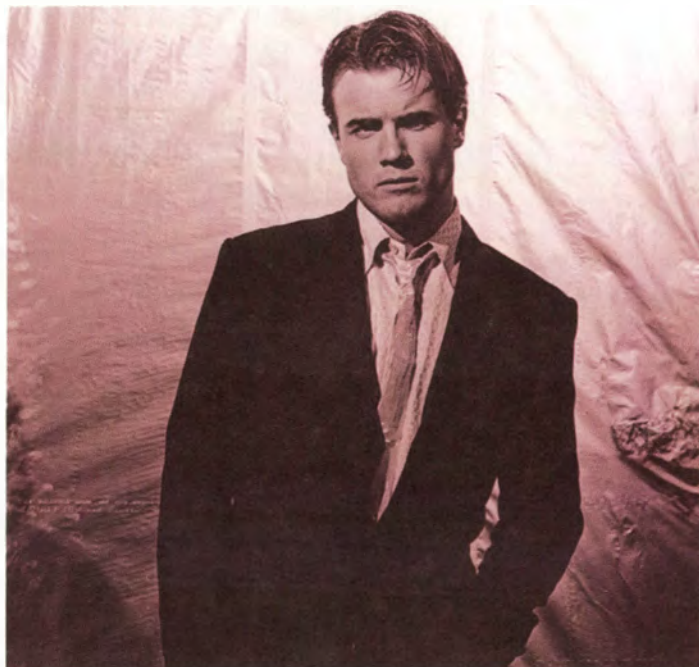
Robert Plant és Jimmy Page (ex-Led Zeppelin) új albumot készítenek, amely előreláthatólag a jövő év elején jelenik meg.

Phil Collins - miután nyár elején bejelentette, hogy megvált a Genesis-től - máris új szólólemezen dolgozik. A lemez előmunkálatait Franciaországban végezték. Jelenleg az utolsó simításokat végzi Phil, így az ősz folyamán remélhetőleg megjelenik új szólólemeze.

Már jó ideje felmerült annak lehetősége, hogy újra összeáll a legendás Jackson Five. Az újjáalakult csapatban részt venne mindenki, aki a családban a Jackson nevet viseli, még az egyik Jackson fivér, Tito három fia is, akik egyébként a 3T nevű zenekarban tevékenykednek. Az újraegyesülésnek egyelőre csak egyvalaki állít akadályt: Michael Jackson menedzsere.

Az INXS nevű ausztrál rockcsapat producere keres 10. stúdióalbumának elkészítésére.

Az énekes nélkül maradt, így már nem működő Queen gitárosa, Brian May, Cozy Powell dobos és Neil Murray basszusgitáros segítségével új albumot készít, s emellett már írja a Pinocchio című film partitúráját is. A film betétdaljai között szerepelnek többek között Steve Wonder dalai is.

Robbie Williams

A brit tinédzserek álomzenekara, a Take That valóban csak álom, hiszen nem sokkal azután, hogy Robbie Williams kilépett, az együttes könnyek és búcsúkoncertek közepette bejelentette feloszlását. A rajongóknak azonban nincs okuk elkeseredésre, hiszen Gary Barlow már a nyáron kiadta első kislemezét Forever Love címmel, Robbie Williams pedig egy George Michael-dal, a Freedom feldolgozásával állt elő. Mindkét kislemezt hamarosan album is követi.

A Take That-nek, úgy látszik, máris akad vetélytársa egy ausztrál fiatalember, név szerint Peter André személyében, aki a nyár folyamán Mysterious Girl című dalával dobogtatta meg a lányszíveket. Neutral címet viselő nagylemeze szeptember 30-án jelenik meg.

Az Extreme éneke, Gary Cherrone színészi babérokra is vágyik: szeretne bekerülni a Jesus Christ Superstar című rockopera felújításának szereposztásába.

Miles Davies ebben az évben lenne hetven éves. Ebből az alkalomból kiadója megjelentet egy tizenhárom CD-ből álló sorozatot „Miles Davies and Gil Evans: The Complete Studio Recordings” címmel, amelynek első hat lemeze augusztus végén került a boltokba, a többi hét CD-ből álló csomag az elkövetkező három év során jelenik meg.

Malcolm McLaren, a Sex Pistols egykori tagja megkezdte annak a filmnek a forgatását, amely a Led Zeppelin menedzsere, Peter Grant

életéről szól. A forgatás a Grant halálát követő becsületsértési perek miatt késlekedett. A 20 millió fontos költségvetéssel tervezett film - amelyet 1997-ben mutatnak be - főszerepét Liam Neeson vállalta el.

A Pink Floyd ex-gitárosa, Roger Waters újabb szólólemeze készül, ám ezúttal egy musical-en dolgozik, amely a francia forradalmat dolgozza fel. A Ca Ira című kompozíció ez év végén lát napvilágot.

Yazz megvált kreatív-romantikus partnerétől, és új munkatársat választott a UB40 éneke, Ali Campbell személyében, akivel egy jamaicai stúdióban dolgozik.

Bob Geldof elvált feleségétől. A 41 éves ír rock sztár felbontotta tíz éve tartó frigyét az ismert tévésztárral, Paula Yates-szel, mivel egy meg nem nevezett hölgygel házasságtörést követett el. A házasságból három gyermek született: Fifi (12 éves), Peaches (6) és Pixie (4). Yates most várja negyedik gyermekét barátjától, aki nem más, mint az ausztrál INXS éneke, Michael Hutchence.

Egy liverpooli lakásban rábukkantak arra a videofilmre, amelyet a Beatles első fellépéséről készítettek. A filmet 1961 februárjában rögzítették egy 8 mm-es kamerával, mialatt a tagok a Casanova klubban játszottak. Az egyes szakértők szerint mintegy ötezer font értékű film hamarosan árverésre kerül.

Van Halen

Elvis Presley halálának 20. évfordulója alkalmából elkészítik a rock'n'roll bálvány fiatal éveiről szóló filmet. A forgatókönyv Peter Guralnick "Last Train To Memphis" című írása alapján készült.

Michael Jackson egyik álma valóra vált; nemrég vásárolt egy XV. századi francia kastélyt - ami ugyan nem Csipkerózsika otthona volt, de nyolcvankét szobájával, hét tornyával és várókkal körítve bőven kielégíti a pop sztár nem kis igényeit. A Párizstól néhány kilométerre délre fekvő birtokra korábban már Cher is szemet vetett. Michael Jackson azonban itt sem lesz egyedül, hiszen nem messze új „otthonától” egy másik híresség, Mick Jagger kastélya található - így nem kizárt, hogy néhan lovaglós közben összefut a két sztár.

Peter André
Nirvana

Ebben az évben Quincy Jones vehette át a franciáktól a „művészet és irodalom tisztje” kitüntetést, amelyet zeneszerzői és produceri munkái elismeréseként kapott. A meghatódott zenész nemcsak saját, de az összes olyan jazzmuzikus nevében is köszönetet mondott, akit Franciaország befogadott az elmúlt évtizedekben. A díjat átadó nagykövet elismerte, hogy milyen jelentős szerepet játszottak az

afro-amerikaiak az európai kultúra fejlődésében, továbbá kiemelte Quincy Jones 1985-ben az USA For Africa mozgalom himnuszaként ismertté vált We are The World című dalának nagyságát és jelentőségét.

1997 őszére készül a Star is Born című film színpadi változata. A film elsőként 1954-ben került bemutatásra, Judy Garlanddal és James Masonnal a főszerepekben. Harold Arlen eredeti szövegeit és dalait Andrew Lloyd Webber fogja színpadra alkalmazni. Lloyd Webber a szakmai sikerek mellett egyébként atyai örömeiket is élvez, hiszen április végén megszületett harmadik gyermeke, Isabella Aurora.

Elton John után másodikként rendezett koncertet az osztrák Alpokban Tina Turner, aki április végén kezdte meg legújabb, Wildest Dreams című lemezét bemutató európai turnéját. A 2.300 méteres magasságban felépített színpad tervezője Mark Fisher volt, aki a Rolling Stones és a Pink Floyd monumentális díszleteinek megalkotója is egyben. A rocknagymamát húszezer rajongó üdvözölte a tiroli hegyekben, s nemkülönbön Kölnben, ahol zsúfolásig megtelt a Stadion. Budapesti koncertjén is hihetetlen energiával és show-val kápráztatta el a közönséget - mindennek ellenére csak félháza futotta.

A soul atyja, James Brown különös módon ünnepelte 63. születésnapját. Egy heavy-metal gitáros - névszerint Slash -, egy countryzenekar, továbbá néhány jövődöbéli futballjátékos társaságában lépett színpadra. James Brown tisztelettel parancsoló megjelenése leginkább Slash-re volt nagy hatással. „Olyan nagyszerű érzés volt vele játszani, mintha a pokolban lennék. Tőle származik az a stílus, amiben gitározom” - mondta a Guns 'N' Roses nemrég Magyarországon járt sztárja.

Újraéled a Creedence Clearwater Revival - amely olyan sikerszámok, mint a Proud Mary vagy a Who Will Stop The Rain után 1972-ben feloszlott. Ám ezúttal a zenekarvezető, John Fogerty nem lesz benne az új csapatban. A két eredeti tag, Stu Cook basszusgitáros és Doug Clifford dobos három új zenésszel feltámasztották a CCR-t. Cook-ék azonban nem is hiányolják egykori énekesüket, mivel nem vált nagyon barátságos velük.

Válogatta: Csík Gabriella

Tisztelt Gramofon!

Barátaim adták kezembe lapjukat - ők ugyanis tudják, hogy megszállott rajongója vagyok Jan Garbarek muzsikájának, így mániákus gyűjtője minden vele kapcsolatos írásnak, hangfelvételnek. Nem is itkolhatom tehát, hogy igen pozitív „előítéletekkel” lapoztam tovább, miután elolvastam kedvencemről szóló, lemezkritikának „álcázott” elemzésüket, hiszen „rossz lap nem lehet”, amely egy oldalt szentel ennek a rémek norvég muzsikusknak. (Gondolom, nem csak a kiváló szaxofonos új albuma, de nemrégiben Budapesten adott fantasztikus koncertje is közrejátzott abban, hogy a jazz-kritikák sorát ez az írás nyitotta). Szomorúan kell azonban leírnom azt is, hogy a pop-rock rovat bizonyos értelemben csalódást okozott számomra. Mégpedig azért, mert szerintem nem sikerült beköszöntőjükben leírt ígéretüket beváltaniuk, és a tizenhárom bemutatott pop-rock lemez közül talán egyetlen nevezhető a - Önöket idézem - „megszokottól eltérő zenei irányzatok” képviselőjének. A többi - az én mércém szerint legalábbis - a jobb minőségű, de mégis csak kommersz kiadványok sorát gyarapítja. Ez természetesen magánvélemény, és lehet, hogy a lap terjedelme is fokozott szelekciót követel - én mégis szívesebben látnék több, az alternatív zene világában születő produkciót bemutató írást ebben a lapban. Érdekes volt azonban „Két bírálat egy lemezről” ötlet, és gratulálok a hifi rovat vezetőinek is - bár szakembernek a legjobb indulattal sem nevezhetném magam, mégis, mindegyik cikket, de különösen a „fülésekről” szóló néhány gondolatot igen nagy érdeklődéssel olvastam - ez utóbbiból a humor sem hiányzott. S bár, mint azt a levelem elején írtam, véletlenül lettem olvasójuk, kíváncsian várom a Gramofon következő számát, addig is maradok tisztelettel:

Kovalcsik András
Budapest

Tisztelt Szerkesztők!

Az idősebb korosztályhoz tartozom, ezért talán természetes, hogy leginkább a lapjukban megjelent, klasszikus zenével foglalkozó írásokat olvastam szívesen. A Gramofonhoz elsősorban gratulálnom kell: gyönyörű újság, és óriási ötlet volt egy olyan, vitathatatlanul nagy művész portréjával indítani, mint Schiff András. Amiért koromra hivatkozom (63 éves vagyok), annak még egy oka van: valószínű, hogy ebből ered a Gramofonhoz kapcsolódó egyetlen negatív észrevételem. Mint már említettem, fantasztikus szépségűnek tartom

ezt a kiadványt, de a művészi kiállításnak számomra egy hátránya is van - nevezetesen, hogy talán néhol kissé nehezen követhető, olvasható. Nem tudom például, hogy mennyire kezelhető rugalmasan a hirdetések elhelyezése, de van egy-két olyan oldal, ahol a reklámozott, valamint a bemutatott lemezborító képe azonos nagyságú, így többször kerestem a klasszikus rovat oldalán a csak hirdetett, szintén klasszikus zenei albumok kritikáját. Ezek a hibák persze csak kis mértékben zavaráok, nem változtatnak azon a tényen, hogy szándékukhoz hiven tartalmában és formájában egyaránt igényes lapot sikerült létrehozniuk. S bár engem tényleg csak a klasszikusokról szóló írások érdekeltek igazán, igencsak népes családom többi tagja - nem utolsósorban hifi örült fiam - a többi oldalnak is jó „hasznát vette”. Remélem, észrevételeimmel segítségükre lehettem. További jó munkát kívánok:

Láng Jánosné
Budakeszi

Tisztelt Szerkesztőség!

Be kell vallanom, még sohasem hallottam lapjukról - ami talán nem is meglepő, hiszen az első számot tarthatom kezemben. Amiért mégis megvásároltam, az természetesen a címlap. Talán még a klasszikus zenében kevésbé jártas újságolvasók is pontosan tudják: nem minden nap olvashatnak interjút a kiváló zongoraművésszel, Schiff Andrással. Igazán azon muzsikuskok közé tartozik, akiket nem könnyű lencse-, illetve mikrofonvégre (vagy, ha úgy tetszik, tollvégre) kapni. Gratulálnom kell tehát márcsak azért is, hogy ez Önöknek sikerült - és természetesen maga az interjú is örömmelre szolgált, hiszen, bár Schiff András régi, hűséges rajongója vagyok, és a cikkben is említett Ki mit tud? óta figyelemmel kísérem pályafutását, még számomra is tudott újat mondani ez a portrénak, élettörténetnek is beillő írás. Ha Önök a Gramofon a jövőben megjelenő számaiban is ilyen meglepetéseket tartogatnak, engem is - valószínűleg - törzsolvasóik között tarthatnak majd számon, és lapjuk azon kevés sajtótermék közül való lesz, amelyeket érdemes gyűjteni, és később újra és újra elővenni, lapozgatni, átolvasni. Ezt látszik alátámasztani az is, hogy a lap többi részében is értékálló, nem (csak) aktualitásuk miatt érdekes produkciókról „szólnak”. Kívánok sok sikert ahhoz, hogy ez így is maradjon, tisztelettel:

Dr. Somogyi Péter
Pécs

A szerkesztőség fenntartja a jogot, hogy a beérkezett leveleket rövidítve és szerkesztve közölje. A Gramofon posta olvasóink véleményét tükrözi, amely nem feltétlenül azonos a szerkesztőség álláspontjával.

Az első számban meghirdetett játék megfejtése:

Bryan Adams - játék:

1. So Far So Good
2. Robin Hood
3. Have You Ever Really Loved A Woman

A Dzsungel Könyve - játék:

1. Trio Stendhal
2. Berkes Gábor, Szentmihályi Gábor
3. Pesti Színház

Bryan Adams pólót nyert:

Szabadi Ferenc - Budapest

Bryan Adams CD-t nyert:

Abonyi Péter - Debrecen
Kalmár Zsuzsanna - Budapest
Schein Ödön - Budapest

Bryan Adams kazettát nyert:

Balogh László - Pécs
Nemes Pálné - Békés
Romhányi Gábor - Szombathely

A Dzsungel könyve CD-t nyert:

Kovács Endre - Budapest
László Jenő - Esztergom
Sipos Klára - Ócsa

A Dzsungel könyve kazettát nyert:

Buday Tamás - Nyergesújfalu
Dobos Jánosné - Budapest
Herendi Zsolt - Tapolca

A nyereményeket postán küldjük el!

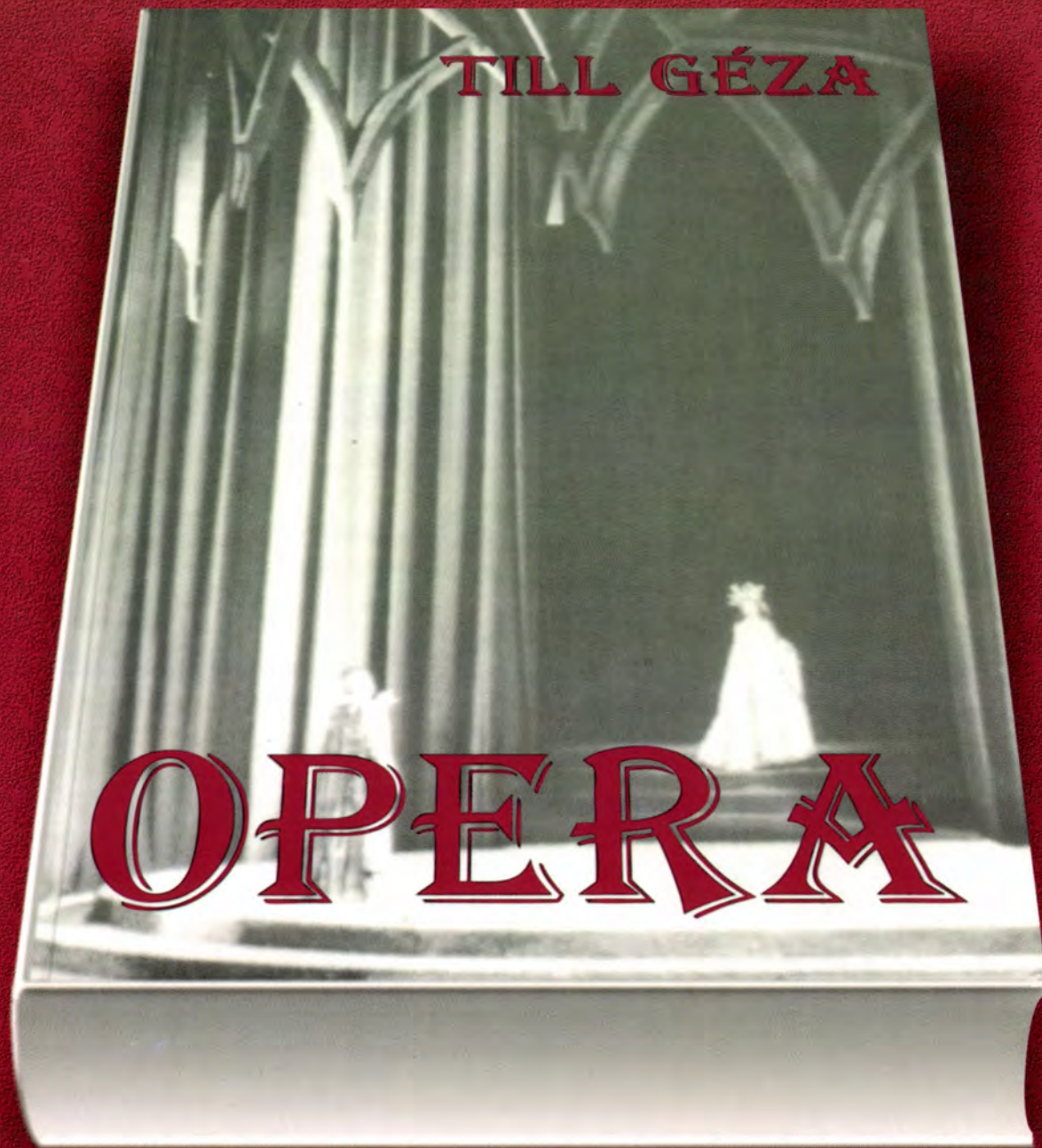

**MÁR TÖBB MINT
380.000 EMBER
HALLGATJA
BUDAPESTEN!**

BUDAPEST RÁDIÓ
96.4 FM
STEREO

1022 BUDAPEST, Bimbó út 7.
Fax:212-4968 Telefon:212-4507

- A mű öt évszázad operairodalmát tekinti át a reneszánsz korától napjainkig, az operatörténet első kiemelkedő egyéniségének, Claudio Monteverdinek műveitől a műfaj óriásainak - Wolfgang Amadeus Mozart, Giuseppe Verdi, Richard Wagner, Giacomo Puccini - operáin át a XX. század zeneszerzőinek - többek között Werner Egk, Emmano Wolf-Ferrari, Dmitrij Dmitrijevics Sosztakovics, Igor Stravinsky - darabjaiig. A magyar operatörténet ma már „klasszikusnak” tekinthető nagyjainak - Erkel Ferenc, Bartók Béla, Kodály Zoltán - művei mellett ismerteti Goldmark Károly, Poldini Ede, Horusitzky Zoltán, Kenessey Jenő operáit is, és természetesen méltó helyet kapnak a könyvben a műfaj jelenkori hazai képviselői, Balassa Sándor, Durkó Zsolt, Farkas Ferenc, Petrovics Emil, Ránki György, Szokolay Sándor.

- A könyv szerkezete - a tájékozódás megkönnyítése végett - az operaszerzők nevének ábécé-rendjét követi. Egy-egy szerző életrajzának bemutatása után műveinek és szinpadi műveinek felsorolása következik. A részletesen bemutatott operák az ősbemutató időpontjának megfelelően követik egymást. Tájékoztatót kapunk a szereplőkről, a helyszínről, a szöveggönyv írójáról, a zene jellegzetességeiről és részletesen az opera cselekményéről. Nyomon követhetjük az opera bemutató előtti és utáni történetét, esetenként a magyar bemutató sajátosságait.

- A könyvet az operák kezdősorainak magyar és az eredeti nyelven közölt felsorolása, a szerepek ismertetése, szerzők és operák szerinti tartalom, valamint a műfaj szakkifejezéseit értelmező szótár egészíti ki.